

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI

ANNE BABA TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ
MEDYA KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Yağmur ARLI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN

SAMSUN
2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet

Hayır

İmza
11 /11 / 2022
Yağmur ARLI

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : ANNE BABA TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 01/07/2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 12

Tek kaynak oranı : % 3 çıkmıştır.

İmza
01 /07 / 2022
Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN

ÖZET

ANNE BABA TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yağmur ARLI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Programı

Yüksek Lisans, Kasım/2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN

Bu çalışmanın amacı anne ve baba tutumları ile çocukların problemlı medya kullanımları arasındaki ilişki ile buna etki eden demografik değişkenleri incelemektir. Problemlı medya kullanım puanları ile anne baba tutum puanları arasındaki ilişki belirlenmeye çalışıldığı için ilişkiisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Samsun ilinde bulunan 5-10 yaş arası 736 okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluştururken basit tesadüfı örneklem yöntemine başvurulmuştur. Araştırmanın verileri Furuncu (2019) tarafından Türkçe'ye çevrilerek geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan "Problemlı Medya Kullanım Ölçeği" ve Ogelman ve Özyürek (2020) tarafından geliştirilen "Anne Baba Tutum Ölçekleri" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U Testi, Spearman Sıra Fark Testi, Kruskal Wallis H Testi ve Jonckheere-Terpstra Testi kullanılmıştır. Araştırmada anne baba öğrenim düzeyi, gelir durumu, çocuğun medya aracı kullanım süresi, çocuğun medya aracını kullandığı yer ve ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirme durumu ile problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir. Çocuğun yaşı ve eğitim aldığı sınıf düzeyi ile problemlı medya kullanım puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çocuğun cinsiyeti, medya aracını kullanma amacı, ebeveynin çocuğuna ayırdığı süre, ebeveynin çocuk koruma programı kullanma durumu, çocuğun uzaktan eğitim sonrası ders başarı durumu, uzaktan eğitim sonrasında çocuğun medya aracı kullanım süresinin değişimi ve ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına müdahalede bulunma durumu ile problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Anne baba tutumları ile cinsiyet arasında farklılaşma gözlenmemiştir. Ebeveynin cinsiyeti, ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyma durumu, ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirmesi ile anne baba tutum puanları arasında farklılaşma saptanmıştır. İstenmeyen anne baba tutumu puanı ile anne baba eğitim durumu, aile yapısı, kardeş sayısı ve anne çalışma durumu arasında farklılaşma saptanmıştır. Çocuğun yaşı ile istendik anne baba tutum arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istendik anne baba tutumu arasında farklılaşma saptanmıştır. Problemlı medya kullanım puanı ile istendik anne baba tutumu arasında negatif yönde; problemlı medya kullanım puanı ile istenmeyen anne baba tutumu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Anne baba tutumu, Problemlı medya kullanımı

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENT ATTITUDES AND THEIR CHILDREN'S PROBLEM MEDIA USE

Yağmur ARLI

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Basic Education

Classroom Education Programme

Master, November/2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hatice ÖZASLAN

The aim of this study is to examine the relationship between parental attitudes and children's problematic media use and the demographic variables that affect this. Since the relationship between problematic media use scores and parental attitude scores was tried to be determined, the relational screening method was used. The population of the research consists of the parents of 736 preschool and primary school students aged 5-10 years in Samsun in the 2021-2022 academic year. Simple random sampling method was used while forming the sample of the study. The data of the research were collected with the "Problemous Media Use Scale", which was translated into Turkish by Furuncu (2019), and the "Parent Attitude Scales" developed by Ogelman and Özyürek (2020). Mann Whitney U Test, Spearman Rank Difference Test, Kruskal Wallis H Test and Jonckheere-Terpstra Test were used to analyze the data. In the study, no significant difference was observed between the educational level of the parents, the income level, the duration of the child's media use, the place where the child uses the media tool, and the parent's informing the child about the correct use of the media tool and the problematic media use score. It was determined that there was a positive and significant relationship between the age of the child and the level of education and the problematic media use score. The child's gender, the purpose of using the media, the time the parent allocates for his child, the parent's use of a child protection program, the child's success in the course after distance education, the change in the child's media use time after distance education, the parent's intervention in the child's media use, and the problematic media use. significant difference was found between the scores. No difference was observed between parental attitudes and gender. Differences were found between the gender of the parent, the parent's rule regarding the use of the media tool by the parent, the parent's informing the child about the correct use of the media tool, and the parents' attitude scores. There was a difference between the undesirable parent attitude score and the education level of the parents, family structure, number of siblings and mother's employment status. A negative relationship was found between the age of the child and the desired parental attitude. There was a difference between the work done by the parents and the attitude of the parents while the child was using the media tool. There was a negative correlation between the problematic media use score and the desired parental attitude; It was determined that there is a positive relationship between problematic media use score and undesirable parental attitude.

Keywords: Child, Parental Attitude, Problematic Media Use

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim hayatım süresince akademik gelişimime büyük katkıları bulunan, tez çalışmalarım boyunca sabır ile özveriyle beni destekleyen değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hatice ÖZASLAN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Tez çalışmasında özellikle anketlerin uygulanması sırasında yardımlarını gördüğüm Sılanur TİTİZ ve Ceren TURAN, Elif BAŞ, Mert BAŞ'a teşekkür ederim. Hayatımın her anında desteklerini her zaman hissettiğim, başarılarıma benden daha çok sevinen anneme, babama, her zaman yanımda olup destek veren eşim Galip DOĞAN'a teşekkür ediyorum.

Yağmur ARLI

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	11
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	11
1.2. Problem Durumu	12
1.2.1. Problem Cümlesi	14
1.3. Varsayımlar	14
1.4. Sınırlılıklar	15
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	16
2.1. Medya	16
2.1.1. Televizyon.....	17
2.1.2. İnternet	18
2.1.3. Sosyal Medya	20
2.1.4. Çocukların Medya Araçlarına Sahip Olma ve Kullanım Oranları	20
2.1.5. İnternet Bağımlılığı	21
2.1.6. Medya Araçlarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri	23
2.1.7. Dijital Ebeveynlik	26
2.1.8. Çocukların Medya Aracı Kullanımında Ailelere Düşen Görevler	27
2.2. Tutum	27
2.2.1. Tutumun Öğeleri	27
2.2.2. Anne Baba Tutumları	28
2.2.3. Yaygın Anne Baba Tutumları	31
2.2.4. Anne Baba Tutumu ve Teknoloji	37
2.3. İlgili Araştırmalar	39
2.3.1. Anne Baba Tutumu ve Medya Kullanımı ile İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	39
2.3.2. Anne Baba Tutumu ve Medya Kullanımı ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	42
3. YÖNTEM	46
3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Evren- Örneklem	46
3.3. Veri Toplama Araçları	51
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	51
3.3.2. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği	51
3.3.3. Anne Baba Tutum Ölçekleri	52
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	53
4. BULGULAR.....	55
4.1. Çocukların Problemlı Medya Kullanımlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	55
4.2. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	65
4.3. Anne Baba Tutum Ölçekleri ile Çocukların Problemlı Medya Kullanımları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	76
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	78
5.1. Sonuç ve Tartışma	78
5.2. Öneriler	89

5.2.1. Ailelere Yönelik Öneriler.....	89
5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler	89
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	90
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	105

SİMGELER VE KISALTMALAR

AAP	: Amerikan Pediatri Akademisi (American Academy of Pediatrics)
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DSM	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
EARGED	: Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
FOMO	: Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu
PMK	: Problemlili Medya Kullanımı
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TİAK	: Televizyon İzleme Araştırmaları A.Ş.
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kişisel Bilgileri.....	41
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Çocuklarının Kişisel Bilgileri.....	43
Tablo 3.3. Çocukların Medya Aracı Kullanım Durumları.....	44
Tablo 3.4. Normallik Testi Sonuçları.....	49
Tablo 4.1. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalamaları	50
Tablo 4.2. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	51
Tablo 4.3. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	51
Tablo 4.4. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	52
Tablo 4.5. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması	52
Tablo 4.6. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Medya Aracı Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılması.....	53
Tablo 4.7. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılması	53
Tablo 4.8. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Eğitim Aldığı Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	54
Tablo 4.9. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Medya Aracı Kullanım Amacına Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo 4.10. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Çocuğun Medya Aracını Kullandığı Yere Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo 4.11. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuğunu Medya Aracının Doğru Kullanımı Konusunda Bilgilendirme Durumuna Göre Karşılaştırılması	56
Tablo 4.12. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuğuna Ayırdığı Süreye Göre Karşılaştırılması	56
Tablo 4.13. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuk Koruma Programı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 4.14. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Çocuğun Uzaktan Eğitim Sonrası Ders Başarı Durumuna Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 4.15. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Uzaktan Eğitim Sonrasında Çocuğun Medya Aracı Kullanım Süresinin Değişimine Göre Karşılaştırılması	58
Tablo 4.16. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynlerin Çocuğuna Müdahalede Bulunma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	59
Tablo 4.17. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Cinsiyete Göre karşılaştırılması.....	60
Tablo 4.18. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	61

Tablo 4.19. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	62
Tablo 4.20. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması.....	64
Tablo 4.21. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	65
Tablo 4.22. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması.....	65
Tablo 4.23. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması.....	67
Tablo 4.24. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocuk Medya Aracı Kullanırken Ebeveynin Yaptığı İşe Göre Karşılaştırılması	68
Tablo 4.25. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Çocuğuna Medya Aracı Kullanımına Yönelik Kural Koyma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	69
Tablo 4.26. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Çocuğunu Medya Aracının Doğru Kullanımı Konusunda Bilgilendirme Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	70
Tablo 4.27. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	71
Tablo 4.28. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocukların Problemleri Medya Kullanımına Göre Karşılaştırılması.....	72

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, problem durumu, varsayımlar ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumun temel birimini oluşturan aile önemli bir kurumdur. Çocukların doğduğu andan itibaren ilk iletişime geçtikleri kişiler aile bireyleridir (Yavuzer, 2012). Aile bireylerinin davranışları, tepkileri, ilgi alanları, tutumları çocukların gelişim sürecini etkileyen unsurları barındırmaktadır (Ertürk Kara, 2017). Çocuklar genellikle çevrelerini gözlemler ve çoğu zaman aynı davranışı yapma eğilimi gösterirler. Bir çocuğa nasıl davranılırsa, bir duruma nasıl tepki verilirse; çocuk da davranışın benzerini ya da aynısını yapar (Özyürek ve Tezel, 2017).

Çocuk yetiştirirken anne baba belli bir tutum içerisinde disiplin kuralları belirlemektedir. Çocuğun çevreye uyum sağlaması ve belli alışkanlıklar kazanması için belli kurallara uyması gerekmektedir (Cirhinlioğlu, 2015). Anne ve babalar çocuklarının gelişimini en iyi şekilde tamamlayabilmesi için kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye gayret etmektedirler fakat iş hayatında aktif rol aldıkları için eve geldiğinde dinlenmek istemekte ve çocuklarıyla daha az zaman geçirmektedirler (Künüçen, 2004). Çocuklar bu süreçte çoğunlukla evde ebeveynleri olmadan teknoloji ile zaman geçirmektedirler. Gelişen teknoloji ile çocuk evinden uzaklaşmadan dijital ortamda yeni çevre edinmektedir. Aileler için çocuğun evde olması güven verdiği için çocukların bu yeni çevrelerine müdahale etmemektedirler (Kırık, 2014).

Çocuk bağımlılıktan bağımsızlığa, bencillikten işbirliğine doğru gelişir (Yörükoğlu, 2007). Çocuk büyüdükçe ebeveynlerine duyduğu ihtiyaç azalmaktadır. Artık onlar olmadan da birşeyleri yapabilmektedir; fakat bu defa çoğu zaman ailesinden bile daha fazla zaman geçirdiği medya araçlarına ihtiyaç duymaktadır. Medya araçlarıyla uzun süre zaman geçiren kişide bu durum zamanla kronikleşir ve bağımlılık durumu ortaya çıkar (Balantekin, 2009).

Doğru davranışların bireylere erken yaşlarda kazandırılması gerekliliği ve dünyada olduğu gibi ülkemizde de medya aracı kullanımının çoğunlukla evde gerçekleştiği dikkate alındığında ailelerin, çocukların internet kullanımları üzerindeki rolünün incelenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Küçük yaş grubu çocuklar ailelerin

koyduğu yasakları yapmaya meyillidirler (BTK, 2019). Araştırmaya dahil edilen 5-10 yaş grubu çocuklar internet deneyimleri ve medya araçlarını kullanımı konusunda çok fazla bilgiye sahip değildirler. Uygunsuz içeriklere maruz kaldıklarında çözüm üretemeyebilirler. Uzaktan eğitimden sonra yüz yüze eğitime geçilse de çocukların medya araçlarını kullanım oranlarında artış olduğu düşünülmektedir. Tarkoçin, Alagöz ve Boğa (2020) yaptıkları araştırmada pandemi sonrası okul öncesi çocuklarının dijital araçları kullanım sıklığının daha da arttığını ortaya koymuşlardır. Kullanım oranının artış göstermesi ile hangi yaş grubunda daha fazla medya aracı kullanıldığı, medya araçlarının daha çok eğitim mi yoksa eğlence amaçlı mı kullanıldığı, ne kadar zaman geçirildiği, aile müdahalesi olup olmadığı, anne baba tutumunun çocukların kullanımını nasıl etkilediği gibi konular ortaya çıkmaktadır.

Çocukların problemleri medya kullanım düzeylerini belirlemek, alınacak tedbirler açısından önem taşımaktadır. İstenilen veya istenmeyen anne baba tutumunu sergileyen ailelerin çocuklarında medya aracı kullanımı konusunda farklılıklar olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma sonucunda anne baba tutumlarının çocukların problemleri medya kullanımını etkileyip etkilemediği ortaya konulacaktır. Bu çalışmada 5-10 yaş arası çocukların; medya aracı kullanım düzeylerine etki eden demografik özellikler (ebeveyn eğitim durumu, gelir düzeyi, yaş vs.), anne ve baba tutumu ile çocukların problemleri medya kullanım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

1.2. Problem Durumu

Ev içinde birçok durumda, ebeveynler çocuklarının medya aracı kullanım alışkanlıklarından sorumludur. Bu nedenle, ebeveynler çocuklarının teknolojiyi kullanma isteğinden endişe duyabilir ve dijital teknolojinin çocuklarının gelişimi ve öğrenmesi önünde bir engel oluşturabileceğinden veya çocuklarının uygunsuz içeriğe maruz kalabileceğinden korkabilirler (Mitchell et al., 2005). Gerektiği kadar kullanıldığında birçok yararı olan bu medya araçları takibi sağlanmadığında kullanım düzeyinin artışına bağlı olarak gelişim döneminde olan çocuklarda sosyal, zihinsel, dil vb. birçok alanda olumsuz etkiler ortaya çıkarabilmektedir (Eşgi, 2014).

Teknoloji çağında çocukların medya aracı kullanım düzeyleri sürekli artış göstermektedir. Yine çocukların medya araçları ile ilk karşılaşma ve kullanma yaşları giderek düşmektedir. Pandemi dönemi tüm dünyada insanların yaşam biçimlerini değiştirdiği gibi Türkiye’de de köklü değişimler meydana getirmiştir (Sadi ve

Karadayı, 2021). Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde ilk Covid-19 vakasının görülmesiyle yayılımı azaltıcı bazı önlemler alınması gereği doğmuştur. Bu kapsamda yüz yüze olan eğitim ve öğretime 16 Mart 2021 tarihinden itibaren ara verilmiştir. Üç haftalık tatilin ardından sürecin aksamaması adına 2012 yılından kurulan Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) ile internet üzerinden, internet üzerinden katılım gösteremeyecek olan öğrenciler için ise TRT üzerinden televizyon aracılığı ile EBA TV kanalları üzerinden uzaktan eğitime geçilmiştir (MEB, 2020). Bu süreçte maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için tablet dağıtımı yapılmıştır (CNN Türk, 2020). Uzaktan eğitime geçildiği dönemde evinde daha önce teknolojik cihaz kullanmayan ailelerin çocukları da medya araçları ile zaman geçirmiştir (TÜİK, 2020).

Yüz yüze eğitimin uygulandığı dönemde tenefüse çıkan, okuldan sonra sosyal aktivitelere katılan çocuklar, uzaktan eğitim döneminde bütün sosyal etkinliklerden uzak kalmış ve yaşları kısıtlama grubunda olduğu için günün büyük bir bölümünü evde geçirmek zorunda kalmışlardır. Daha öncesinde tablet, telefon, bilgisayar kullanımı sınırlandırılan ya da hiç kullanmayan çocuklar bile günde 3-4 saatini bu medya araçları üzerinden ders dinleyerek geçirmeye başlamışlardır. Dersler çoğunlukla öğlen bitmekte ve günün geri kalan bölümünde kısıtlı olarak dışarıya çıkan çocuk, evde geçirdiği zaman zarfında sıkılmakta ve yeni uğraş arayışına girmektedir. Teknolojinin içine doğmuş, bu araçlara alışık olan çocuklar için normal oyunlar bir süreden sonra çocuğu sıkmakta, çocuğun ilgisi renkli, ışıklı ve eğlenceli dünyaya kapı açan medya araçlarına kaymaktadır. Bir tuşla bu renkli dünyaya girmekte, burada keyif aldığı için zaman önemini yitirmekte ve dışarıdan müdahale gelmedikçe bırakmamaktadırlar. Yasakların olduğu dönemde evde geçirilen süre fazla olduğu için aileler bu süreçte çocuklarını medya araçlarından uzak tutma konusunda problemler yaşamışlardır.

Her aile biriminin kendine özgü bağlamı ve özellikleri vardır. Dolayısıyla çocukların medya aracı kullanımı aileden aileye değişiklik gösterecektir. Ayrıca, ebeveynlerin bakış açısı, bireysel ilgi alanları gibi çocukların dijital teknoloji kullanımında da benzerlikler ve farklılıklar olabilir (Huang et al., 2009). Ebeveynler benimsemiş oldukları tutuma göre farklı davranış şekilleri göstermektedirler. Ebeveynlerin tutumları; kişisel özellikleri, inanç biçimleri, hayata bakışları ve çocuklarının kişisel özelliklerine göre farklılık göstermektedir (Yavuzer ve Demir, 2016). Araştırmalardan elde edilen sonuçlara bakıldığında anne babaların çocuk yetiştirme tarzlarının çocuklarının internet kullanma düzeyleri üzerinde önemli bir

etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Choe and Cheon, 2005; Eastin et al., 2006; Valcke et al., 2010). Ebeveynlerin tutumları bu süreci etkileyen en önemli değişkenlerden biridir. Çocuklarda bağımlılık durumuna etki eden değişkenlerin incelenmesi ve bu durumu artıran değişkenlerin tespit edilmesinin konu hakkında neler yapılabileceği açısından yarar sağlayacağı düşünölmektedir.

1.2.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın amacı anne baba tutumları ile çocukların problemlili medya kullanım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıda verilen alt problemlere yanıt aranmaktadır:

1. Çocukların problemlili medya kullanım puanları ile çocuğun cinsiyeti, anne baba öğrenim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, çocuğun medya aracı kullanım süresi, çocuğun yaşı, eğitim aldığı sınıf düzeyi, medya aracını kullanım amacı, çocuğun medya aracını kullandığı yer, ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirme durumu, ebeveynin çocuğuna ayırdığı süre, ailenin çocuk koruma programı kullanma durumu, çocuğun uzaktan eğitim sonrasında ders başarısı durumu, çocuğun uzaktan eğitim sonrasında medya aracı kullanım süresi değişimi ve ebeveynin çocuğun medya aracı kullanımına müdahale durumu arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Anne baba tutumları ile çocuğun cinsiyeti, anne baba eğitim düzeyi, aile yapısı, çocuğun yaşı, kardeş sayısı, ebeveynin cinsiyeti, ebeveynin çocuğu medya aracı kullanırken kendisinin yaptığı iş, ebeveynin medya aracı kullanımına yönelik kural koyma durumu, ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirme durumu ve annenin çalışma durumu arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Anne baba tutumları ile çocukların problemlili medya kullanım düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.3. Varsayımlar

Veri toplama araçları geçerli ve güvenilir varsayılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin katılımcılar tarafından samimiyetle ve doğru doldurdukları varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmadan elde edilen bulgular; 2021-2022 eğitim ğretim yılında Samsun ili ve ilçelerinde anasınıfı veya ilkokula devam eden çocukların aileleri ile sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Medya

Medya kavramı haber alma ve haberi aktarma ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Haberleşme ve bilgilendirme faaliyeti olarak ele alınan medya insanların sözlü iletişim kurması ile başlamış ve süreç içerisinde gelişmiştir (Berger ve Lucmann, 2008). Medya radyo, televizyon, dergi, gazete ve internet aracılığı ile bilgiyi depolamak ve aktarmak için kullanılan iletişim araçlarını kapsamaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte medya kavramının içeriğine internet kavramı da eklenmiştir (Nalçaoğlu, 2003).

Geleneksel medya araçlarının başında radyo ve televizyon gelmektedir. Toplumda ki her yaş grubunu etkileyen televizyonun çocuklar ve gençler üzerinde önemli düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir (Kıran, 2021). Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile kullanım alanı genişleyen; taşınmasının kolaylığı nedeniyle her yere götürebileceğimiz bilgisayar, oyun konsolu, cep telefonu, tablet vs. yeni medya aracı olarak ifade edilmektedir (Binark, 2007). Bireyler geleneksel veya yeni medya araçlarının birçoğunu sıklıkla kullanılmaktadır. Geleneksel medya araçlarında iletişim tek yönlü iken; yeni medya araçlarında çift yönlü bir iletişim vardır. Yeni medya araçlarını kullanan bireyler bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilir, hata varsa düzeltebilir, karşılıklı olarak resim, video vs. paylaşım yapabilmektedir (Bilici, 2017).

Bugün en sık kullanılan medya aracının internet ve televizyon olduğu; geçmiş dönemlerden beri belli bir kitleye sahip olan gazete, dergi ve radyonun artık eskisi kadar aktif kullanılmadığı görülmektedir. Bireyler haberleri dijital ortamda takip etmekte, e-kitap okumaktadır. Gelişen teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaşması ile televizyon da eski önemini yitirmeye başlamıştır (Soydan, 2014).

Medya araçlarının artık bireylerin ayrılmaz bir parçası haline geldiği görülmektedir. Öyle ki dünya artık medya araçları olmadan düşünemez hale gelmiştir (Türkmen, 2019). Medyanın bireylerin bilgi, tutum, duygu ve davranışlar üzerinde de önemli etkileri vardır. Bu etki alanına sadece bireyler değil tüm toplum dahil olmaktadır (Alper, 2015). Medyanın yaygın kullanımı ve vazgeçilemez hale gelmesi bireylerin eğlence, arkadaşlık, yaşam tarzı konusunda da değişimler olmasına neden

olmaktadır. Bu etki kişinin farkında olmadan yavaş yavaş gerçekleşmektedir (Şahin, 2018).

2.1.1. Televizyon

Televizyonu 1923 yılında John Logie Baird icat etmiş ve ilk televizyon görüntüsü yine Baird tarafından üç yıl sonra 1926 yılında yayınlanmıştır. Televizyon kavramı 97 yıldan fazla bir süredir hayatımızda yer almaktadır. Çocuk ve çocuklarla ilgili programlar üzerine 1930 yılında Amerika’da Boston’da ilk araştırma yapılmaya başlanmıştır. Türkiye radyo-televizyon yayınları kullanan ilk izleyici incelememeleri 1974 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından gerçekleştirilmiştir (Metem, 1999).

Türkiye’de çocuk programlarına baktığımızda ilk çizgi film ve çocuk kanalı 1997 yılında kurulan Maxi TV’dir. Programa ilgi artınca birçok kanal daha açılmıştır. JoJo TV, D Çocuk, Cartoon Network (Türkiye) vs. 24 Ekim 2008 tarihinde ise TRT kanalı tarafından TRT Çocuk kanalı kurulmuştur. Kanallarda yayınlarının bir gün boyunca aralıksız sürmesi, sadece çocuklara yönelik gün boyu çizgi film yayınlanan kanalların ortaya çıkması, kanal seçeneğinin artması, programların çocukların ilgisini çekecek şekilde yapılması çocukları her geçen gün ekrana biraz daha bağlamıştır (Işık, 2007).

Ebeveynler televizyonu hayatlarının her anına dahil ettikçe, çocukla oyun oynamak yerine televizyonu açıp karşısına oturttukça ister istemez çocuklar da televizyon kanallarının büyüdü dünyasına kendilerini kaptırmaktadırlar. Bu sürecin sonunda da, okul çağına gelen neredeyse her çocuk televizyon izleme alışkanlığını kazanmaktadır (Künüçen, 2004). Hayatımızı şekillendirirken önemli katkısı olan ailemiz ile iletişimizi azaltan ve zamanla kopma noktasına getiren televizyon hakkında Harvard Tıp Fakültesi ‘Medya ve Çocuk Sağlığı’ bölümünün yaptığı araştırmaya göre televizyon çocukların arkadaşlık ilişkilerini bozmakta, zaman geçirdiği arkadaş sayısını azaltmakta ve çocukları şiddete yönlendirmektedir (Altunç, 2008).

Günümüzde çocuklar, günün büyük bir kısmını televizyon izleyerek geçirmektedirler. Çocuklar günde ortalama en az 1-2 saat televizyon izlemektedirler (Ayrancı, Günay ve Köşgeroğlu, 2004). 2020 yılında bu oran 5-11 yaş grubunda günde 4,21 saat olmuştur (TİAK, 2021). Çocukların televizyon izleme sürelerini

incelediğimizde %31,3'ünün her gün, %21,4'ünün neredeyse haftanın her günü, %36,9'unun ise haftada birkaç gün televizyon izlediği belirlenmiştir (RTÜK, 2018).

2.1.2. İnternet

Castells (2013) belirttiği gibi internet kullanımı ile yaş sınırları ortadan kalkmış ve her yaş grubundan birey istediği zaman internete ulaşabilmektedir. İnternet her yaş grubundan bireyi içeren çok büyük bir platformdur. Her yaştan kişiye sunduğu içerikler onun her geçen gün daha fazla kullanılmasının önünün açmaktadır. Birey canı sıkıldığında oyun oynamak istediğinde, müzik dinlemek istediğinde, araştırma yapmada, eğlenmek vs. kısaca hayatının her anında başvurduğu önemli bir araç durumuna gelmiştir (Dahlgren, 2009).

Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında hanelerin %92,0'inin evden internete erişim imkanına sahip olduğu gözlenmiştir. İnternet kullanımı, 6-15 yaş grubundaki çocuklar için 2013 yılında %50,8 iken 2021 yılında %82,7 olmuştur (TUİK, 2021). Türkiye'de 2022 verilerine baktığımızda hanelerin %94,1'inin evden internete erişim imkanına sahip olduğu görülmektedir (TUİK, 2022).

2.1.2.1. İnternet Kullanım Araçları

• Bilgisayar (Masaüstü/ Dizüstü/ Tablet)

Teknolojinin gelişmesi ile kullanım oranı artan teknolojik cihazlardan bilgisayar sayesinde kısa süre içinde istediğimiz bilgiye ulaşabilir ve bu bilgiyi başkaları ile paylaşırız. Bilgisayar içerisinde yer alan programlar aracılığı ile belge oluşturma, e-posta gönderme, video izleme vs. işlemleri hızlı ve kolay bir şekilde yapabiliriz (Yüksel, 2021). Bilgisayarın kullanım kolaylığı ve hayatı kolaylaştıran bir çok işlevi sayesinde evlerde de kullanımı artmıştır. Anne babalarının bilgisayar kullanımlarını gören çocuklar da bu teknolojik cihaza ilgi duymakta ve kullanmak istemektedir. Bu durum bilgisayar ile tanışma ve kullanma yaşının düşmesine neden olmakta; buna paralel olarak kullanım sıklığı artış göstermektedir (Oktay, 2002).

Tablet erken çocukluk döneminde tercih edilen teknolojik cihazlardan bir tanesidir. Tablet renkli, ışıklı oyunları çocukları kendine bağlamaktadır. İpad ve diğer dokunmatik cihazların ortaya çıkmasıyla tablet kullanımı artmaktadır. Günümüzde binden fazla aplikasyon oyunu erken çocukluk döneminde kullanılmaktadır. Bu cihazı kullanırken ebeveynlerine ihtiyaç duymadan rahatlıkla istediği uygulamayı

kullanmaktadır (Couse and Chen, 2010). Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında bilgisayar (masaüstü/dizüstü/tablet) kullandığını belirten çocukların oranı, 2013 yılında %60,5 iken 2021 yılında %55,6 olmuştur. Aynı araştırmada tablet bilgisayar %57,2 oranıyla en çok kullanılan bilgisayar türü olarak belirlenmiştir (TUİK, 2021).

- **Akıllı Telefon**

We Are Social Global Dijital 2022 raporu verilerinde küresel anlamda akıllı telefon kullanıcı sayısı 5,33 milyardan fazla kabul edilmiştir (We Are Social, 2022). Bu şekilde hızla kullanımı artan ve çoğu insanın günlük hayatında yer eden bir teknoloji, çocuklar tarafından da kullanılmakta veya en azından ebeveynlerini taklit ederek büyüyen okul öncesi çocukların ilgisini çekmektedir (Mok et al., 2014). Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında cep telefonu/akıllı telefon kullandığını belirten 6-15 yaş grubundaki çocukların oranı 2021 yılında %64,4 olarak belirlenmiştir. Cep telefonu/akıllı telefon kullanma oranı yaş gruplarına göre incelendiğinde ise bu oranın 6-10 yaş grubundaki çocuklarda %53,9 olduğu görülmektedir (TUİK, 2021)

- **Oyun Konsolu**

Oyunlar kişileri ekrana bağlayacak şekilde tasarlanmaktadır. Kasıtlı olarak beyinleri normalden hızlı çalıştıran bu dijital oyunlar normal zamanda ortalama 600 kelime ile düşünen bireyin oyun esnasında 1000 kelime ile düşünmeleri sağlamaktadır (Lynn and Johnson, 2018). Beyni bir ortama bağımlı hale getirecek ortamın heyecan verici olması gerekir. Zamanla kronikleşen oyun oynama beyin sinir iletişim sistemini etkiler. Gece yaralarına kadar devam eden bu oyun oynama durumu serotoninin kullanımı, uyuma ve uyanıklık döngüsünde değişikliğe neden olur. Bu durum kişilerde depresyon, endişe ve hatta intihara zemin hazırlar. Belirli bir alanda bağımlılığı kronik adrenali salınımı takip eder. Adrenalin salınımı arttıkça bağımlılık da artmaya başlar. Adrenalin arttıkça beyin daha yoğun çalışır ve bu döngü etkileşim sisteminde hasara sebep olur (Lynn and Johnson, 2018). Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında 6-10 yaş grubundaki çocukların %32,7'si dijital oyun oynadığını ifade etmiştir. 6-15 yaş grubundaki çocukların %94,7'si hemen her gün veya haftada en az bir defa olmak üzere düzenli olarak dijital oyun oynadığını belirtmiştir (TUİK, 2021).

2.1.3. Sosyal Medya

Weinberg (2009) sosyal medyayı bilginin, farklı düşüncelerin, resimlerin web siteleri aracılığıyla platformdaki diğer kişilere ulaşmasını sağlayan platform olarak tanımlamıştır. Sosyal medya uzakları yakın etmiş ve istediğimiz anda dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan kişiye ulaşma imkanı sağlamıştır (Timisi, 2016). We are Social ve HootSuite tarafından Nisan 2020’de yayımlanan rapora göre, global ölçekte, 3.81 milyar aktif sosyal medya kullanıcı bulunmaktadır. En fazla kullanılan sosyal medya siteleri Facebook, YouTube, WhatsApp, FB Messenger, WeChat, Instagram olarak belirlenmiştir (We Are Social, 2020). Bunun dışında Twitter, Pinterest, Snapchat, Tiktok gibi uygulamalar yetişkinler ve çocuklar tarafından kullanılmaktadır. Bu uygulamalarda Facebook, Twitter ve Instagram için 13; Youtube kullanıcıları için 18 yaş sınırı konulmuş olsa da bu durum çok dikkate alınmamaktadır (Güleç Yalçın, 2019).

Çocuklar arasında en fazla kullanılan sosyal medya uygulamaları Youtube, Whatsapp ve Facebook olarak kaydedilmiştir. Araştırmalar 3 ila 4 yaş çocukların en yoğun kullandığı sosyal medya uygulamasının Youtube olduğunu göstermektedir. Çocukların Youtube’u daha yoğun kullanmalarının nedeni olarak video ve çizgi film izleme imkânı olması belirtilmiştir (Sapsağlam, 2018). Yakın zamanda YouTube’da Susam Sokağı kanalının bir milyardan fazla izlenme oranına ulaşması bunun en iyi göstergesidir. Çocuklar tablet, bilgisayar veya akıllı telefonlar aracılığıyla Youtube’a bir video izlediğinde sürekli önerilen videolar karşısına gelecek ve sonsuz döngü başlayacaktır, 2-3 yaş aralığındaki çocuk ebeveyni olmadan istediği videoya dokunarak izleyecektir (Gretzel, 2019).

2.1.4. Çocukların Medya Araçlarına Sahip Olma ve Kullanım Oranları

We Are Social (2020) yaptığı çalışmada internet kullanımında dünya ortalaması yaklaşık altı buçuk saat olan yetişkin günlük internet kullanımının Türkiye’de yedi buçuk saate yaklaştığı görülmektedir (We Are Social, 2020). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 yılı raporunda Türkiye’de evinde internet erişimi olan hane sayısının %94,1’e ulaştığını bildirilmektedir (TÜİK, 2022).

Hanehalkı Bilişim Teknolojileri araştırmasında ilk defa 2013 yılında 6-15 yaş grubu bireyler sisteme dahil edilerek medya aracı kullanım süreleri incelenmiştir (Akbaş ve Dursun, 2020). Merdin 2017 yılında Türkiye’de yaptığı bir araştırmasında 6 yaşa kadar çocukların %98’inin evinde televizyon olduğu görülmüştür. Akıllı

telefonlar için bu oran %63.3, tablet bilgisayarlar için %62.9 olarak belirlenmiştir. Çocukların ekran kullanım sürelerine bakıldığında televizyon için günde 100 dakika, telefon ve tablet kullanımı için günde 57 dakikalık bir kullanım süresi tespit edilmiştir (Merdivin, 2017). 2021 yılında çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında 6-15 yaş grubu çocukların internet kullanım düzeyi %82,7 olarak belirlenmiştir. İnternet kullanan çocukların %90,1'i hemen her gün, %8,5'i haftada en az bir defa, %1,4'ü ise haftada bir defadan az internet kullandığını ifade etmektedir (TUİK, 2021).

2.1.5. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı bireyin internet kullanırken bir süre sonra kontrolünü yitirmesi ve bu durumun hayatında olumsuz durumlar ortaya çıkarma boyutuna gelmesidir (Tiryakioğlu ve Yavaşçalı, 2019). Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Rahatsızlıkların Teşhis ve Değerlendirme El Kitabı'nın Mayıs 2013'de yayımlanan 5. baskısının (DSM-V) ekinde kullanımı artan ve uzman desteği aşamasına gelen "İnternet Kullanım Bozukluğu"nun yer almasına karar vermiştir (Arısoy, 2009). İnternetin bağımlılık düzeyine gelebilmesi için kişinin haftada 40-80 saate varan internet kullanımı olması gerekmektedir. Kullanım süresinin artması, kişinin kullanmadan duramaması, ulaşamadığında sinirli olması internet bağımlılığının belirtileri olarak ifade edilmektedir (Alyanak, 2016). Dijital ortamlarda karşımıza çıkan ve zamanla teknoloji bağımlılığını artıran bazı özellikler vardır:

- **Durma İşaretinin Olmaması**

Günlük hayatta yaptığımız birçok aktivitenin başlangıç ve bitiş zamanları bellidir. Bu aktivitelerin durma zamanları belli olduğu için bağımlılık durumu ortaya çıkmamaktadır. İzlenen bir filmin bir sonu vardır ya da okumaya başladığımız kitap bir yerde bitmektedir. Durma işareti kişiye o etkinliğin artık bittiğini kalkmamız gerektiğini bildirmektedir. Eğer durma işaretini kaldırırsak bu sonu gelmeyecek bir durumu ortaya çıkarmakta ve bu durum da tüketimin artmasını sonucunu doğurmaktadır. Dijital mecrada kullandığımız uygulamalarda durma olayı olmamakta ya da dikkat edilemeyen bir noktaya yerleştirilmektedir. Sosyal medya sayfalarında dolaşırken sayfa sürekli aşağı doğru kaydırılmakta ve sayfanın bir bitişi bulunmamaktadır. Sayfa aşağı doğru kaydırıldıkça sürekli sayfaya yeni içerikler yüklenmektedir. Youtube ve Netflix gibi video izleme platformlarında video izlerken bir sonraki videoya geçmek için birey bir şey yapmasa da otomatik olarak sonraki video başlatılmaktadır (Ertemel ve Aydın, 2018).

- **Gelişmeleri Kaçırma Korkusu**

Kişi haber kaynağından uzaklaşmak istememekte ve kendi ilgi alanına uygun haber kaynaklarını takip etmektedir. Kişinin bu içerikleri kaçırma korkusu ile FOMO (Fear of Missing Out) sendromu ortaya çıkmaktadır. Bu durum kişinin bu bilgiye hemen ulaşmasını, uzak kalmamak içinde sürekli internete ulaşacağı araçlarını açık tutmasına sebep olmaktadır. Bu durum da kişinin kullanım oranını her geçen gün artmasına sebep olmaktadır (Herman, 2019).

- **Değişken Ödül**

Bireyin dijital ortamda paylaştığı resim, video, fotoğrafın kaç kişi tarafından görüldüğü, beğeni sayısı, yorumları merak etmesiyle sürekli girme ihtiyacı hisseder. Bu durum bir süre sonra döngü haline gelir (Ertemel ve Aydın, 2018).

2.1.5.1. Çocuklarda İnternet Bağımlılığı

Milenyum kuşağı dediğimiz dönemde yer alan kuşaklar Y, Z ve Alfa kuşağıdır. Y kuşağı 1980-2000 arasında doğmuş ve ileriki yaşlarında teknoloji ile tanışmıştır. 2000-2012 yıllarında doğan nesli temsil eden Z kuşağı bebeklik döneminden sonra teknoloji yaygın olarak kullanılmıştır. 2013 ve sonrasında doğan Alfa kuşağı ise doğduğu andan itibaren teknoloji ile iç içedir (Ertemel ve Aydın, 2018). Yaşının gerektirdiği temel becerileri kazanmadan teknolojik aletleri kullanmaya başlamaktadır. Bu kadar küçük yaşta bu cihazlarla tanışmak ilerleyen süreçte kullanıma bağlı olarak bu cihazlardan vazgeçememe boyutuna geçmekte ve bağımlılık süreci başlamaktadır (Holloway, Green ve Stevenson, 2015).

Günümüzde internet herkes tarafından kolayca ulaşılabilir konumdadır. Doğru kullanıldığında çocukların yaratıcılıklarını geliştiren, yeteneklerini ortaya çıkarabilen özellikler barındıran internet ortamı sanal dünyanın kötü yönlerinden dolayı aileleri endişelendirmektedir. Doğru ile yanlış ayırt edemeyen, sorgulamaya henüz başlamamış olan çocuklar için bu dünya doğru kullanılmadığında ciddi problemleri beraberinde getirmektedir (Arman, Bereket ve Ateş: 2011). Özellikle ergenlik döneminde yalnız kalmak isteyen, bedenini beğenmeyen bireyler yalnızlıklarını bu platformda gidermeye çalışmaktadır. Bu sanal dünyada nasıl görünmek istiyorsa karşdakine kendini o şekilde göstermektedir. Eksiklerini kimsenin görmediği ve kendini daha rahat ifade ettiği bu ortam kişiye keyif vermektedir. Kendini sürekli yalnız hisseden, ifade etmekte zorlanan çocuklar için internet kaçış ortamı

oluşturmaktadır. Burada istediği kişiyle mesafenin önemi olmaksızın arkadaşlık kurabilmekte ve birey kendinde gördüğü bütün eksiklerinden arınmaktadır. Birey sanal ortamda geçirdiği zamanı kontrol edemezse gerçeklikten koparmakta ve gerçek dünyadan uzaklaştırabilmektedir (Avşaroğlu ve Akbulut, 2020).

Zengin bir içeriğe sahip olan internet sayesinde çocuklar merak ettiği bilgi içeriklerine erişebilmekte, çeşitli içerikler yaratıcılıklarını desteklemekte ve çoklu düşüncelerine katkı sağlamaktadır. Buna karşın kontrolsüz ve aşırı kullanıldığında sanal dünyada karşılaşacağı olumsuz durumlar bireylerde korku ve endişe yaratacaktır. Özellikle çocuklarda sanal zorbalık dediğimiz kavram her geçen gün etkisini artırmaktadır (Aslıyüksek, 2016). Çocukların kontrolsüzce ve gereğinden fazla kullanımı sonucu ortaya çıkan problemlerden en önemlisi 'İnternet Bağımlılığı' dır. İnternet bağımlılığı kavramı ilk kez Goldberg (1996) tarafından kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı kavramı bireyin kullanım isteğini bastıramaması, ondan uzak kaldığında geçirdiği zamanın önemini yitirmesi ve bu durumun onda sinirlilik ve saldırgan davranışlarını tetiklemesidir. Bağımlılığa giden süreçte kişinin aile, iş ve sosyal çevresi önemini yitirir, ilişkileri bozulmaya başlar (Arısoy, 2009).

2.1.6. Medya Araçlarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Medya araçlarının sağladığı faydaların yanında; gereğinden fazla kullanıma bağlı olarak çocuklar üzerinde olumlu etkileri olmaktadır.

2.1.6.1. Medya Araçlarının Olumlu Etkileri

- İki yaşından sonra başlayacak gerektiği kadar televizyon izleme durumunda çocukta dil gelişimine ve okuryazarlık becerilerine katkı sağlayacaktır. Özellikle dezavantajlı grupta bu durum daha öne çıkacaktır. Dezavantajlı grupta sosyal becerilerin gelişmesine katkısı olacaktır.
- İyi tasarlanmış ve çocuğun yaşına uygun olan ekran etkinlikleri çocukta empati duygusunu geliştirir, insanlara hoşgörülü olmayı öğretir.
- Ekran her yaşta bireyin öğrenme sürecini eğlenceli kılmaktadır.
- Çocukların ilgisini çeken renkli resimler, sesler, ışıklar aracılığıyla zamanlarını eğlenceli geçirmesine katkı sağlar (Seçer, 2018).
- Televizyonun çocukların hayal dünyasını harekete geçirir ve fazlasıyla hayal ürünü barındırdığı için çocukların özgürce hayal kurmalarına ortam hazırlar. Bu durum günlük hayatlarında bir şeyler üretmek ve yeni ürünler çıkarma isteklerini artırır (Zimmerman, 2004).

2.1.6.2. Medya Aracının Fazla Kullanımının Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Okul öncesi dönemindeki çocuklar izlediği programların içeriğine dair pek fazla sorgulama yapamaz. Televizyonda duyduğu tüm bilgileri doğru ya da yanlış zihnine yerleştirir. Yeterli sürede izlendiğinde fayda veren bu cihaz kullanım süresi arttıkça çocuk için risk oluşturur (Kabul, 2019). Çocuklar yaşının gereği oyunlar oynayarak sosyal çevrede aktif olarak bulunur. Oyun oynarken gerek koyulan kurallarla gerek gözlemleyerek başkalarının da hak sahibi olduğunu ve başkalarının hakkını yememesi onlara saygı göstermesi gerektiğini kavrar (Balantekin, 2009). Okul öncesi dönemde gereğinden fazla televizyon izleyen çocuk, zaman içerisinde televizyon olmadan yapamayacağı için dış dünyada da sosyalleşme ihtiyacı duymayacaktır. Böylece çocuk kendi içine kapanacak ve okula başladığında da yaşlılarıyla başarılı bir arkadaşlık ilişkisi kuramayacaktır (Ertürk, 2013).

Çocuk gün içerisinde uzun süre zaman geçirdiği televizyonda izlediği programlarda farkında olmadan o kişilerin yerine koyar ve o kişileri gerçek hayatta taklit etmeye başlar. Bu karakteri uzun süre izlemesi ve taklit etmeye başlaması çocukta o karaktere bürünme isteğini artırır. Zamanla bu durumu o kadar benimser ki o karakter neyi seviyorsa o şeyi sevmeye büyüdüğünde o kişi gibi davranmak ve görünmek isteyebilir. Seçtiği bu kişiler izlediği çizgi filmdeki bir karakter, bazen ailesiyle izlediği bir dizi oyuncusu olabilmektedir. Çocuk bu programları izlerken doğru yanlışı ayıramayabilir. Aslında yanlış olan yapılmaması gereken bir durumu sorgulayamadığı için sırf sevdiği karakter yaptı diye yanlış da olsa onu doğru olarak kabul edebilir (EARGED, 2008). Oyun becerisi üzerine 1961'de Albert Bandura ve arkadaşları televizyon izlemenin saldırganlığı artırıp artmadığını araştırmak için bir deney tasarlamışlardır. Deneyde çocuklar bir odaya konmuş ve burada bir yetişkini oyun oynarken seyretmişlerdir. Deneyde yetişkin oyuncuyla bir süre oynadıktan sonra şişme bebeğin olduğu tarafa doğru yönelmiş ve bebeğe vurmaya başlamıştır. Oyuncu sinirli bir şekilde odanın sağına soluna fırlatmıştır. İkinci durumda yetişkin birey bu sefer oyuncaklarla sakince oynamıştır. Sonraki aşamada deneye katılan çocuklardan şişme bebeğe zarar veren yetişkini izleyene çocukların sakince oyun oynayan yetişkini izleyen çocuğa göre daha saldırgan olduğunu gözlemlemişlerdir (Balantekin, 2009).

Günlük televizyon izleme süresi 2-4 saat arasını geçmesi durumunda çocuk sadece dinlediği konuşmadığı için beyni pasifleşmektedir. Bu durum bir süre sonra çocukta öğrenme düzeyinde geriliğe sebep olmaktadır. Çocuk konuşma eylemini gerektiğinden az gerçekleştirdiği için dil gelişimine etkisi olumsuz olmaktadır. Çocukta bu durum kronikleştiğinde öğrendiklerini aktarmadığında, pratik yapmadığında dilde gerileme başlayacaktır. Okul öncesi dönemde 4 saatten fazla televizyon izleyen çocukların kullandığı kelime sayısı azalmakta ve konuşma dilinde belirli kelimeler dışında kelime kullanmamaktadırlar. Yine televizyon kanallarında çocuğa uygun olmayan argo ve kötü sözler de dil gelişimini etkilemektedir (Ertürk, 2013).

İnternet kullanımının da çocuklar üzerinde olumsuz özellikleri bulunmaktadır. Çocukların uzun süre internet kullanımı sosyal hayatlarında arkadaşlık ilişkilerini ve kendini ifade etme düzeyini etkileyecektir. Okul öncesi dönemde internetin aşırı kullanımı sonrası, sanal ortamda kurduğu arkadaşlıklar gerçek hayattaki arkadaşlık ilişkilerini etkileyecektir. Bu dönemde çocuk içine kapanabilir, sanal dünyada kendini farklı tanıtarak edindiği arkadaşlıkları dış dünya ile karşılaştırarak mutsuz olur. Zamanla bu durum çocuğun yalnızlaşmasına neden olacaktır (Kabul, 2019).

Bilgisayar başında uzun zaman geçiren çocuk bilgisayarın, tabletin o renkli, ışıklı, kendini özel hissettiren dünyasından sonra dış dünyadaki oyunlardan keyif alamaz. 6 yaş öncesinde ekran karşısında geçirilen fazla zaman çocuğun problem çözme becerisine de etki edecektir. Bu dönem çocuğun oyun aracılığıyla kendini geliştireceği dönemdir. Bilgisayar başında zaman geçirdikçe pasifleşen çocuğun oyun becerisi gerilemeye başlar. (Kuzu, vd., 2008).

Günümüzde iletişim çoğunlukla gençler arasında dokunma yoluyla iletişim artmış ve konuşma dilinin önemi giderek azalmaktadır (Kabul,2019). E posta adreslerini oluştururken, formlarda kullanıcı adı belirlerken İngilizce karakter kullanmaya izin vermektedir. Bu durum Türkçe kelime kullanım zenginliğini her geçen gün azaltmaktadır. Her geçen gün daha büyük kitlelerin kullandığı internet aracılığıyla konuşma biçimleri değişmekte, yeni semboller, kısaltmalar, İngilizce karşılıklarını kullanma durumları ortaya çıkmaktadır (Öner, 2006).

Günümüzde medya araçlarının her yaştan kesim tarafından kullanılması ve yaygınlaşmasıyla yeni medya düzeni ortaya çıkmıştır. Kullanım sürecinde birçok içerik kurgusunun çocuklara uygun olmaması ile çocuklar ve onların anne babaları

ciddi problemlerle karşı karşıya kalmaktadır (Ertürk, 2011). Yeni medya düzeninde aileler çocuklarıyla etkili zaman geçirmek yerine çocuklarının fotoğraflarını sosyal medya hesaplarından paylaşmakta ve bu durum çocuk ihmalini ortaya çıkarmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarından çok medya araçlarıyla zaman geçirmesi ile aile üyeleri arasında iletişim zayıfladığı görülmektedir. Aile bireylerinin etkileşiminin azalması ve iletişimin bozulması ile çocuğunun ilişkilerine etki edemeyecek ve denetlemeyecektir. Çocuğun yönlendirilmesinin güç hale gelmesi ile çocuk hata yapmaya açık hale gelecektir. Çocuklar medya araçlarının doğru kullanımı konusunda yeterince bilgiye sahip olmadığında yanlış bilgiler edinmekte ve kişisel bilgilerinin tamamını arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Bu durumda çocukların bazıları siber zorbalıkla karşılaşmaktadır. Yapılan çalışmalar siber zorbalığa maruz kalıp bu durumu ebeveynleri ya da başka biriyle paylaşacağını ifade eden çocuk sayısının oldukça az olduğunu göstermektedir. Siber zorbalığa maruz kalan çocuğun çoğunlukla bu durumu saklamaktadır (Yeni Medya Çalıştayı, 2019).

2.1.7. Dijital Ebeveynlik

Teknolojik alandaki birçok gelişme hayatımızda birçok değişimi ve beraberinde riskleri getirmiştir. Bu risklerden en çok etkilenebilecek olan bireyler elbette çocuklar olacaktır. Anne babaların bu süreçte çocuklarını bu risklerden korumak için sorumlulukları artmakta, çocuklarına rol model olmaları önem arz etmektedir (Yaman vd., 2016).

Goodwin (2018: 9-10) “Dijital Dünyada Çocuk Büyütmek” adlı kitabında ebeveynlerle ilgili durumu şöyle ifade etmektedir: *“Biz çocukluğumuzu gökyüzüne bakarak geçirdik, ekranlara değil! Ebeveynlerimiz bizim şimdi yüzleşmek zorunda kaldığımız dijital ikilemleri yaşamadı. Çoğunun cebelleştiği tek karar, ne kadar televizyon izleyebileceğimizdi. Üstelik o ekran kalıcı bir biçimde duvara sabitlenmiş haldeydi – pijamaların ceplerinde kaçırılmaz ya da annenin çantasına saklanamazdı! - ve izlenebilecek program sayısı da bir elin parmakları kadardı. Bugün ise televizyon, ebeveynlerin çocuklarını idare etmesine yardımcı dokunan pek çok dijital cihazdan sadece biridir. Artık seçim yapabilecekleri geniş bir dijital açık büfe var. Ayrıca teknoloji sürekli değişip geliyor, bu da ebeveynlerin kafa karışıklığını ve bunaltısını daha da artırıyor.”*

Çocuklarını risklerden uzak tutmak isteyen ve medya araçlarını doğru kullanımlarına yardımcı olmak isteyen anne babaların sahip olması gereken özellikler “dijital ebeveyn” kavramını ortaya çıkarmaktadır (Yay, 2019).

Dijital ebeveyn; *“dijital çağın gereksinimlerine göre hareket eden, temel düzeyde dijital araçlara hâkim, sonu gelmeyen bir ortam olan dijital ortamlardaki olanakların farkında olan ve*

çocuğunu bu ortamlardaki risklere karşı koruyabilen, kişi haklarına gerçek hayatta saygı duyulması gerektiği gibi sanal ortamda da aynı şekilde davranılması gerektiğini çocuğuna aşıl原因 ve teknolojik gelişmelere kendini kapatmayan bireydir” (Kabakçı Yurdakul vd., 2013).

2.1.8. Çocukların Medya Aracı Kullanımında Ailelere Düşen Görevler

İnternet kullanımı sırasında çıkan internet ve video içerikleri özellikle çocukların ve ebeveynlerinden tercih ettiği, tüketim tarzımızı değiştiren en önemli etkenlerden biri haline gelmiştir. Tüketici grupta olan çocuklar tüketicilerin hedef kitlesi olmuşlardır.

İnternet kullanımının kontrol edilmesinde ebeveynlere ciddi görevler düşmektedir. Ailelerin internet kullanımı konusunda çocuğa bilmesi gerekenleri anlatıp, çocuklarını doğru yönlendirmesi gerekmektedir. Aileler çocuklarına güvendiklerini onlara hissettirmeli ve onların da kendilerine güvenmelerini beklediklerini söylemelidirler. Kendine güveni olan çocuklar daha az yanlış yapar ve kontrolü ellerinde tutarlar. Anne ve babalar çocuklarıyla sohbet etmeli ve gün içinde neler yaptığını hangi sitelerde zaman geçirdiğini öğrenmeleri gerekir. Çocuğa özel bilgilerin gizli olduğu ve bu bilgilerin paylaşılmaması gerektiğini doğru bir şekilde izah etmelidir (Karan, 2006).

2.2. Tutum

Bir kişiye atfedilen ve o kişinin o nesneye ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarında bütünlük düzenliliği durumudur. Tutum dediğimiz kavramda meydana gelen sadece davranışlar ya da sadece duygu durumu değildir. Kişinin tutumları gözle görülmez. Kişinin davranışlarına bakarak bir olay karşısında ne tepki vereceği hakkında fikir yürütülebilir. Tutumlar genellikle kişinin herhangi bir nesne ya da durum karşısında geçmiş deneyim, güdü ve bilgilerine göre gösterdiği tepki ya da eğilim olarak tanımlanmaktadır. Yaşantı sonucu elde edilen deneyimlerden etkilenecek oluşan tutum bireyin davranışlarında yönlendirici etkiye sahiptir. Bireyin tutum geliştirmesinde onu yetiştiren ailesi, kişinin aldığı eğitim ve çevre etkili olmaktadır (Özyürek ve Şahin, 2010).

2.2.1. Tutumun Öğeleri

Tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç boyutu vardır. Bu üç ana öğe birbiri ile etkileşim halindedir. Birbirinden keskin çizgilerle ayrılır diyemeyiz. Aynı zamanda öğeler birbiri ile tutarlılık göstermektedir (Çetin, 2012).

2.2.1.1. Bilişsel Öge

Kişinin inanış, görüş ve fikirlerinden oluşan bu öge nesneye ilişkin olumlu ve olumsuz bilgileri değerlendirerek karar vermemize yardımcı olur. Örneğin; uzun süre bilgisayar, tablet, televizyon karşısında kalındığında kişiye ne tür zararları olduğunu bilen bir ebeveyn, çocuğunun uzun süre bu medya araçlarını kullanmasına izin vermez (Çetin, 2012).

2.2.1.2. Duygusal Öge

Bu ögede bireyin tutum objesine karşı olumlu veya olumsuz duygular beslemesi ağır basmaktadır. Örneğin; yeni iş yerine karşı olumlu tutum içerisinde olan birey; iş yerini olumlu olarak değerlendirdiği için, çalışanlar için de dostça duygular besleyecektir (Demirel ve Ünişen, 2018).

2.2.1.3. Davranışsal Öge

Bu öge bireyin tutum nesnesine ilişkin davranışlarda bulunma eğilimini oluşturur. Bir nesneye karşı olumlu tutum geliştiren birey, bu nesneye yakınlık göstermeye, olumlu davranmaya ve yardım etmeye meyilli olacaktır. Tam tersi olumsuz tutumu olan birey nesneye karşı ilgisiz davranabilir ve onu eleştirir. Örneğin; okulunda arkadaşlarının birbiri ile yardımlaştığını, paylaşım yaptığını; öğretmenlerinin çocuklarla iyi ilişkiler kurduğunu gören çocuk okula karşı olumlu tutum geliştirecek ve derslerine çalışarak başarılı olmak isteyecektir (İnceoğlu, 2011).

Boyutlara baktığımızda aralarında tutarlılık olduğunu görürüz. Boyutlar arasında tutarsızlık olduğunda bu tutumun değişime açık olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin; teknolojinin fazla kullanılmasına bağlı olarak bağımlılık riskinin arttığını bilen birey bunun doğruluğuna inansa da evde boş vakitlerinde bu cihazlarla vakit geçiren bir baba çocuğuna ne kadar zararlı olduğunu anlatsa da çocuk da zamanla kullanım durumuna dikkat etmeyecektir.

2.2.2. Anne Baba Tutumları

Bireylerin kişilik temelleri ilk olarak ailede şekillenmeye başlar. Anne karnındayken bile annenin duygu durumu çocuğuna geçmektedir. Çocuk dünyaya geldikten sonra da bu etki durumu artarak devam eder (Örgün, 2000). Kültür aktarımı ile geçmişten gelen davranışları benimseyen anne baba, çocuğu ile ilgili bir problem karşısında geleneksel kurallara uygun davranır. Doğru çözüm bulamadıkça da kendi

anne babasından gördüğü davranışları yanlış olduğunu bilse de yapmaya meyilli olur (Aydoğmuş vd., 2001). Gelişim sürecinde anne babasından etkilenen çocuk, sosyal ilişkilerinde de anne babasından etkilenir (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Birbiriyle iyi anlaşılan, sevgi dolu bir ortamda büyüyen çocuklar; ilerleyen yıllarda insanlara saygılı, kendine güvenen bağımsız bireyler olurlar. Çocukluk evresinde ailesinden gördüğü, öğrendiği bilgilerin çocuğun gelişiminde önemli bir yeri vardır. Çocuğun bu süreçte model aldığı kişiler anne babalardır. Bu dönemde olumsuz durumlarla karşılaşan çocuklar güvensiz bir ortamda büyüyeceklerdir (Aydın, 2014). Ebeveynin düşünmeden verdiği tepkiler çocuğun yaptığı davranışlar karşısında kendisine suçlamasına neden olmaktadır. Çocuk anne ve babasının kendisini dışladığını ve sevmediğini düşünmektedir. Uyarılar karşısında istenmeyen tepkiler verebilmektedir. Anne babasının söylediği şeyi yapmak istememekte ve yaptığı davranışlar karşısında sürekli tepki gördüğü için kendisini yetersiz hissetmektedir (Aydoğmuş vd., 2001).

Çocuğun gelişimine olumlu olarak katkıda bulunmak isteyen ebeveynlerin; çocuğun toplum içinde dengeli bir birey olması için ilk olarak güven duygusunu vermesi gerekmektedir. Toplum tarafından kabul görmüş davranışları sergileyen anne babaları model alan çocukları sosyalleşmeyi daha rahat öğrenecektir. Çocuğun yeteneklerini ortaya çıkararak eylem ve davranışlarda bulunan ebeveynler çocuklarının bu yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olacaktır (Aydın, 2014).

Anne babanın çocuğu ile iletişim kurduğu süreçte çocuğun sınırlarını neler olduğu, yaşının gerektirdiği sorumluluklar; yemek yeme, tuvalet, uyku düzeni gibi kuralları; çocuk okula başlamadan benimsetmesi gerekmektedir. Bu kurallar verilirken anne baba sergilediği tutuma dikkat etmelidir. Aşırı hoşgörü çocuğu bencillığe götürebilmektedir. Çok sert bir tutumla yaklaştığında ise çocuk korktuğu için o davranışı yapacak ancak bu durum çocukta korkunun yanında öfke ve nefret duygusunun gelişmesine neden olacaktır (Aydoğmuş vd.,2001).

Anne baba ile çocuk arasındaki ilişkinin temelini anne-babanın davranışları ve takındığı tutum oluşturur. Anne ve babalarını model alan çocuklar onlarla benzer tutum ve davranışlar sergilemektedirler (Zöhrap, 2004). Anne babalar bazen bilerek ya da bilmeyerek çocuklarına karşı farklı tutum sergileyebilmektedir. Olumlu davranış gösteren çocuğunu diğer kardeşine örnek göstermekte ya da çocuğun birine bir durum karşısında aşırı tepki verirken diğer çocuğunu tepkisiz

kalabilmektedir. Anne baba bütün çocukları eşit seviyorum dese de bazen bir çocuk diğerlerine göre daha öne çıkmaktadır. Anne baba daha fazla sevdiği çocuğuna diğer çocuklarından farklı davrandığı için bunu fark eden kardeşler arasında kıskançlık yaşanabilmektedir. Ayrım yapıldığını düşünen çocuk hem kardeşine hem de anne babasına karşı olumsuz duygular hissedebilmektedir (Bee and Boyd, 2009). Bu durumdan yalnızca ayrımcılık yapan çocuk etkilenmemekte; imtiyaz gösterilen çocuk da olumsuz olarak etkilenmektedir. Kendisinin daha fazla sevildiğini hisseden çocuk bu imtiyazı ilişki kurduğu ya da kuracağı herkesten beklemeye başlamaktadır. Bu durum çocuğu sonraki dönemlerde sorumsuz bencil bir bireye dönüştürebilmektedir (Paktuna, 2011).

Anne ve baba her çocukta biraz daha tecrübe sahibi olduğu için her çocuğunda farklı tutum geliştirmektedir. Ebeveynler ilk çocuğunda ilk kez anne baba olmanın verdiği heyecanla nasıl davranacağını bilmediğinden davranışlarında bazen aşırıya kaçmakta ve fazla korumacı davranabilmektedir. Süreçte olumlu ve olumsuz durumları deneyimleyen anne babalar ikinci çocuklarında daha bilinçte olmaktadır (Ünal, 2009). İlk çocukta karşılaştıkları sorunları bildikleri için hazırlıklıdır ve ikinci çocuğa daha ılımlı yaklaşır. 3 ve daha fazla çocuklu ailelerde en son çocuk diğerlerinden farklı bir tutumla yetiştirilebilmektedir. Diğerleri daha büyük olduğu için tüm ilgi küçük çocuk üzerinde olmaktadır. Çok fazla sorumluluk yüklenmeyen çocuklar fazla ilgi ve az sorumluluk verilmesinden dolayı benmerkezci tavırlar sergileyebilmektedir (Ünal, 2009).

Tek çocuklu ailelerde bütün ilgi tek çocuğun üzerindedir. Tek çocuk olduğu için anne babanın çocuğundan beklentisi de fazladır. Bu beklenti karşısında çocuk da mükemmeliyetçi bir tavır geliştirebilir. Anne baba tarafından korunan ve tüm ilgiyi üzerinde toplayan çocuklar sosyal yaşamında da aynı beklentiye girebilir (Paktuna, 2011). Yine çocukları yetiştirirken kız ya da erkek olması da sergilenen tutumda farklılık oluşturmaktadır. Belli bir dönem birçok toplumda erkek çocuklar daha esnek, hoşgörülü yetiştirilirken; kız çocukları daha koruyucu ve baskıcı yetiştirilmiştir (Hartaçsu, 2003). Toplumlar birbirinden kültürel olarak ayrıldığı gibi çocuk yetiştirme tutumları da farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılık aynı toplumda yaşayan anne babalar arasında da sıklıkla görülmektedir (Şendil, 2003).

Aile çocuğun çok yönlü bir şekilde iletişim süreci ve karakterinin oluşmasında önemli role sahiptir (Banasich and Brooks, 1996). Çocuk yetiştirme ve buna etki eden

değişkenler üzerine yapılan çalışmalarda anne ve babaların birbirlerinden ayrıldıkları özellikler odak noktası olmuştur. Anne babaların kendilerine göre bir yetiştirme tarzı vardır. Anne ve babaların sahip oldukları özelliklerin, yetiştirdikleri çocuklarda bireysel farklılıklara etki edebileceği görülmüştür (Maccoby and Martin, 1983; akt. Demir ve Şendil, 2008). Yıllara bağlı olarak kuşaklar arasında anne babaların yetiştirme biçimi de değişiklik göstermektedir. Bu tarzların ortak ve ağır basan tarafları olumlu ve olumsuz tutumlar olarak gruplandırılmaktadır (Filiz ve Yaprak, 2009; Özgüven, 2001).

2.2.3. Yaygın Anne Baba Tutumları

Anne ve baba tutumları bu kadar önemli iken çok yönlü olarak incelenmesi önem taşımaktadır. “Denetim” ve “duygusal ilişki” anne baba tutumlarında öne çıkan özelliklerden ikisidir. Duygusal ilişki boyutu çocuğun sağlıklı davranışlar edinmesi ve kuralları kapsamaktadır. Duygusal ilişki boyutunda çocuğu merkeze alan, kabul edici olan anne baba tutumu kendi fikirlerini merkeze alıp çocuğununkini reddeden anne babaya göre farklılaşmaktadır. Denetim boyutu bireylerin diğer insanlarla iyi ilişkiler kurması ve mutlu yaşayabilmeleri için önem arz etmektedir. Denetim boyutunda çocuğu sürekli kısıtlayan anne baba, çocuğunun yaptığı davranışları hoşgörülü karşılayan anne baba ve çocuk ne yaparsa yapsın ilgisiz kalan anne baba şeklinde çeşitlilik mevcuttur (Özgüven, 2001).

Çocuklar bebeklik döneminden itibaren anne babasından onay alma konusunda isteklidir. Yaptıklarının beğenilmesine ve ailesinin onu sevmesine ihtiyaç duyar. Anne babasının belirlediği standartlara uymak için gayret gösterir. Bu süreçte anne babanın çocuğu ile sağlıklı iletişim kurup ona açıklamalar yapması; çocuğun toplumda belirlenmiş kurallara benimsemesi ve doğruyu yanlış ayırt etme sürecine katkı sağlar (Aydoğmuş vd., 2001).

Anne ve babaların bulunduğu bölge, yaşayış tarzı, inandığı doğrular birbirinden farklıdır. Bu farklılık çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlarda da farklılık oluşturmaktadır (Aytar, 2015). Anne baba tutum farklılıkları üzerine ilk defa 1966 yılında Baumrind tarafından bir araştırma yapılmıştır. Baumrind çalışmasında “otoriter, demokratik ve izin verici” olmak üzere üç ayrı anne baba tutumundan bahsetmiştir. 1969 yılında Davereux ve ark. anne baba tutumları değerlendirmek için ölçek geliştirmiştir. Ölçekte “destekleyici, aşırı istekleri olan-

ısrarcı, denetleyen ve cezalandırıcı” olmak üzere dört kategoride değerlendirme yapmıştır.

Anne baba tutumu üzerine 1983'te Maccoby ve Martin bir çalışma hazırlamıştır. Duyarlılık ve talepkarlık/kontrol boyutlarını belirlemişlerdir. Bu iki boyutta da benzerlik gösteren özellikleri dikkate alarak “otoriter, demokratik, izin verici müsamahakar ve izin verici- ihmalkar” tutumları olarak kategorilendirmişlerdir (Akt. Kılıç, 2007). Yakın zamanda yapılan çalışmalarda anne ve babaların çocuklarını yetiştirirken sahip oldukları tutumları olumlu/istenilen ve olumsuz/istenmeyen tutumlar olarak ikiye ayrılır (Aytar, 2015).

2.2.3.1. İstendik Anne Baba Tutumları

- **Demokratik Anne Baba Tutumu**

Demokratik tutumu benimseyen anne ve babalar çocuklarının bir birey olduğunu kabul etmektedir. Bu bireylerin çocukları onlar için her zaman değerlidir. Bağımsız, özerk bir kişiliğe sahip olması için çocuğunu destekler (Durmuş, 2006). Aile çocuğuna karşılıksız sevgisinin yanında söz hakkı da tanır ve kararına saygı duyar. Aynı evi paylaşan aile bireylerinin birbirlerine karşı sorumluluklarını yanında herkesin uyması gereken kurallar da vardır. Davranışlar ölçülü ve tutarlı olduğu için çocuk dengeli bir biçimde gelişimini tamamlamaktadır. Demokratik ortamda büyüyen çocukların öz benlik saygısı gelişmiştir, sosyal ilişkileri iyidir, insanlara karşı saygılıdır ve okulda başarılı oldukları görülmektedir (Güngör, 2000).

Demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerde direkt hataya odaklanmak yerine olumlu davranışlar öne çıkarılır. Yaptığı davranışa karşılık bedensel bir ceza uygulamak yerine onun sevdiği şeyleri kısıtlamaya tercih etmektedirler (Şendil, 2003). Örneğin; hafta sonu parka gitmeme cezası verilebilir ya da sevdiği çizgi filmi izlemesine izin verilmeyebilir. Yine aile çocuğa neden bu cezayı verdiğini açıklamalıdır.

Ailesi tarafından saygı ve hoşgörü gören çocuk ilerleyen süreçte kendine güvenen ve toplumda kabul gören bir birey olmaktadır. Söyledikleri ailesi tarafından önemsenen, kendi kararlarını alırken bağımsız olan çocuk kararlarının sorumluluğunu da almayı öğrenir. Aile çocuğunu belli bir koşula bağlı olmadan, karşılıksız sever. Anne ve baba çocuğu için şeffaf ve sınırlarını beraber belirledikleri bir denetim mekanizmasında çocuğunun takibini sağlar (Gfroerer et al., 2004).

2.2.3.2. İstenmeyen Anne Baba Tutumları

- **Aşırı Hoşgörülü Tutum**

Çocuğa karşı hoşgörülü olmak olumlu bir davranıştır. Hoşgörülü davranan anne baba ile büyüyen çocuklar, kendine güvenen bireyler olurlar. Ancak anne babanın hoşgörü durumu aşırıya kaçtığı zaman; çocuğun davranışlarına sınır konulmadığında, çocuğun her istediği yapıldığında problem durumu ortaya çıkar (Gökner, 2012). Bu tutuma sahip olan aileler otoriter ailelerin gösterdiği davranışların neredeyse tam tersi davranış göstermektedirler. Anne baba çocuğuna baskı kurmamaktadır. Bu tutumda anne babalar hoşgörü ile boş vermeyi karıştırmıştır. Neyi yapıp neyi yapmayacağını çocuğun kendisinin tecrübe ederek öğrenmesini isteyen anne baba; bu süreçte çocuğuna yapıp yapmayacakları konusunda ise bilgi vermemektedir. Ailesi tarafından her istediği yapılan çocuk çevreyle ilişkilerinde de aynı tutumu görmek istemektedir. Görmediğinde ise saldırganlaşarak olumsuz tepkiler verebilmektedir (Güler, 2010).

Aşırı hoşgörülü tutumda yetişen çocuk hep almaya alıştığı için hak etmediği durumlarda bile kendisine hak tanınmasını isteyebilmektedir. Belli bir kurala tabi olmadan büyüdüğü için kurallar karşısında problem yaşayacaktır (Çağdaş, 2008). Bencil tutumundan dolayı sosyal ilişkileri başarısızlık gösterebilmektedir. Kurallara uymakta güçlük çektikleri için okula başladığında uyum sağlama sürecinde problem çıkarabilirler. Paylaşma ve işbirliğine sıcak bakmazlar (Aydoğmuş vd.,2001).

- **Baskıcı ve Otoriter Anne Baba Tutumu**

Belirlenen kurallara sıkı sıkıya uyumayı gerektiren bir baskının olduğu ve uyulmadığında cezanın ön planda tutulduğu bir tutumdur. Anne baba tarafından belirlenen bu kurallarda esneklik söz konusu bile değildir. Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğunu bağımsız bir birey olarak kabul etmemektedir. Çocukla ilgili alınan bütün kararları anne ve baba alır. Anne baba çocuğu yönlendirir (Alisinanoğlu, 2003). Her konuda çocuğa hakim olma düşüncesi ağır basmaktadır. Konulan kurallar çocuk dahil edilmeden alınmıştır ve neden bu cezanın uygulanacağına dair açıklama yapmazlar. Çocuktan beklentileri belirledikleri kurala uyması itiraz etmemesidir (Şendil, 2003).

Otoriter anne baba tutumunda çocuk ailesi tarafından ancak kurallara onların istediği şekilde uyarsa sevilir. İstenmeyen davranışların karşılığı ise cezadır. Bu tutumu sergileyen anne babalar çocuklarının uyumlu olmasını isterler (Cüceloğlu,

2018). Çocuğun ne istediğinin bir önemi yoktur. Anne baba çocuğun isteklerini görmezden gelir çocuğu dinlemeye ve anlamaya çalışmazlar. Tam tersi çocuğun yaptığı şeyleri eleştirir ve baskı kurarak itaat etmeye zorlarlar. Kendi belirledikleri katı kurallarla çocuğa kendi istediklerini yaptırırlar. Bu tür anne babalar ceza yöntemi sıklıkla kullanırlar. Eğer çocuk kurala uymazsa ayıplama, aşağılama, utandırma gibi olumsuz yöntemleri kullanarak çocuklarına baskı uygulanmaktadır (Çağdaş, 2008).

Çocuk baskı altında olduğundan yanlış yapmaktan ve bu yüzden ceza almaktan korkmaktadır. Bu tutumda büyüyen çocuklar ileride otorite ile baş edemeyerek boyun eğmekte ve kuralların dışına çıkmamaktadır (Alisinanoğlu, 2003). Çocuk yaptığı her davranışta “Anne babam bunu beğenecek mi?”, “ Yine mi hata yaptım.”, “ Anne babam bunu duyarsa bana ne ceza verecek?” tedirginliği içerisinde. Çocuk sürekli eleştirildiği için kendisine güven duygusu gelişmez (Birgin, 2012).

Çocukluğundan bu yana tüm kararları annesi ve babası aldığı için çocuk kendi kararlarını almakta zorlanmakta ve başkalarının yardımına ihtiyaç duyabilmektedir. İletişim sorunları yaşayabilmekte ve rekabet çabasına girmeyen bireyler olmaları muhtemel gözükmektedir (Yavuzer, 2001). Özgüveni gelişemediği için “ben yapamam zaten” düşüncesi ile girişimde bulunmaktan çekinirler. (Yıldız, 2004).

Otoriteye karşı itaat eden bu çocuklar otorite ortadan kalktığında isyankar olabilir. Çevrede uyum problemi yaşayabilirler (Lee, Zhou, Ly, Main and Tao, 2014). Kendinden daha güçsüzleri ezme isteği ağır basar. Kuralların net ve esnetilemez olduğu ortamda büyüyen çocuklarda bir durum ya doğrudur ya da yanlıştır. Alternatif başka bir çözüm geliştiremezler (Aydın, 2004).

- **Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu**

Bu tutumda çocuğa büyük bir sevgi ile bağlanan anne baba gereğinden fazla kollayıcıdır, çocuk ne isterse yapılır (Kaya, 2010). Anne baba çocuğunun yapması gereken birçok şeyi kendisi yaparak çocuğuna iyilik yaptığını düşünmektedir. Çocuğu üzülmesin yorulmasın diye yapılan bu davranışlar abartıldığı zaman çocuğun ilerideki yaşamına zarar verecektir (Tuzcuoğlu, 2004).

Anne baba çocuğunun üzerine o kadar düşer ki; çevreden zarar görmesin diye neredeyse cam fanusun içerisinde yaşam alanı oluştururlar (Birgin, 2012). Çocuklarına himayeye muhtaç gibi davranan anne babalar için bu durum çocuk ergenlik dönemine gelse de devam eder. Anne baba her şeye müdahale eden korumacı tavrından

vazgeçemez. Çocuklarına fazlasıyla düşkün olan anne baba çocuğunun tek başına bir şeyler yapamayacağını düşünmektedir. Çocuğun kendi karar alma sürecinde bu hakkın çocuğun iyiliği için kendinde olduğunu düşünür ve çocuğunun yerine karar verirler (Aydın, 2004).

Çocuğunun her şeyini yapan anne baba çocuğun kendisini geliştirmesine engel olmaktadır. Yetişkinlik dönemine gelen çocuk kendisini ailesi gibi koruyan birini gördüğünde; o kişiyi hep hayatında tutmak ister. İlerleyen yıllarda kendi kararlarını almakta zorluk çeken bu bireyler; kendini koruyacak birinin olmasına ihtiyaç duyarlar. Her şeyi anne baba yaptığı için diğer çocuklara göre daha pasiftir ve sosyal yönleri daha az gelişmiştir. Çocuk ilerleyen yıllarda sorumluluk almaktan korkar bir karar alırken birinin ona ne yapması gerektiğini söylemesine ihtiyaç duyar (Ünal, 2009). Bu tutumda anne baba tüm yaptıklarına karşılık çocuğun kendilerine bağlı kalmasını istemektedir. Bu tutum genellikle kız çocuğu olan anne babalarda daha fazla görülmektedir (Şendil, 2003).

- **Tutarsız Tutum**

Tutarsızlık, alınan kararların uyulmamasıdır diyebiliriz. Tutarsızlık durumunda anne-babaların kararları veya davranışlarında farklılık olabilmektedir. Bunun yanında ceza verilecek durum/olay ya da aynı olaya farklı dönemde farklı cezalar verilmesinde de farklılık olabilmektedir. Tutarsız tutuma sahip anne ve babalar aşırı hoşgörülü ve sert davranma durumu arasında davranış değişikliği gösterebilir. Tutarsız davranışlar ve alınan kararların uygulanmaması, çocukların çeşitli davranış bozukluklarına zemin hazırlar. Yaptığı bir davranışa farklı zaman diliminde farklı tepkiler gösteren anne baba karşısında çocuk doğru davranışı bulamayacağı için; doğru- yanlış, iyi ve kötüyü ayırt edemez duruma gelebilir (Altay, 2002).

Bu tutumda anne baba çocuğun davranışlarını farklı tepkiler vermektedir. Bazen hoş bir gösteren anne veya baba bir başka zaman aynı duruma aşırı sert bir tepki ve ceza verebilmektedir. Bir başka durumda ise çocuğun davranışı anne tarafından doğru kabul edilirken; baba tarafından olumsuz bir durum olarak kabul edilebilir. Babanın olumsuz bir davranış karşısında ceza verdiği çocuğuna; anne tam tersi davranış sergileyip çocuğu kucığına alarak şefkat gösterdiğinde çocuk doğru davranışı kazanamaz. Tam tersi anne ceza verip baba çocuğu kolladığında da sonuç aynıdır. Anne babanın ortak bir tutumda buluşması çocuğun olumlu davranışlar geliştirmesi

açısından önemlidir (Birgin, 2012). Bu tutarsızlık zamanla çocuğu anne babanın mutlu ya da öfkeli olduğu durumlara göre davranmaya yöneltebilir. Artık çocuk davranışın doğru ya da yanlışlığını analiz etmek yerine “ ben hangi davranışı ne zaman yaparsan bana kızmazlar” mantığı ile davranışlar sergilemektedir. Anne baba çocuktan bir şey isteyecekse önce yumuşak ses tonunu kullanmakta; istek gerçekleşmediğinde ise sesini yükselterek isteğini yinelemekte çocuk isteği yine yerine getirmese çocuğu dövmektedir. Sonrasında pişman olan anne baba çocuğunun sarılarak ondan özür dilemektedir. Bu tutumda kardeşlere göre de verilen tepkiler farklılık gösterebilmektedir. Bir davranış karşısında çocuğuna kızan anne aynı davranışı diğer çocuğu yaptığında hoşgörü ile karşılayabilmektedir. Tutarsız davranışlar ile büyüyen bu çocuklar ilerleyen süreçte kendi davranışlarında da tutarsızlık olan, tedirgin, bazen ürkek ne yapacağına karar veremeyen bireyler olmaktadır (Avşaroğlu, 2014).

- **İlgisiz Kayıtsız Tutum**

Bu tutuma sahip anne baba modelinde çocuk problem çıkarmadığı sürece sıkıntı yoktur. Anne baba genellikle çocuğun temel fizyolojik ihtiyacını karşılayıp diğer ihtiyaçlarını görmezden gelirler. Bahane olarak genellikle işleri vardır yorgun olduklarını öne sürerek çocuğuna zaman ayırmaz. Çocuk anne babayı rahatsız etmediği sürece yok hükmündedir. Çocuk istenmeyen bir davranış gösterdiğinde anne baba çocukla iletişim kurmakta ve problemi çözüp sonrasında kendi işine bakma eğilimindedir. Çocuk sadece problem çıkardığında fark edildiği için çocuk şiddet eğilimi gösterebilmektedir. Evde iletişim kuramadığı için içine kapanan ve konuşma bozukluğu yaşayabilen çocuk sosyal hayatında da eksiklik yaşayacaktır (Çaykaytar, 2010).

- **Mükemmeliyetçi Tutum**

Bu tutuma sahip anne baba için çocukları en iyi olmalıdır. Çocuklarının ilgi ve isteklerine göre değil de kendi belirledikleri kalıba uygun yetiştirmeye çalışırlar. Çocuk ailesinin olmasını istediği mükemmel kişi ile kendisinin istekleri arasında bir iç savaş vermektedir. Çocuk ailesini sevmenin yanında onu istemediği bir kalıba sokmaya çalıştığı için zaman zaman ailesine nefret duygusu beslemektedir (Ünal, 2009).

- **Reddedici Tutum**

Bu tutuma sahip anne babalar çocuğunu kabul etmeyen, ona kırııcı davranan, aşağılayan, ceza veren, şiddet uygulayabilen, çocuğun birçok temel ihtiyacını önemsemeyen davranışlar sergilemektedir. Bu tutuma maruz kalan çocuk genellikle istenmeyen çocuk, evlilik ya da engelli çocuk olabilmektedir. Bu tutumda büyüyen çocuklar sevgi, saygı görmediği için uyumsuz, mutsuz kimseye yardım etme ihtiyacı hissetmeyen bireyler olacaktır. Anne baba olumsuz davranışlar sergilediği için çocuğun sevgi yerine; kin nefret duygusu ağır basacaktır (Avşaroğlu, 2014).

2.2.4. Anne Baba Tutumu ve Teknoloji

Çocuğun gelişim sürecinin ilk basamağı ailedir. Yaşayan bütün bireyleri vücudun organlarına benzetirsek, bir yerde yaşanan problem diğer organları nasıl etkiliyorsa ailedeki bireyler de bütün problemlerden etkilenir. Anne babanın çocuğuna verdiği eğitim, takındığı tavır çocuğun ilk yıllarından itibaren büyük oranda çocuğunu etkilemektedir (Avşaroğlu, 2014). 20. yüzyılın en büyük buluşlarından biri olan bilgisayar, telefon ve tabletin gün geçtikçe kullanım alanı artmaktadır. Televizyon, bilgisayar, tablet, telefon, internet vb. önce anne babanın, tanıştıktan sonra da çocuğunun vazgeçilmezi olmaktadır (Adak, 2000). Genellikle dijital yerliler olarak adlandırılan günümüz çocukları doğduğu andan itibaren teknolojik cihazlarla iç içe büyümektedir (Taylor ve Keeter, 2010). Dijital araçların kullanım yaşının oldukça düşmesi ve yeni neslin aynı zamanda birer ‘dijital yerli’ olmasından dolayı dijital vatandaşlık algısının çocuk yaşlarda başlaması gerekmektedir. Dijital araçlarla zaman geçirmeye başlayan çocuklara doğru kullanımın öğretilmesi gerekmektedir (Ribble, 2011). Çünkü çocuklar artık vatandaşlık kimliğinden önce dijital vatandaşlık kimlikleriyle dünyaya gelmektedir (Çubukçu ve Bayzan, 2013).

Modern dünyada teknolojinin gelişmesi evlerimize kadar ulaşması birçok değişime neden olmuştur. Kendi isteğimizle bizi etkisi altına alan, gerçek hayattan bir süre ayrılıp sanal bir bağ kurduğumuz televizyon yetişkinler tarafından genellikle eğlence amaçlı izlenmektedir. Çocuklar için bu durum biraz daha farklıdır. Dünyayı tanımak ve anlamak amacıyla televizyon izleyen çocuklar için; televizyon zamanla çocuğun hayatına etki etmekte ve farklı tutumlar kazandırmaktadır. Ebeveyni tarafından denetimli olarak seyretmesine izin verilen televizyonun olumlu etkisi olurken, kontrol edilmediğinde çocukta fiziksel, sosyal, dil

vs. birçok alanda olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır (Adak, 2000).

Çocukların bu dijital cihazlara gösterdiği uyum ve kullanım kolaylığı bu dijital cihazları vazgeçilmez kılmaktadır. Öğrenmenin kalıcı ve işlevsel olması için kişi tarafından tecrübe edilmesi gerekmektedir. Dijital cihazlar karşısında fazla zaman geçiren çocuklar koşup oynamada, gerçek hayatta karşılaştığı sorunları çözmede, arkadaşlık ilişkilerinde yetersiz kalmaktadır. Bu durum da gelişim çağındaki çocukları olumsuz etkilemektedir (Meral ve Tezel Şahin, 2019).

Teknolojik cihazlar hayatımızı kolaylaştırmanın yanında eğlendirmekte ve bireysel olarak zaman geçirildiği için aile içinde kişilerin etkileşimini de etkilemektedir. Anne babanın bu teknolojik cihazlarla zaman geçirirken çocuğuna ayırdığı zaman azalmaktadır. Anne babası ile yeterince zaman geçirmeyen çocuk yalnızlaşmakta ve çocuğun gelişiminde birçok olumsuz durum ortaya çıkmaktadır (Yörükoğlu, 2007). UK Children Go Online anketine göre anne babalar çocuklarının medya araçlarının kullanımına yönelik olumlu ve ya olumsuz tutumlar sergilemektedir (Livingston and Bober, 2004). Sergilenen bu tutumlar, çocukların medya aracı kullanımını artırabileceği gibi sınırlandırmasına da neden olabilecektir (Çankaya ve Odabaşı, 2009).

İsteddiği bilgiye saniyeler içerisinde ulaşabilen çocukların ve gençlerin bu sınırsız dünyada nelerle zaman geçirdiğini kontrol altına almak kolay değildir. Bu yüzden anne babanın çocuğu ile ilişkisinin sağlam temeller üzerine kurulu olması gerekmektedir. Çocuk olumsuz bir durumla karşılaştığı zaman bunu paylaştığı kişiler anne babası olmalıdır. Anne baba medya araçları kullanmayı bilmeli ve tehlikelerin farkında olmalıdır. Doğru kullanım konusunda çocuğunu bilgilendirmelidir (Turan, 2008). Medya araçlarının kullanımı ve denetiminin en iyi anne baba tarafından yapılacağı tüm dünyada kabul görmüş bir düşüncedir. Anne baba denetiminden uzak bir ortamda çocuklar zararlı sitelere girip olumsuz durumlarla karşılaşabilirler. Bu yüzden anne babanın denetimi en sağlıklı koruma yöntemlerinden biridir (Turan, 2008).

Toplumda meydana gelen tüm gelişmeler; toplumun temelini oluşturan aileleri etkilemektedir. 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de aileler evlere kapanmıştır. (Sadi ve Karadayı, 2021). Her geçen gün kullanımını artan medya araçları; yasaklardan dolayı evden

çıkamayan ebeveynlerin ve uzaktan eğitime geçilmesi ile çocukların odak noktası haline gelmiştir. Dünya genelinde medya araçlarını kullanan kitlenin büyük çoğunluğunu çocuklar ve gençlerin oluşturduğu görülmektedir (TUİK, 2021).

Teknolojinin içine doğan alfa kuşağı her ne kadar bu araçları tanısa da medya araçları ile ilgili karşılaşacağı tehlikelere karşı en savunmasız gruptur. Bu noktada ebeveynlerin çocukları ile sağlıklı ilişkiler kurması, medya araçlarının doğru kullanımını konusunda çocuğunu bilgilendirmesi, çocuğunu risklerden koruyacak önlemler alması önem arz etmektedir. Birçok davranışın kaynağını, model aldığımız anne babamızın davranışları oluşturmaktadır. Anne babanın sergilediği tutum doğrultusunda davranış kazanan çocukların kendisine güvenen, sosyal yönü güçlü, mutlu bireyler olmaları için anne babanın olumlu tutumlar sergilemesi gerekmektedir (Aytar, 2015).

2.3. İlgili Araştırmalar

Alanyazında anne babanın sergilediği tutuma bağlı olarak internet kullanım düzeylerinin değiştiğini ifade eden pek çok çalışma bulunmaktadır. Araştırma konusu bağlamında ilgili alanyazında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Anne Baba Tutumu ve Medya Kullanımı ile İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Aksüt ve Batur (2007) yaptıkları çalışmada 300 ergene anket kullanılarak 25 açık uçlu soru sorulmuştur. Medya kullanımına bağlı olarak aile içi çatışma durumunu ortaya koymak için ergenlere bilgisayar, televizyon ve internet gibi medya araçlarının aile içi iletişimi nasıl etkilediği sorulduğunda; grubun %70’i anne ve babaların medya araçlarına daha fazla zaman ayırdığı için iletişim problemlerinin yaşandığını ifade etmişlerdir. Anne ve babanın ergenden uzaklaşmasına bağlı olarak; ergenin de aileden uzaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Büyükşahin ve Çelikkaleli (2010) 437 lise öğrencisi ile internet bağımlılığı ve ebeveyn tutumu üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; algılanan ebeveyn tutumlarına göre ergenlerin internet bağımlılık puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Ebeveyn tutumunu ilgisiz olarak algılayan ergenlerin internet bağımlılık puanları; ebeveyn tutumunu demokratik, koruyucu ve otoriter olarak algılayan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kaya ve Tuna (2010) Isparta ilinde 650 öğrenci ile yaptıkları çalışmada modern çağın getirdiği popüler kültürün ilköğretim çağındaki çocukların anne baba

ilişkilerinde olumsuz etkilerinin ağır bastığını vurgulamışlardır. Çocuklar yaşadıkları aile ortamında aile içi huzursuzluğun bir şekilde yaşandığını ifade etmişlerdir. Bu tartışma ve huzursuzluğun temelini oluşturan etmenlerinden birinin de televizyon ve bilgisayar olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan çocukların en az üçte biri, tartışma ve anlaşmazlık konusunda televizyon ve bilgisayarın öncelikli konular arasında olduğunu belirtmişlerdir.

Ayas ve Horzum (2013) ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumunu incelemek amacıyla Samsun ilinde bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın örneklem grubunu ilköğretim okulu ikinci kademe öğrenim gören 407 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda ihmalkar tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının otoriter, hoşgörülü ve demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha fazla internet bağımlısı olduğunu tespit etmişlerdir.

Altıntaş ve Öztapak (2016) ortaokul öğrencilerinin problemlili medya kullanımları ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 376 8.sınıf öğrencisiyle bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Elde edilen bulgularda problemlili internet kullanımının tablet, bilgisayar ve cep telefonuna sahip olup olmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Problemlili internet kullanımı ile demokratik anne baba tutumu arasında negatif yönde; koruyucu ve otoriter tutumu arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir.

Uysal vd. (2017) ortaokul öğrencilerinin çevrimiçi bilgi arama stratejilerinin, ailelerin internet tutumları açısından incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu İstanbul'da bulunan iki okulun altıncı sınıf öğrencilerinden seçilen 242 kişi oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin çevrimiçi bilgi arama stratejilerinin aile tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Demokratik internet tutumuna sahip ailelerin çocuklarının bilgi arama stratejilerinin; müsamahakar, ihmalkar ve otoriter internet tutumuna sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Horzum ve Uysal (2019) internet aile tarzının yaşa ve cinsiyete göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla nicel bir kesitsel araştırma yapmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu Sakarya ilinde yaşayan 1839 ortaokul ve lise öğrencisi oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda anne babaların internet kullanımına karşı kontrolün küçük yaş gruplarında yüksek olduğu; çocuklarının yaşı büyüdükçe

kontrolün azaldığı görülmektedir. Erkek çocuklarda 12; kız çocuklarda ise 14 yaşından sonra kontrolün önemli ölçüde azaldığı tespit edilmiştir.

Canoğulları ve Güçray (2017) internet bağımlılık düzeyleri yüksek ve düşük ergenlerin cinsiyetlerine göre anne baba tutum algılarının farklılaşp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Çalışmanın örneklem grubunu Adana ilinde 9, 10 ve 11.sınıfa devam eden 644 Anadolu Lisesi öğrencisi oluşturmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgulara göre internet bağımlılık düzeyi yüksek ve düşük öğrenciler aşırı ve aykırı durum örneklemesi yoluyla seçilmiş ve bağımlılık düzeyi yüksek 7, düşük 8 olmak üzere 15 öğrenci ile nitel görüşme de yapılmıştır. Yapılan çalışma internet bağımlılık düzeyi yüksek olan ergenlerin anne ve babalarını, bağımlılık düzeyi düşük olanlara göre daha kontrolcü algıladıklarını; bağımlılık düzeyi düşük olanların ise yüksek olanlara göre anne ve babalarını daha ilgili olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. İnternet bağımlılık düzeyi yüksek öğrencilerin interneti çoğunlukla oyun oynamak ve sosyal medya araçlarında zaman geçirmek için kullandığı ve kendilerini internette geçirdiği zaman konusunda denetleyemediği; bağımlılığı düşük olanların ise daha çok ödev amaçlı kullandıkları ve internette geçirdiği zamanı kontrol edebildikleri görülmektedir.

Taş (2018) internet bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelenmiş ve bu kavramları çeşitli değişkenler açısından değerlendirmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul'da farklı liselerde eğitim gören 421 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre internet bağımlılığının internete girme amacına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve internette kalma süresi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığının anne baba tutumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Otoriter anne baba tutumuna sahip ebeveynlerin çocuklarının internet bağımlılık düzeyleri demokratik anne baba tutumuna sahip ebeveynlerin çocuklarının internet bağımlılık düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Aksoy ve Koçtürk (2019) 12.sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi ile anne baba tutumlarının algılanması arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmayı Kırıkkale ili Osmaniye ilçesinde 60 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada demokratik ve otoriter aile yapısına sahip öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktayken; koruyucu aile yapısına sahip

öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur.

Akcan ve Öge (2020) teknoloji bağımlılığının benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumları tarafından yordanıp yordanmadığını ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu Ankara, İstanbul, Antalya ve İzmir illerinden gönüllük esasına dayalı seçilmiş 326 birey oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda anne baba tutumu ile teknoloji bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaşa değişkenine bağlı olarak elde edilen bulgularda yaş arttıkça teknoloji bağımlılığının azaldığı görülmektedir.

Uygun ve Kozikoğlu (2020) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların anne babalarının tutumlarını incelemek için yaptığı çalışmasında araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların 521 ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgularda ebeveynlerin en fazla demokratik tutumu benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sayısının artmasına bağlı olarak ebeveynlerde demokratik tutumun azaldığı; ebeveynin eğitim ve gelir durumu yükselmesine bağlı olarak demokratik tutumun daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir.

Konca (2021) 3-6 yaş arası çocukların dijital ortamlarını ev ortamında nasıl kullandıklarını ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Kırşehir ilinde yaşayan 3-6 yaş arası 537 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda ebeveynler ve ev ortamının çocuğun dijital teknoloji ile etkileşiminde önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır. Anne babaların çocukların ekran karşısında geçirdiği süreyi kısıtladığı ya da çocukları kullanırken yanında durduğu tespit edilmiştir. Aile geliri ve ebeveynin ekran karşısında geçirdiği sürenin; çocukların ekran karşısında geçirdiği süreye etkisinin olduğu yapılan çalışmada ortaya konmuştur.

2.3.2. Anne Baba Tutumu ve Medya Kullanımı ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Lin and Tsai (2001) cinsiyet farklılıkları ve internet deneyimi ile öğrencilerin ölçeğe verdiği yanıtlar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasının örneklem grubunu 753 Tayvanlı lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada öğrencilerin internet

tutumlarının internet bağımlılığının oluşmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. İnternet kullanımının yararlı olduğunu düşünen öğrencilerin; internetin yararlı olmadığını düşünen öğrencilere göre interneti daha fazla kullandıkları görülmektedir. İnternet deneyimi daha fazla olan öğrencilerin olumlu tutum içinde olduğu; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet kullanımına daha olumlu duygu gösterdiği tespit edilmiştir.

Valcke et al. (2010) yaptıkları çalışmada internet ebeveynlik stilleri ve çocukların evde internet kullanımı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu ilköğretim okulundaki çocukların 533 ebeveyni oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda ebeveynlik tarzlarına bakıldığında otoriter ebeveynlik tarzının baskın olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlik tarzları ile ebeveynin internet kullanım düzeyi, internet tutumu arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. İzin verici tutum sergileyen ailelerin çocuklarında internet kullanım oranları yüksek iken, otoriter aile tutumuna sahip olan ailelerin çocuklarında ise bu oranın düşük olduğu görülmektedir.

Park, Kim and Cho (2008) çalışmasında internet bağımlılığının görülme sıklığı ve internet bağımlılığının ailesel faktörlerle ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklem grubunu Güney Kore Seul'de yaşayan 903 ortaokul ve lise öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların internet bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu ve müdahaleye ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ile anne baba tutumu, aile iletişimi, aile uyumu, aile içi şiddete maruz kalma durumu arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Lou et al. (2010) çalışmalarında internet okuryazarlığını ve İnternet ebeveynliği konusundaki ebeveynlik tarzlarını keşfetmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu Tayvan'da eğitimine devam eden altıncı sınıf öğrencilerin 822 ebeveyni oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin ebeveynlerinin internet kullanımı ve ebeveynlik tarzı arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre en çok görülen tutumun demokratik tutum olduğu, en az görülen tutumun ise ihmalkar anne baba tutumu olduğu görülmüştür. Yine bu çalışmada çocukları disiplin altına almaya yarayan en etkili tutumun otoriter anne baba tutumu olduğu belirlenmiştir.

Ihmeideh and Shawareb (2014) ebeveynlerin internet ebeveynlik tarzları ve çocuklarının internet kullanımına bakış açısını ortaya koymak için bir çalışma

gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmaya okul öncesi çocuğu olan 570 Ürdünlü ebeveyn katılmıştır. Elde edilen bulgularda otoriter internet ebeveynlik tarzının Ürdünlü ebeveynler tarafından en sık kullanılan ebeveynlik tarzı olduğu; ihmalkar ebeveynlik tarzının en kullanılan tarz olduğu tespit edilmiştir. Anne baba tutumlarının çocuğunun medya kullanımına etkisini olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu çalışmada otoriter anne baba tutumunun çocukların internet kullanımının yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Wu et al. (2016) çalışmalarında internet bağımlılığı ile ebeveynlik yaklaşımları ve aile işlevselliğini incelemişlerdir. İnternet bağımlılığının yaygınlığını belirlemek ve internet bağımlılığı ile ebeveynin medeni durumu, aile geliri, aile çatışması, aile işlevselliği ve ebeveynlik yaklaşımları dahil olmak üzere ailesel değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için 2021 ortaokul öğrencisi ile kesitsel bir çalışma yapmıştır. Elde edilen verilerde ergenlerin %25,3'ünün internet bağımlısı özelliğini taşıdığı; boşanmış aileler, düşük gelirli aileler, aile çatışması olan ailelerin çocuklarının internet bağımlılık oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Kısıtlayıcı ebeveyn yaklaşımının ergenin internet bağımlılığına etkisinin olduğu görülmüştür. İnternet kullanımına ilişkin kural sayısı ne kadar katı ve fazla ise ergenlerin bağımlı hale gelme oranı da o kadar yüksektir. Olumlu aile ilişkileri ve etkileşimin internet bağımlılığı üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Shek, Zhu and Dou (2019) çalışmasında Hong Kong'daki ergenler arasında aile süreçlerinin internet bağımlılığına etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklem grubunu Hong Kong'ta 2009-2010 öğretim yılında 7.sınıftan seçilen 3074 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler liseye kadar her yıl anket doldurmaya davet edilmiş ve toplanan veriler analiz edilmiştir. Analizden elde edilen verilerde lise yıllarında internet bağımlılığının hafif azalma gösterdiği gözlenmiştir. Bulgularda lise yıllarında çocukların internet bağımlılığını şekillendirmede ebeveyn çocuk ilişkisinin önemi vurgulanmaktadır. Anne baba ilişkisi güçlendikçe internet bağımlılık düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir.

Coung et al. (2021) çalışmalarında oyun bozukluğu, ebeveyn çocuk ilişkisi, ebeveyn denetimi ve disiplin stilleri aarsındaki ilişkileri incelemişlerdir. Çalışmanın örneklem grubunu Vietnam Hanoi'de yaşayan 2084 öğrenci oluşturmaktadır. Bulgularda ebeveyn çocuk ilişkisinin oyun oynama bozukluğuna etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisine sahip çocukların oyun oynama

bozukluğunun daha düşük olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin denetlememe, disiplinsizlik ya da şiddetli disiplin arttıkça ergenlerin oyun oynama bozukluğunun da arttığı gözlenmiştir.

Qi, Kang and Bi (2022) çalışmalarında ebeveyn ergen ilişkisinin ergenin internet bağımlılığını nasıl etkilediğini, ebeveynlerin belirgin etkilerini incelemiştir. Çalışmanın örneklem grubunu 732 Çinli ergen oluşturmaktadır. Çalışmada düşük düzeyde anne-baba ergen arasındaki ilişkinin ergenin internet bağımlılık düzeyine etkisi olduğu görülmektedir. İkili karşılaştırmada düşük anne ergen ilişkisinin düşük baba ergen ilişkisine göre internet bağımlılık düzeyine daha fazla etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerde internet bağımlılığını önlemede anne ergen ilişkisinin varlığının daha önemli olduğu ortaya konmuştur.

Zhang et al. (2022) ebeveyn çocuk ilişkisinin ergenlerin problemlili akıllı telefon kullanımı üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmanın örneklem grubunu 3355 Çinli ergen oluşturmaktadır. Çalışmada cinsiyet, yaş ve internette geçirilen süre kontrol edilmiştir. Elde edilen verilerde ebeveyn çocuk ilişki düzeyi arttıkça ergenin sorunlu akıllı telefon kullanımının azaldığı tespit edilmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi güçlü ergenlerin okula aidiyet duygularının da yüksek olduğu görülmüştür.

Paulus et al. (2022) Covid-19 pandemisinin üçüncü dalgasından sonra ergenlerde problemlili internet kullanımını değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu Almanya'nın Siegen- Wittgenstein bölgesinde yaşayan 12-17 yaş arası 1268 ergen oluşturmaktadır. Bulgularda cinsiyet, yaş, dijital medya kullanım süresi ve olumsuz duyguların problemlili internet kullanımının yordayıcısı olduğu görülmüştür. Elde edilen verilerin önceki yıllarda yapılan problemlili internet kullanımı oranlarına kıyasla önemli ölçüde arttığı tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi bölümü açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada anne baba tutumları ile çocukların problemleri medya kullanımları arasındaki ilişki belirlenmeye çalışıldığı için ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama yöntemi iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek, birlikte tutarlı bir değişim durumu gerçekleştirip gerçekleştirmediklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İki değişkenden birinde gözlenen değişimin bir kısmının diğer değişkenden kaynaklanabileceğini gösterir ancak bu değişim değişkenler arasında nedensellik bağlamında yorumlanamaz (Can, 2019).

3.2. Evren- Örneklem

Araştırmanın evreni, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokullara, anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden rastgele seçilmiş 736 ebeveyn oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlere ilişkin bilgiler "Tablo 3.1" de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Kişisel Bilgileri

	N	%
Çocuğa Yakınlık Derecesi		
Anne	539	73.2
Baba	189	25.7
Diğer	8	1.1
Anne Yaş Aralığı		
20-24	3	0.4
25-29	98	13.3
30-35	296	40.2
35 ve üzeri	339	46.1
Baba Yaş Aralığı		
25-29	14	1.9
30-35	210	28.5
35 ve üzeri	512	69.6

Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	220	29.9
Çalışmıyor	516	70.1
Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	659	89.5
Çalışmıyor	77	10.5
Ailenin Yapısı		
Çekirdek Aile	556	75.5
Geniş Aile	155	21.1
Tek Ebeveynli Aile	25	3.4
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	160	21.7
Ortaokul	133	18.1
Lise	244	33.3
Üniversite	198	26.9
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	103	14.0
Ortaokul	125	17.0
Lise	276	37.5
Üniversite	232	31.5
Aylık Gelir		
1500 ve altı	55	7.5
1501-2500	66	9.0
2501-3500	147	20.0
3501 ve üzeri	326	44.3
5000 ve üzeri	142	19.3
Ebeveynin Gün İçinde Medya Araçları ile Geçirdiği Zaman		
1-2 saat	458	62.2
3-4 saat	227	30.8
5-6 saat	34	4.6
7 saat ve üzeri	17	2.3
Ebeveynin Çocuğu Medya Aracı Kullanırken Yaptığı Davranış		
Kendi işlerimle uğraşıyorum	471	64.0
Çocuğumun yanında duruyorum	246	33.4
Hem kendi işimi yapıyorum hem çocuğumu takip ediyorum	19	2.6

Ebeveynin Çocuğuna Ayırdığı Zaman		
(Etkinlik yapma, oyun oynama vs)		
Ayrırmıyorum	7	1.0
1-2 saat	411	55.8
3 saat ve üzeri	318	43.2
Ebeveynin Medya Araçlarının Doğru Kullanımı Konusunda Çocuğunu Bilgilendirme Durumu		
Evet	706	95.9
Hayır	30	4.1
Çocuğın Medya Araçları Kullanımına Müdahalede Bulunma Durumu		
Evet	708	96.2
Hayır	28	3.8
Çocuğın Medya Aracı Kullanımı İçin Kural Belirleme Durumu		
Evet	663	90.1
Hayır	73	9.9
Çocuk Koruma Programı Kullanma Durumu		
Evet	398	54.1
Hayır	338	45.9

Çalışmaya katılan ebeveynlerin büyük çoğunluğu 35 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan çocukların babalarının eğitim durumu anne eğitim durumuna göre daha yüksektir. Çalışma grubunun büyük çoğunluğunun aile yapısı çekirdek ailedir. Ailede çalışma durumuna bakıldığında çoğunlukla babanın çalıştığı görülmektedir. Ebeveynin medya araçlarında geçirdiği zaman 1 saat ile 7 saat arasında değişmekte ve grubun %62,2'si 1-2 saat %30,8'i 3-4 saat zaman geçirmektedir. Ebeveynlerin çocukları ile geçirdiği zamana baktığımızda 1 ile 3 saat arasında değiştiği ve ebeveynlerin %55,8'inin çocukları ile 1-2 saat zaman geçirdiği belirlenmiştir. Çocukları medya aracı kullanırken ebeveynlerin %64'ü kendi işleri ile uğraşmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının medya araçlarına müdahale durumuna baktığımızda %96,2 ile grubun büyük çoğunluğunun müdahalede buldukları görülmektedir. Ebeveynlerin %95,9'u çocuklarını medya aracının doğru kullanımı konusunda bilgilendirdiği görülmüştür. Yine ebeveynlerin %90.'i çocuklarının medya aracı kullanırken uyması gereken kurallar belirlediğini belirtmiştir. Ebeveynlerin %54,1'i çocuk koruma programı kullandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarına ilişkin bilgiler “Tablo 3.2 ve Tablo 3.3” te yer almaktadır.

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Çocuklarının Kişisel Bilgileri

	N	%
Cinsiyeti		
Kız	371	50.4
Erkek	365	49.6
Çocuğun Yaşı		
5	106	14.4
6	145	19.7
7	122	16.6
8	158	21.5
9	119	16.2
10	86	11.7
Sınıf Düzeyi		
Okul Öncesi	185	25.1
1.Sınıf	143	19.4
2.Sınıf	135	18.3
3.Sınıf	137	18.6
4.Sınıf	136	18.5
Kardeş Sayısı		
Yok	106	14.4
1 kardeş	16	2.2
2 kardeş	413	56.1
3 kardeş ve üzeri	201	27.3

Tablo 3.3. Çocukların Medya Aracı Kullanım Alışkanlıkları

Sahip Olunan Medya Aracı		
Televizyon	549	74.6
Tablet	331	45.0
Bilgisayar	112	15.2
Cep Telefonu	261	35.5
Oyun Konsolu (Playstation vs.)	25	3.4
En Sık Kullanılan Medya Aracı		
Televizyon	330	44.8
Tablet	170	23.1
Bilgisayar	29	3.9
Cep Telefonu	202	27.4
Oyun Konsolu (Playstation vs.)	5	0.7

Medya Aracı Kullanım Amacı		
Eğlence	657	89.3
Ders	79	10.7
Çocuğun Gün İçinde Medya Araçları ile Geçirdiği Zaman		
1-2 saat	499	67.8
3-4 saat	198	26.9
5-6 saat	32	4.3
7 saat ve üzeri	7	1.0
Çocuğun Medya Aracını Kullandığı Yer		
Oturma Odası (Ortak Alan)	581	79.0
Kendi Odası	125	17.0
Mutfak	18	2.4
Ebeveyn Neredeyse Orada	12	1.6
Uzaktan Eğitim Sonrası Medya Aracı Kullanım Süresi Değişim Durumu		
Arttı	256	34.8
Değişmedi	302	41.0
Azaldı	178	24.2
Uzaktan Eğitim Sonrası Medya Aracı Kullanımına Bağlı Ders Başarı Durumu		
Arttı	102	13.9
Değişmedi	490	66.6
Azaldı	144	19.5
Çocuğun Medya Aracı Kullanımına Müdahale Edildiğinde Verdiği Tepki		
Biraz daha zaman ister	397	53.9
Sakince verir	248	33.7
Bağırır vermek istemez	90	12.4

Çalışmaya katılan çocukların %14,4'ü 5 yaş, %19,7'si 6 yaş, %16,6'sı 7 yaş, %21,5'i 8 yaş, %16,2'si 9 yaş ve %11,7'si 10 yaşındadır. Çocukların en sık kullandığı medya aracı %44,8 ile televizyon olmuştur. Çocukların sahip olduğu medya araçlarından en fazla yüzdeye sahip olan %74,6 ile televizyon sonra da %45 ile tablet gelmektedir. Çocukların medya araçlarında geçirdiği süre incelendiğinde 1 ile 7 saat arasında değiştiği ve %67,8'inin 1-2 saat zaman geçirdikleri görülmektedir. Çocukların medya araçlarını ev içerisinde kullandığı yere bakıldığında %79 oranında oturma odasında (ortak alanda) kullandıkları belirlenmiştir. Uzaktan eğitimden sonra medya aracı kullanım sürelerinin değişimine ilişkin verilen cevaplara bakıldığında arttı ya da değişmedi seçenekleri öne çıkmaktadır. Uzaktan eğitimden sonra ders başarısına bakıldığında grubun %66,6'sı değişmediğini ifade etmiştir. Çocuğun medya aracı kullanımına müdahale edildiğinde verdiği tepkilere baktığımızda itiraz etmeden direkt

veren çocukların oranının az olduğu; çocukların çoğunlukla biraz daha zaman geçirmek istediği ya da bağırıp vermek istemediği görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ebeveynlerin ve çocukların demografik bilgilerini belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formu, ailelerin anne baba tutumlarını belirlemek için “Anne Baba Tutum Ölçekleri” ve çocukların problemleri medya kullanım düzeylerini belirlemek için “Problemleri Medya Kullanım Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formunda ailenin demografik özellikleri ve medya aracı kullanım alışkanlıklarına (katılımcıların cinsiyeti, anne-baba öğrenim düzeyi, gelir, ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdikleri zaman, çocukları medya araçlarını kullanırken müdahale durumu vs.) yönelik 12 soru, çocuğun demografik özellikleri ve medya kullanım alışkanlıkları (yaşı, kardeş sayısı, en sık kullandıkları medya aracı, medya aracı kullanım amacı, medya aracında geçirdikleri zaman vs.) ile ilgili 16 soru olmak üzere toplam 28 soruya yer verilmiştir.

3.3.2. Problemleri Medya Kullanım Ölçeği

Problemleri Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ) 2017 yılında Domoff ve arkadaşları tarafından 4-11 yaş arası çocukların problemleri medya kullanım düzeylerini tespit etmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin oluşturulması sürecinde DSM V (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)’te sözü edilen internet oyun oynama bozukluğu kriterleri dikkate alınmıştır (Domoff et al., 2019). Furuncu (2019) tarafından gerekli izinler alınmış ve alanında uzman akademisyenler tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Türkçe ‘ye çevrilen ölçek ilk olarak pilot uygulama ile 15 kişiye uygulanarak maddelerin anlaşılabilirliği test edilmiştir. Çalışmanın 1. aşamasında 324, 2. aşamasında 213 kişiden veri toplanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları için AFA(Açımlayıcı Faktör Analizi) ve DFA (Doğrulayıcı Faktör Analizi) yapılmıştır. Maddelerin ayırt ediciliğini incelemek için t Testi kullanılmıştır. Uzun formun Cronbach’s alfa güvenilirlik katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır. Toplam madde korelasyonları .51 ile .81 arasında değerler almıştır. Alt ve üst %27’lik grupta yer alan çocukların kısa formdan aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılmış, bütün maddeler için $p < .01$ düzeyinde anlamlılık tespit edilmiştir (Furuncu, 2019).

Ölçek 27 maddelik uzun form ve 9 maddelik kısa form olmak üzere iki şekildedir. Ölçeğin maddeleri “Asla (1)” ile başlayıp “Her Zaman (5)” ifadesine giden 5’li likert şeklindedir. Ölçek puanı, ölçekten alınan puanların toplamının soru sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir. Kısa formda sorusu sayısı dokuz olduğu için alınan puanlar 9’a bölünerek ölçek puanı bulunmaktadır. Uzun formda sorusu sayısı 27 olduğu için alınan puanlar 27’ye bölünerek ölçek puanı bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin 27 maddelik uzun formu kullanılmıştır. Ölçeğe göre çocuğun problemleri medya kullanım puanı minimum 1 maksimum 5 çıkabilmektedir. Ölçekten alınan puan ne kadar yüksekse çocuğun problemleri medya kullanımı da o kadar yüksek olmaktadır.

Ölçeğin maddelerini çocuğun anne, baba ya da başka bir ebeveyni gün içerisinde geçirdiği zamanı göz önüne alarak yanıtlamaktadır. Ölçeğin amacı çocukların görsel medya araçları olan televizyon, tablet, telefon, bilgisayar gibi araçlarını gereğinden fazla kullanması sonucu ortaya çıkan problemleri kullanım durumlarını ortaya çıkarmaktır. Ölçeğin 27 maddelik uzun formu için Cronbach’s alfa değeri .97 olarak bulunmuştur (Droof et al., 2017).

3.3.3. Anne Baba Tutum Ölçekleri

“Anne Baba Tutumları Ölçekleri” Ogelman ve Özyürek (2020) tarafından 4-12 yaş çocuklarına sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin maddeleri “Asla (1)” ile başlayıp “Her Zaman (5)” ifadesine giden 5’li likert şeklindedir. Ölçek puanı maddelerden alınan puanların toplanması ile elde edilmektedir. İstendik anne baba tutumları 14 maddeden, istenmeyen anne baba tutumları 13 maddeden oluşmaktadır. Her ölçek kendi içerisinde toplanmaktadır. Ölçeklerden elde edilen toplam puanlar istendik ve istenmeyen olarak ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Ayrı ayrı değerlendirilen ölçeklerde hangisinin puanı yüksekse o ölçeğe ilişkin tutum daha ağır basmaktadır. İstendik anne baba tutumu ölçeğinin ağır bastığı ailelerin demokratik ve yetkin yetiştirme tutumuna sahip olduğu, istenmeyen anne baba tutum ölçeğinin ağır bastığı ailelerin aşırı baskıcı, koruyucu veya tutarsız aile tutumuna sahip olduğu düşünülmektedir.

Anne baba tutumuna yönelik alanyazın taraması yapılmış, bu konuda yapılan diğer ölçekler incelendikten sonra okul öncesi dönemden itibaren çocukluk döneminde anne baba tutumları genel ifadelerle 48 maddede yazılmıştır. Elde edilen bu maddelerin geçerlik çalışmaları için maddelerin kapsam geçerliliği ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliğini sağlamak için Davis tekniği kullanılmış ve 0.80

altında kalan maddeler çıkarılmıştır. Yapı geçerliğini belirlemek için AFA ve DFA yapılmıştır. AFA öncesinde KMO ve Barlett Küresel Testi yapılmıştır. Sonuçlara göre KMO testi 0.84 ve Barlette Küresel testi manidar bulunmuştur. Güvenirlik düzeyinin belirlenmesi için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. İstendik anne baba tutumları ölçeği için 0.810, istenmeyen anne baba tutumları için 0.748 olarak bulunmuştur (Ogelman ve Özyürek, 2021).

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Yapılacak çalışma için il milli eğitim müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra resmi ilkokul ve anaokullarına çalışmalar ulaştırılmıştır. Kullanılacak ölçeğin içeriği, amacı ve uygulanma şekli ile ilgili öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenler gerekli bilgileri veli guruplarında paylaşmış ve ölçekler anne babalara ulaştırılmıştır. Bazı ebeveynler formları internet üzerinden doldurmuştur. Ebeveynlere uygulanan anketlerden toplanan verilere göre anne baba tutum puanları ve çocuklarının problemleri medya kullanım puanları belirlenmiştir.

Çocuğun problemleri medya kullanım puanı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programından yararlanılmıştır ve anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma (S), yüzde (%), frekans (f) gibi betimleyici istatistik analizi yapılmıştır. Analiz yapılmaya başlanmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov/Shapiro-Wilk) ve grafikler (histogram vb.) kullanılmıştır. Ulaşılan veri sayısı 50'nin üzerinde olduğu için normal dağılım analizinde Kolmogorov-Smirnov katsayısı dikkate alınmıştır. Belirlenen değişkenlerin problemleri medya kullanım puanlarına ve anne baba tutum puanına göre normal dağılım göstermediği için non- parametrik yöntemler tercih edilmiştir. Çocuğun problemleri medya kullanım puanı ve anne baba tutum puanına ilişkin çeşitli değişkenlerde bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, üç ya da daha fazla grubun olduğu karşılaştırmalarda ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise Spearman Sıra Fark Testinden yararlanılmıştır. Bazı değişkenlerden elde edilen veriler kategorik ve aynı zamanda sıralama ölçeğinde olduğu için Kruskal Wallis H Testine ek olarak Jonckheere-Terpstra Testi kullanılmıştır. Tablo 3.4'te normallik testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.4. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Problemlı Medya Kullanımı	,116	736	,000	,936	736	,000
İstemen Anne Baba Tutumu	,165	736	,000	,814	736	,000
İstemenmeyen Anne Baba Tutumu	,100	736	,000	,928	736	,000

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. Çocukların Problemlı Medya Kullanımlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çocukların problemlı medya kullanım puanı ile anne-baba öğrenim düzeyi, gelir düzeyi, çocuğun cinsiyeti, çocuğun medya aracını kullanım süresi, çocuğun yaşı, eğitim aldığı sınıf düzeyi, medya aracını kullanım amacı, medya aracının kullanıldığı yer, ebeveynin medya aracının doğru kullanımını konusunda çocuğunu bilgilendirme durumu, ebeveynin çocuklarına ayırdığı süre, çocuk koruma programı kullanma durumu, uzaktan eğitim sonrası çocuğun ders başarısı durumu, uzaktan eğitim sonrası çocuğun medya aracı kullanım süresi değişim durumu, ebeveynin müdahalede bulunma durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği sorgulanmış ve elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın cinsiyetlerine göre ortalaması Tablo 4.1' de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalamaları

Problemlı Medya Kullanım Ölçeği	n	Puan Aralığı	\bar{X}	ss
Kız	371	1-5	1.75	0.62
Erkek	365	1-5	1.96	0.73

Ölçek puanı, ölçekten alınan puanların toplamının soru sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir. Ölçeğe göre çocuğun problemlı medya kullanım puanı minimum 1 maksimum 5 çıkabilmektedir. Ölçekten alınan puan ne kadar yüksekse çocuğun problemlı medya kullanımını da o kadar yüksek olmaktadır. Erkeklerin problemlı medya kullanımını puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puanı cinsiyete göre karşılaştırılırken Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.2' de yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
Kız	371	338.77	125682.50	56676.50	-3.826	.00
Erkek	365	398.72	145533.50			

p<.05

371 kız ve 365 erkekten oluşan 736 kişilik grupta, kızlarla erkeklerin problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre, kızların problemlı medya kullanım puanı ile erkeklerin problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir (U=56676.50, z=-3.826 p<.05, r=-0.14). Bu veriler için cinsiyetin problemlı medya kullanım puanı üzerinde düşük düzeyde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldıkları puan anne öğrenim durumuna göre karşılaştırılırken Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.3' te yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
İlkokul	160	397.86	3	4.341	.227
Ortaokul	133	360.68			
Lise	244	354.49			
Üniversite	198	365.44			

p>.05

Annenin öğrenim düzeyi ile çocuğunun problemlı medya kullanım puanı arasında farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonucunda annenin öğrenim düzeyi ile çocuğunun problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir [$X^2_{(3)}=4.341$, p>.05].

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puan baba öğrenim durumuna göre karşılaştırılırken Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.4' te yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
İlkokul	103	408.05			
Ortaokul	125	359.63	4	4.244	.374
Lise	276	362.64			
Üniversite	201	361.17			
Y.L/Dr.	31	372.60			

p>.05

Babanın öğrenim düzeyi ile çocuğunun problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonucunda babanın öğrenim düzeyi ile çocuğunun problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir [$X^2_{(4)}=4.244, p>.05$].

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puan aile gelir düzeyine göre karşılaştırılırken Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.5' te yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Aile Gelir Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
1500 ve altı	55	374.60			
1501-2500	66	409.07	4	4.802	.308
2501-3500	147	380.75			
3501 ve üzeri	326	352.53			
5000 ve üzeri	142	371.27			

p>.05

Ailenin gelir düzeyi ile çocuğunun problemlı medya kullanım puanı arasında farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonucunda problemlı medya kullanım puanı ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir [$X^2_{(4)}=4.802, p>.05$].

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın çocuğun medya aracını kullandığı süresine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.6' da yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Medya Aracı Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılması

Çocuğun Medya Aracı						
Kullanım Süresi	n	Sıra Ort.	sd	X²	p	Anlamlı Fark
1-2 saat (1)	499	326.48				1-2
3-4 saat (2)	198	447.07	2	67.168	.00	1-3
5 saat ve üzeri (3)	39	507.23				2-3

p<.05

Yapılan analiz sonucunda çocuğun medya aracı kullanım süresine göre problemlı medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)}=67.168$, $p<.05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Medya aracını 1-2 saat kullanan çocuk ile 3-4 saat kullanan çocuğunun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=33043.50$, $p<.05$, $z=-6.825$, $r=0.25$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Medya aracını 1-2 saat kullanan çocuk ile 5 saat ve üzeri kullanan çocuğunun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=5120.50$, $p<.05$, $z=-4.932$, $r=0.21$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Medya aracını 3-4 saat kullanan çocuk ile 5 saat ve üzeri kullanan çocuğun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=3060.50$, $p<.05$, $z=-2.046$, $r=0.13$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre çocuğun medya aracı kullanım süresi arttıkça çocuğunun problemlı medya kullanım puanı da artmaktadır [$J=84760,50$ $z=7.995$, $p<.05$, $r=0.29$].

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puan çocuğun yaşına göre karşılaştırılırken Spearman Sıra Farkları testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.7' de yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldıkları Puanın Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılması

Problemlı Medya Kullanım	Spearman rho Katsayısı	p
Çocuğun Yaşı	.096**	.009

p<.01

Elde edilen bulgulara göre çocuğun yaşı ile problemlı medya kullanım puanı arasında, pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r_s=.096$, $p<.05$). Çocuğun yaşı arttıkça problemlı medya kullanım puanı da artış göstermektedir.

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın çocuğun eğitim aldığı sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.8' de yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Eğitim Aldığı Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Çocuğun Eğitim Aldığı						
Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Okul Öncesi (0)	185	353.88				0-4
1.Sınıf (1)	143	332.53	4	11.178	.025	1-2
2.Sınıf (2)	135	385.40				1-4
3.Sınıf (3)	137	367.28				
4.Sınıf (4)	136	410.66				

p<.05

Yapılan analiz sonucunda çocuğun eğitim aldığı sınıf düzeyine göre çocuklarının problemlı medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(4)}=11.178$, $p<.05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Okul öncesine giden çocuk ile 4.sınıfa giden çocuğunun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=10635.00$, $p<.05$, $z=-2.368$, $r=0.08$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. 1.sınıfa giden çocuk ile 2.sınıfa giden çocuğunun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=8315.00$, $p<.05$, $z=-1.997$, $r=0.07$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. 1.sınıfa giden çocuk ile 4.sınıfa giden çocuğunun problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=7612.00$, $p<.05$, $z=-3.136$, $r=0.11$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü

düşük düzeydedir. Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre çocuğun eğitim aldığı sınıf düzeyi arttıkça çocuğunun problemlili medya kullanım puanı da artmaktadır [J=116220,50 z=2.558, p<.05, r=0.09]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın medya aracı kullanım amacına göre karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.9' da yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Medya Aracı Kullanım Amacına Göre Karşılaştırılması

Kullanım Amacı	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
Eğlence	657	376.76	247533.50	20522.50	-3.042	.002
Ders	79	299.78	23682.50			

p<.05

Yapılan analiz sonucuna göre; medya araçlarını eğlence amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım puanı ile ders amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir (U=20522.50, z=-3.042 p<.05, r=-0.11). Elde edilen verilere göre çocuğun medya aracını kullanım amacının problemlili medya kullanım puanı üzerinde düşük düzeyde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın çocuğun medya aracını kullandığı yere göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.10' da yer verilmiştir.

Tablo 4.10. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Çocuğun Medya Aracını Kullandığı Yere Göre Karşılaştırılması

Medya Aracının					
Kullanıldığı Yer	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
Oturma Odası	585	363.32			
Kendi Odası	127	388.06	3	5.103	.164
Mutfak	18	437.44			
Ebeveynin Yanı	6	252.50			

p>.05

Yapılan analiz sonucunda problemlili medya kullanım puanı ile çocuğun medya aracını kullandığı yer arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir [$X^2_{(3)} = 5.103, p > .05$].

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirme durumuna göre karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.11' de yer verilmiştir.

Tablo 4.11. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuğunu Medya Aracının Doğru Kullanımı Konusunda Bilgilendirme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Bilgilendirme Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
Evet	706	367.38	259373.00	9802.00	-.691	.490
Hayır	79	394.77	11843.00			

p < .05

Ebeveynin çocuğunu medya aracının kullanımını konusunda bilgilendirme durumu ile problemlili medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre aralarında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir (U=9802.00, z=-.691, p>.05).

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın ebeveynin çocuğuna ayırdığı süreye göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.12' de yer verilmiştir.

Tablo 4.12. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuğuna Ayırdığı Süreye Göre Karşılaştırılması

Çocuğuna Ayrılan Süre	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Ayrılmıyorum (A)	7	296.21				B-C
1-2 saat (B)	411	400.00	2	20.614	.00	
3 saat ve üzeri (C)	318	329.37				

p < .05

Yapılan analizde ebeveynin çocuğuna ayırdığı süreye göre çocuklarının problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)} = 20.614, p < .05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Çocuğuna 1-2 saat zaman ayıran ebeveyn ile 3 saat ve üzeri zaman ayıran ebeveynin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=52778.50$, $z=-4.459$, $p<0.05$, $r=0.16$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Çocuğuna 1-2 saat ayıran ebeveynin çocuğunun problemlili medya kullanım puanı, 3 saat ve üzeri zaman ayıran ebeveynin çocuğununkine göre daha yüksektir. Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre ebeveynin çocuğuna ayırdığı zaman arttıkça çocuğunun problemlili medya kullanım puanı azaldığı görülmektedir [$J=2874.037$, $z=-4.198$, $p<.05$, $r=0.15$]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın ebeveynin çocuk koruma programı kullanma durumuna göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.13' te yer verilmiştir.

Tablo 4.13. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuk Koruma Programı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Çocuk Koruma Prog.	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
Evet	398	346.13	137761.00	58360.00	-3.098	.002
Hayır	338	394.84	133455.00			

$p<.05$

Yapılan analiz sonucunda çocuk koruma programı kullanmayan ebeveynin çocuğunun problemlili medya kullanım puanı ile çocuk koruma programı kullanan ebeveynin çocuğunun problemlili medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir ($U=58360.00$, $z=-3.098$ $p<.05$, $r=-0.11$). Çocuk koruma programı kullanan ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı daha düşüktür. Elde edilen verilere göre çocuk koruma programı kullanma durumunun problemlili medya kullanım puanı üzerinde düşük düzeyde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın çocuğun uzaktan eğitim sonrası ders başarı durumuna göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.14' te yer verilmiştir.

Tablo 4.14. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Çocuğun Uzaktan Eğitim Sonrası Ders Başarı Durumuna Göre Karşılaştırılması

Uzaktan Eğitim Sonrası						
Ders Başarı Durumu	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Arttı (A)	108	349.77				A-C
Değişmedi (B)	502	351.57	2	23.474	.00	B-C
Azaldı (C)	126	452.01				

p<.05

Analiz sonucunda uzaktan eğitim sonrasında ders başarı durumuna göre çocuklarının problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)}=23.474$, $p<.05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Uzaktan eğitim sonrasında çocuğunun ders başarısının arttığını düşünen ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı ile azaldığını düşünen ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=4998.00$, $z=-3.499$, $p<.05$, $r=0.12$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Uzaktan eğitim sonrasında ders başarısı azalan çocuğun problemlili medya kullanım puanı uzaktan eğitim sonrası ders başarısı artan çocuğun problemlili medya kullanım puanına göre daha yüksektir.

Uzaktan eğitim sonrasında çocuğunun ders başarısının değişmediğini düşünen ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı ile azaldığını düşünen ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=22909.50$, $z=-4.788$, $p<.05$, $r=0.17$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Uzaktan eğitim sonrasında ders başarısı azalan çocuğun problemlili medya kullanım puanı uzaktan eğitim sonrası ders başarısı değişmeyen çocuğun problemlili medya kullanım puanına göre daha yüksektir.

Çocukların problemlili medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın çocuğun uzaktan eğitim sonrası medya aracı kullanım süresinin değişimine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.15' te yer verilmiştir.

Tablo 4.15. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Uzaktan Eğitim Sonrasında Çocuğun Medya Aracı Kullanım Süresinin Değişimine Göre Karşılaştırılması

Uzaktan Eğitim Sonrası Medya Aracı						
Kullanım Süresi Değişimi	n	Sıra Ort.	sd	X²	p	Anlamlı Fark
Arttı (A)	256	428.62				A-B
Değişmedi (B)	302	346.40	2	33.191	.00	A-C
Azaldı (C)	178	319.53				

p<.05

Analize göre uzaktan eğitim sonrasında çocuğun medya aracı kullanım süresinin değişimine göre çocuklarının problemlı medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)}=33.191$, $p<.05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Uzaktan eğitim sonrasında çocuğunun medya aracını kullanım süresinin arttığını söyleyen ebeveynlerin çocuklarının problemlı medya kullanım puanı ile değişmediğini söyleyen ebeveynlerin çocuklarının problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=29900.500$, $z=-4.615$, $p<.05$, $r=0.17$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Uzaktan eğitim sonrasında medya aracını kullanım süresi artan çocuğun problemlı medya kullanım puanı uzaktan eğitim sonrası medya aracını kullanım süresi değişmeyen çocuğun problemlı medya kullanım puanına göre daha yüksektir.

Uzaktan eğitim sonrasında çocuğunun medya aracını kullanım süresinin arttığını söyleyen ebeveynlerin çocuklarının problemlı medya kullanım puanı ile azaldığını söyleyen ebeveynlerin çocuklarının problemlı medya kullanım puanı farklılık göstermektedir ($U=16149.00$, $z=-5.164$, $p<.05$, $r=0.19$). Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir. Uzaktan eğitim sonrasında medya aracını kullanım süresi artan çocuğun problemlı medya kullanım puanı uzaktan eğitim sonrası medya aracını kullanım süresi azalan çocuğun problemlı medya kullanım puanına göre daha yüksektir. Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre uzaktan eğitim sonrasında çocuğun medya aracı kullanım süresinin artmasına bağlı olarak çocuğunun problemlı medya kullanım puanının da arttığı görülmektedir [$J=3113.951$, $z=-5.611$, $p<.05$, $r=0.20$]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Çocukların problemlı medya kullanım ölçeğinden aldığı puanın ebeveynin çocuğuna müdahalede bulunma durumuna göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.16’ da yer verilmiştir.

Tablo 4.16. Çocukların Problemlı Medya Kullanım Ölçeğinden Aldığı Puanın Ebeveynin Çocuğuna Müdahalede Bulunma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Müdahalede Bulunma	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
Evet	708	374.18	264921.50	5888.500	-3.647	.000
Hayır	28	224.80	6294.50			

$p < .05$

Analiz sonucunda müdahalede bulunan ebeveyn ile müdahalede bulunmayan ebeveynin problemlı medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir (U=5888.500, z=-3.647, $p < .05$, $r = -0.13$). Müdahalede bulunan ebeveynlerin çocuklarının problemlı medya kullanım puanı daha yüksektir. Elde edilen verilere göre medya aracı kullanımına müdahalede bulunma durumunun çocuğun problemlı medya kullanım puanı üzerinde düşük düzeyde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

4.2. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Anne baba tutum ölçeklerinin çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.17’ de yer verilmiştir.

Tablo 4.17. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocuğun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
İstendik Tutum	Kız	371	367.05	136175.50	67169.500	-.187	.851
	Erkek	365	369.97	135040.50			
İstenmeyen Tutum	Kız	371	370.33	137391.50	67029.500	-.232	.814
	Erkek	365	366.64	133824.50			

$p > .05$

371 kız ve 365 erkekten oluşan 736 kişilik bir grupta, kızlarla erkeklerin istedik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda çocuğun cinsiyeti ile istedik anne baba tutumu arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir (U=67169.500, z=-.187, p>.05). Kızlarla erkeklerin istenmeyen anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istenmeyen anne baba tutum puanı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir (U=67029.500, z=-.232, p>.05).

Anne baba tutum ölçeklerinin anne öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.18' de yer verilmiştir.

Tablo 4.18. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İstendik Tutum	İlkokul	160	348.10	3	6.474	.91	
	Ortaokul	133	344.96				
	Lise	244	371.02				
	Üniversite	198	395.83				
p>.05							
İstenmeyen Tutum	İlkokul (A)	160	474.76	3	90.589	.00	A-B
	Ortaokul (B)	133	401.65				A-C
	Lise (C)	244	363.17				A-D
	Üniversite(D)	198	265.08				B-C
							C-D
p<.05							

Analiz sonucunda annenin eğitim düzeyi ile istedik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir [$X^2_{(3)} = 6.474$, p>.05]. Analiz sonucunda annenin öğrenim düzeyine göre istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(3)} = 90.589$, p<.05]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

İlkokul mezunu anne ile ortaokul mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir (U=8548.00, z=-2.899, p<.05, r=0.16). İlkokul mezunu anne ile lise mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki

büyüklüğü düşük düzeydedir ($U=13323.00$, $z=-5.404$, $p<.05$, $r=0.26$). İlkokul mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı lise mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür. İlkokul mezunu anne ile üniversite mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü orta düzeydedir ($U=7047.50$, $z=-9.039$, $p<.05$, $r=0.47$). İlkokul mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı üniversite mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür.

Ortaokul mezunu anne ile üniversite mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü orta düzeydedir ($U=8350.00$, $z=-5.649$, $p<.05$, $r=0.31$). Lise mezunu anne ile üniversite mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U=17388.00$, $z=-5.074$, $p<.05$, $r=0.24$). Lise mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanı üniversite mezunu annenin istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür. Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre anne eğitim düzeyi azaldıkça istenmeyen anne baba tutum puanının arttığı görülmektedir [$J=69132.50$, $z=-9.509$, $p<.05$, $r=0.35$]. Bu etkinin büyüklüğü orta düzeydedir.

Anne baba tutum ölçeklerinin baba öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.19' da yer verilmiştir.

Tablo 4.19. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İstendik Tutum	İlkokul	103	321.03	3	7.709	.052	
	Ortaokul	125	367.64				
	Lise	276	368.01				
	Üniversite	232	390.62				
p>.05							
İstenmeyen Tutum	İlkokul (A)	103	461.81	3	59.426	.00	A-B
	Ortaokul (B)	125	435.77				A-C
	Lise (C)	276	364.01				A-D
	Üniversite(D)	232	296.17				B-C
p<.05							
C-D							

Analiz sonucunda babanın öğrenim düzeyi ile istendik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir [$X^2_{(3)} = 7.709$, $p > .05$]. Analiz sonucunda babanın öğrenim düzeyine göre istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(3)} = 59.456$, $p < .05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

İlkokul mezunu baba ile lise mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 10245.000$, $z = -4.187$, $p < .05$, $r = 0.15$). İlkokul mezunu baba ile üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü orta düzeydedir ($U = 6833.00$, $z = -6.259$, $p < .05$, $r = 0.34$). İlkokul mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür.

Ortaokul mezunu baba ile lise mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 13692.000$, $z = -3.313$, $p < .05$, $r = 0.12$). Ortaokul mezunu baba ile üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü orta düzeydedir ($U = 9122.50$, $z = -5.787$, $p < .05$, $r = 0.30$). Ortaokul mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür.

Lise mezunu baba ile üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermektedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 25727.50$, $z = -3.820$, $p < .05$, $r = 0.16$). Lise mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanı üniversite mezunu babanın istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür.

Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre baba öğrenim düzeyi arttıkça istenmeyen anne baba tutum puanının azaldığı görülmektedir [$J = 71531.00$, $z = -7.831$, $p < .05$, $r = 0.28$]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Anne baba tutum ölçeklerinin aile yapısına göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.20' de yer verilmiştir.

Tablo 4.20. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Aile Yapısı	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İstendik Tutum	Çekirdek	556	369.70				
	Geniş	155	357.47	2	1.404	.495	
	Tek Eb.	25	410.14				
p>.05							
İstenmeyen Tutum	Çekirdek (A)	556	358.72				A-C
	Geniş (B)	155	391.28	2	6.176	.046	
	Tek Eb. (C)	25	444.68				
p<.05							

Analiz sonucunda aile yapısı ile istendik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir [$X^2_{(2)} = 1.404$, $p > .05$]. Aile yapısı ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda aile yapısı ile istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)} = 6.176$, $p < .05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda çekirdek aile ile tek ebeveynli ailenin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 5329.000$, $z = -1.976$, $p < .05$, $r = 0.07$). Tek ebeveynli ailenin istenmeyen anne baba tutum puanı çekirdek ailenin istenmeyen anne baba tutum puanından büyüktür.

Anne baba tutum ölçeklerinin çocuğun yaşına göre karşılaştırılmasında Spearman Sıra Farkları testinden yararlanılmış ve elde edilen bulgulara Tablo 4.21' de yer verilmiştir.

Tablo 4.21. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılması

İstendik Tutum	Spearman rho Katsayısı	p
Çocuğun Yaşı	-.078*	.033
İstenmeyen Tutum		
Çocuğun Yaşı	-.049	.187

$p < .05$

Elde edilen bulgulara göre çocuğun yaşı ile istendik anne baba tutumu puanı arasında, negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r_s = -.078$, $p < .05$). Çocuğun yaşı büyüdükçe istendik anne baba tutum puanı azalmaktadır.

Çocuğun yaşı ile istenmeyen anne baba tutumu puanı arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için Spearman Sıra Farkları Testi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre çocuğun yaşı ile istenmeyen anne baba tutumu puanı arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r_s = .049$, $p > .05$).

Anne baba tutum ölçeklerinin kardeş sayısına göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.22' de yer verilmiştir.

Tablo 4.22. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İstendik Tutum	Yok (A)	106	417.66				A-C
	1 kardeş (B)	16	332.59	3	9.860	.020	A-D
	2 kardeş (C)	413	371.12				
	+3 kardeş (D)	201	340.05				
İstenmeyen Tutum	Yok (A)	106	335.53				A-D
	1 kardeş (B)	16	342.16	3	21.121	.000	C-D
	2 kardeş (C)	413	349.67				
	+3 kardeş (D)	201	426.68				

p<.05

Kardeş sayısı ile istendik anne baba tutum puanı arasında farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kardeş sayısı ile istendik anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(3)} = 9.860$, $p < .05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Tek çocuğu olan aile ile iki kardeşi olan çocuğun ailesinin istendik anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 19110.500$, $z = -2.027$, $p < .05$, $r = 0.07$). Tek çocuğu olan aile ile üç ve daha fazla kardeşi olan çocuğun ailesinin istendik anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir.

Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U=8400.000$, $z=-3.058$, $p<.05$, $r=0.11$). Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre kardeş sayısı arttıkça istendik anne baba tutum puanının azaldığı görülmektedir [$J=71485.000$, $z=-2.805$, $p<.05$, $r=0.10$]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Kardeş sayısı ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kardeş sayısı ile istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(3)} = 21.121$, $p<.05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Tek çocuğu olan aile ile üç ve daha fazla kardeşi olan çocuğun ailesinin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U=8107.500$, $z=-3.445$, $p<.05$, $r=0.12$). İki kardeşi olan çocuk ile üç ve daha fazla kardeşi olan çocuğun ailesinin istenmeyen anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U=32744.500$, $z=-4.252$, $p<.05$, $r=0.15$). Bu analizlere ek olarak yapılan Jonckheere-Terpstra Testi'ne göre kardeş sayısı arttıkça istenmeyen anne baba tutum puanının da arttığı görülmektedir [$J=92509.500$, $z=4.268$, $p<.05$, $r=0.15$]. Bu etkinin büyüklüğü düşük düzeydedir.

Anne baba tutum ölçeklerinin ebeveynin cinsiyetine göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.23' de yer verilmiştir.

Tablo 4.23. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
İstendik Tutum	Anne	539	378.51	204019.00	43382.00	-3.048	.002
	Baba	189	324.53	61337.50			
İstenmeyen Tutum	Anne	539	339.46	182968.50	37438.50	-5.430	.000
	Baba	189	435.91	82387.50			

$p<.05$

Ebeveynin cinsiyeti ile istendik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre annenin istendik anne baba tutum puanı ile babanın istendik anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı bir fark gözlenmiştir (U=43382.000, z=-3.048 p<.05, r=-0.11). Annenin istendik anne baba tutum puanı daha fazladır.

Ebeveynin cinsiyeti ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre annenin istenmeyen anne baba tutum puanı ile babanın istenmeyen anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı bir fark gözlenmiştir (U=37438.500, z=-5.430, p<.05, r=-0.20). Babanın istenmeyen anne baba tutum puanı daha fazladır.

Anne baba tutum ölçeklerinin çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı işe göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.24' te yer verilmiştir.

Tablo 4.24. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocuk Medya Aracı Kullanırken Ebeveynin Yaptığı İşe Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Yapılan İş	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İstendik Tutum							
	Kendi işimle Uğraşıyorum (A)	473	344.00				A-B
	Çocuğumun yanında Duruyorum (B)	246	409.04	2	17.553	.000	
	kendi işimi yapıyorum ve çocuğumu kontrol ediyorum (C)	16	446.44				
p<.05							
İstenmeyen Tutum							
	Kendi işimle (A) uğraşıyorum	473	370.01				
	Çocuğumun yanında (B) duruyorum	246	363.02	2	.170	.918	
	kendi işimi yapıyorum(C) ve çocuğumu kontrol ediyorum	16	376.03				
p>.05							

Çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istedik anne baba tutum puanı arasında farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istedik anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır [$X^2_{(2)} = 17.553$, $p < .05$]. Mann Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda farklılık gösteren grupların analizi aşağıdadır:

Çocuğu medya aracı kullanırken kendi işlerimle ilgileniyorum diyen ebeveyn ile çocuğumun yanında duruyorum diyen ebeveynin istedik anne baba tutum puanı farklılık göstermiştir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($U = 42871.500$, $z = -3.915$, $p < .05$, $r = 0.14$). Kendi işlerimle ilgileniyorum diyen ebeveynin istedik anne baba tutum puanı çocuğumun yanında duruyorum diyen ebeveynin istedik anne baba tutum puanından daha azdır.

Çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çocuk medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaşmadığı saptanmıştır [$X^2_{(2)} = .170$, $p > .05$].

Anne baba tutum ölçeklerinin ebeveynin çocuğuna medya aracının kullanımına yönelik kural koyma durumuna göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.25' de yer verilmiştir.

Tablo 4.25. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Çocuğuna Medya Aracı Kullanımına Yönelik Kural Koyma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Kural Koyma	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p								
İstendik Tutum	Evet	663	377.00	249950.00	18565.00	-3.281	.001								
	Hayır	73	291.32	21266.00				İstenmeyen Tutum	Evet	663	335.30	235563.00	15447.00	-5.081	.000
İstenmeyen Tutum	Evet	663	335.30	235563.00	15447.00	-5.081	.000								
	Hayır	73	488.40	35653.00											

$p < .05$

Ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyma durumu ile istedik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyan ebeveynin istedik anne baba tutum puanı ile kural koymayan ebeveynin istedik anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı bir fark belirlenmiştir (U=18565.000, z=-3.281 p<.05, r=-0.12). Çocuğuna kural koyan ebeveynin istedik anne baba tutum puanı daha fazladır.

Ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyma durumu ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyan ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı ile kural koymayan ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı bir fark belirlenmiştir (U=15447.000, z=-5.081 p<.05, r=-0.18). Çocuğuna kural koymayan ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı daha fazladır.

Anne baba tutum ölçeklerinin ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımı konusunda bilgilendirme durumuna göre karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.26' da yer verilmiştir.

Tablo 4.26. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Ebeveynin Çocuğunu Medya Aracının Doğru Kullanımı Konusunda Bilgilendirme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Bilgilendirme Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
İstendik Tutum	Evet	706	373.67	263814.50	6936.50	-3.216	.001
	Hayır	30	246.72	7401.50			
p<.05							
İstenmeyen Tutum	Evet	706	366.41	258687.00	9116.00	-1.293	.196
	Hayır	30	417.063	12529.00			
p>.05							

Ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımı konusunda bilgilendirme durumu ile istedik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını

ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendiren ebeveynin istedik anne baba tutum puanı ile bilgilendirmeyen ebeveynin istedik anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı bir fark belirlenmiştir (U=6936.500, z=-3.216 p<.05, r=-0.11). Çocuğu bilgilendiren ebeveynin istedik anne baba tutum puanı daha fazladır.

Ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendirme durumu ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre çocuğunu medya aracının doğru kullanımını konusunda bilgilendiren ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı ile bilgilendirmeyen ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı arasında fark belirlenmemiştir (U=9116.000, z=-1.293, p>.05). Çocuğunu bilgilendirmeyen ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı daha yüksektir.

Anne baba tutum ölçeklerinin anne çalışma durumuna göre karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır ve elde edilen bulgulara Tablo 4.27' de yer verilmiştir.

Tablo 4.27. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne Baba Tutum Ölçeği	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	p
İstendik Tutum	Çalışıyor	220	379.33	83452.00	54378.00	-.906	.365
	Çalışmıyor	516	363.88	187764.00			
p>.05							
İstenmeyen Tutum	Çalışıyor	220	325.75	71665.00	47355.00	-3.565	.000
	Çalışmıyor	516	386.73	199551.00			
p<.05							

Annenin çalışma durumu ile istedik anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; çalışan annenin istedik anne baba tutum puanı ile çalışmayan annenin istedik anne baba tutum puanı arasında fark gözlenmemiştir (U=54378.000, z=-.906 p>.05).

Annenin çalışma durumu ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; çalışan annenin istenmeyen anne baba tutum puanı ile çalışmayan annenin istenmeyen anne baba tutum puanı arasında düşük düzeyde anlamlı fark belirlenmiştir ($U=47355.000$, $z=-3.565$, $p<.05$, $r=-0.13$). Çalışan annenin istenmeyen anne tutum puanı daha yüksektir.

4.3. Anne Baba Tutum Ölçekleri ile Çocukların Problemlı Medya Kullanımları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Anne baba tutum ölçeklerinin çocuğun problemlı medya aracı kullanım puanına göre karşılaştırılmasında Spearman Sıra Farkları testinden yararlanılmış ve elde edilen bulgulara Tablo 4.28' de yer verilmiştir.

Tablo 4.28. Anne Baba Tutum Ölçeklerinin Çocukların Problemlı Medya Kullanım Puanına Göre Karşılaştırılması

İstendik Tutum	Spearman rho Katsayısı	p
PMK	-.331**	.000
İstenmeyen Tutum		
PMK	.208**	.000

p<.01

Çocuğun problemlı medya kullanım puanı ile istendik anne baba tutumu puanı arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için Spearman Sıra Farkları Testi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre problemlı medya kullanım puanı ile istendik anne baba tutumu puanı arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r_s=-.331$, $p<.01$). İstendik anne baba tutum puanı arttıkça çocuğun problemlı medya kullanım puanı azalmaktadır.

Çocuğun problemlı medya kullanım puanı ile istenmeyen anne baba tutumu puanı arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için Spearman Sıra Farkları Testi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre problemlı medya kullanım puanı ile istenmeyen anne baba tutumu puanı arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu

görülmüştür ($r_s=.208$, $p<.01$). İstenmeyen anne baba tutum puanı arttıkça çocuğun problemleri medya kullanım puanı da artış göstermektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ve alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgular, ulusal ve uluslararası çalışmalardan elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak tartışılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Yapılan çalışmada çocukların %74,6'sı televizyona, %45'i tablete, %15,2'si bilgisayara, %35,5'i akıllı telefona ve %3,4'ünün oyun konsoluna sahip olduğu belirlenmiştir. TÜİK (2017) verilerinde 6-15 yaş grubu çocukların akıllı telefon kullanma oranları %24,3 olarak belirlenmiştir. TÜİK (2021) Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasında 6-10 yaş grubundaki çocukların %53,4'ünün bilgisayar, %53,9'u cep telefonu, %2,8'inin oyun konsolu kullandığı görülmüştür. Her geçen gün medya araçlarına sahip olma oranı artış göstermektedir (TÜİK, 2021).

Çalışmanın sonucunda çocukların %67,8'i günde 1-2 saat medya araçları ile zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde bu çalışmayı destekleyen birçok çalışma olduğu görülmektedir. TÜİK (2016) verilerine göre Türkiye'de çocukların %45,6'sının neredeyse her gün medya aracı kullandıkları belirlenmiştir. Merdin (2017) Türkiye'de yaptığı çalışmasında çocukların günde 100 dakika medya aracı kullandıklarını ifade etmiştir. Anne-Babalar için, Dijital Doğanları Hayata Hazırlama Kılavuzu (2017) 4-11 yaş grubu çocukların %39'unun günde 2 saatten fazla zaman geçirdiği belirtilmiştir. Çalışma grubunda 2 saatten fazla zaman geçirenlerin oranı %33,2 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen veriler bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. TÜİK (2021) uyguladığı "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması"nda 6-15 yaş grubu çocukların internet kullanım düzeyi %82,7 olarak belirlenmiştir. İnternet kullanan çocukların %90,1'i hemen her gün, %8,5'i haftada en az bir defa, %1,4'ü ise haftada bir defadan az internet kullandığını ifade etmişlerdir (TÜİK, 2021).

Yapılan çalışmada kızlar ile erkeklerin problemleri medya kullanım puanları arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre problemleri medya kullanım puanı değişmektedir. Erkeklerin problemleri medya kullanım puanı ortalamasının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. TÜİK (2021) verilerine göre erkeklerin internet kullanımını %83,9; kızların kullanımını ise %81,5 olarak

belirlenmiştir. Saunder ve Vallance (2016) yılında yaptığı çalışmasında erkeklerin ekran süresinin kızlardan daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Çalışmadan elde ettiğimiz sonuç pek çok çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Cao and Su, 2007; Chou et al, 2005; Gökçearsan ve Günbatar, 2012; Günüç, 2009; İnan, 2010; Lin ve Tsai, 2002; Tarı Cömert ve Kayıran, 2010; Titsika et al., 2009; Yang and Tung, 2007). Medya kullanımında cinsiyetin etkisinin olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Dresang, Gross and Holt, 2007). Lee et al. (2007) yaptığı çalışmada kızların ve erkeklerin internet bağımlılık düzeylerine bakıldığında cinsiyete dayalı fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Yine Güney (2020) kızlarla erkeklerin medya kullanımları arasında fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda anne ve baba eğitim düzeyine göre çocukların problemlili medya kullanım puanlarının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Buzkıran (2017) yaptığı çalışmada anne ve baba eğitim düzeyi ile çocukların problemlili medya kullanım düzeyleri arasında fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında araştırma sonucunu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Fariz ve Bulut, 2019; Günbatar ve Gökçearsan, 2012; Günüç, 2009; Üneri ve Tanıdır, 2011). Araştırma sonucundan farklılık gösteren çalışmalar da mevcuttur. Hesketh et al. (2007) çalışmasında çocuğun televizyon izleme süresinin anne eğitim durumundan etkilendiği ve eğitim düzeyi arttıkça ekran süresinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çelik (2017) anne eğitim durumu arttıkça çocukta ekran süresinin anlamlı olarak azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Koyuncu vd. (2012) yaptığı çalışmada ise anne eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığını gözlenmiştir. Günümüz teknolojisinde medya araçlarının eğitim seviyesi ne olursa olsun herkes tarafından kullanılması anne baba eğitim düzeyine göre farklılığın oluşmamasına gerekçe olarak gösterilebilir.

Ailenin gelir düzeyi ile çocukların problemlili medya kullanım puanları arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Çelik (2017) 4-6 yaş çocuklarla yaptığı çalışmada ailelerin ekonomik düzeyleri ile çocukların ekran süreleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Yapılan çalışma bu araştırma ile benzerlik göstermektedir. Buna karşı yapılan pek çok çalışmada gelir durumunun çocuğun dijital teknoloji kullanımını etkilediği görülmektedir. Shann (2001) yaptığı çalışmasında düşük gelir düzeyine sahip mahallelerde yaşayan çocukların, yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarına göre ekran karşısında daha fazla zaman geçirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni de düşük gelirli mahallelerde okul sonrası etkinliklerin sınırlı olması,

sokakların güvenilir olması ve çocukların eğleneceği alanların yokluğu belirlenmiştir. Kubik ve arkadaşlarının 2011-2015 yılları arasında ABD'nin Minnesota eyaletinde 8-12 yaş arası çocuklarla yaptıkları benzer bir çalışmada ve ailelerin ekonomik durumu yükseldikçe ekran süresinin azaldığı görülmektedir. Aile gelir durumu azaldıkça medya aracı kullanımlarının arttığı sonucuna ulaşan birçok çalışma mevcuttur (Furuncu, 2019; Günüş ve Doğan, 2013; Krebeck, 2010; Lee et al, 2009; Plowman et al, 2010; Vandewater et al, 2005). Yapılan çalışmada farklı sonuç elde edilmesinde gelir durumu fark etmeksizin her evde bir televizyon olması ve yine ebeveynlerin en az birinde akıllı telefon olması farklılığın oluşmamasına gerekçe gösterilebilir.

Çocukların medya aracı kullanım süreleri ile problemlili medya kullanım puanları arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Kullanım süresi arttıkça problemlili medya kullanım puanı da artmaktadır. Yapılan araştırmalarda teknolojik alet kullanım sıklığının artmasına bağlı olarak internet bağımlılığı olasılığının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır (Derin ve Bilge, 2016; Gökçearsan ve Günbatar, 2012; Günüş, 2009; Koyuncu vd., 2012; Nalwa and Anand, 2003; Yang and Tung, 2007).

Araştırma sonucunda çocuğun yaşı ile problemlili medya kullanım puanı arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocuğun yaşı arttıkça PMK puanı da artmaktadır. Bu sonucu destekleyen birçok araştırma mevcuttur (Eşđi, 2014; Kuzu ve ark., 2008). Çelik (2017) yaptığı çalışmada çocuğun yaşı arttıkça ekran kullanım süresinin de arttığını ifade etmiştir. Çocuğun yaşının internet bağımlılığına etkisinin olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Yalçın ve Duran (2017) yaptıkları çalışmada çocukların yaşı ile internet bağımlılık düzeyleri arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşımlardır. Bu farklılığın oluşmasında çalışma yapılan grubun ortaokula giden çocuklar olması ve medya araçları ile daha erken yaşlarda tanıştıkları için şu an hepsinin kullanıyor olması nedeniyle farkın ortadan kalkması gerekçe olarak gösterilebilir.

Yapılan çalışmada çocuğun eğitim aldığı sınıf seviyesine göre problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır. Sınıf düzeyi arttıkça PMK puanında da arttığı görülmüştür. Sarı ve Hunt (2014) 2-8. Sınıf çocukları ile yaptığı çalışmada sınıf düzeyi arttıkça teknoloji kullanımlarının da arttığı sonucuna ulaşımlardır. Alanyazında elde edilen veriyi destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Chung and Kim, 2004; Horzum ve

Bektaş, 2014; Gündoğdu, 2006; Lin and Tsai, 2002). Medya aracı kullanma alışkanlığı kazanan çocuk bir daha bırakmamakta ve her geçen yıl kullanımının artmasına bağlı olarak problemlili kullanımı da artış gösterebilmektedir.

Araştırma sonucunda çocuğun medya aracını kullanım amacına göre problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır. Medya araçlarını eğlence amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım puanları ile ders amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım puanları arasında anlamlı bir fark belirlenmiştir. Bu sonucu destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Çalışmalarda teknolojiyi daha çok sosyal medya, oyun, sohbet amaçlı kullanan kişilerin; ödev yapmak için kullananlara göre bağımlı olma olasılığının artacağı saptanmıştır (Bayraktar ve Gün, 2007; Ceyhan ve Ceyhan, 2011; Gökçearsan ve Günbatır, 2012; Günüç, 2009; İnan, 2010; Koyuncu, Ünsal ve Arslantaş, 2012; Kuzu vd., 2008; Lee and Chae, 2007; Numanoğlu ve Bayır, 2012; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Titsika et al., 2009; Yağız, 2007; Yang and Tung, 2007). Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi (2010)'nin Türkiye ayağında elde edilen bulgularda teknolojinin en çok okulla ilgili işlerde kullanıldığı görülmüştür. Alanyazında medya aracının okulla ilgili işlerde kullanıldığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007; Hasebrink et al., 2009; Karakuş ve ark., 2014). Araştırma sonucunun bu çalışmalardan farklı çıkmasının nedeni çalışmanın yapıldığı yıllarda Türkiye'nin internet kullanımının çalışmaların yapıldığı yıllarda her evde internet olmaması ve buna bağlı olarak kullanım oranlarının az olması olabilir. We Are Social Global Dijital (2022) raporunda Türkiye'nin tüm dünya ülkeleri arasında Instagramı en aktif kullanan ülke konumunda olması medya araçlarının çoğunlukla eğlence amaçlı kullanılmasını destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda problemlili medya kullanım puanı ile çocuğun medya aracını kullandığı yer arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Çocukların ortak alanda medya araçlarını kullanım oranı %79 olarak tespit edilmiştir. Alanyazında yapılan çalışmalarda internetin nerede kullanıldığı önem arz etmektedir. Ebeveynler ile birlikte paylaşım halinde gerçekleştirilen kullanımların çocuğun gelişimine katkı sağladığını ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır (Burnett and Wilkinson, 2005; Cho and Cheon, 2005). Konca (2021) çalışmasında ebeveynlerin çocuklarının medya aracını nerede kullandığına bakıldığında %80,81'inin ortak alanda (oturma odası) kullandığını tespit etmiştir. Livingstone ve arkadaşlarının (2015) yaptığı Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU KIDS ONLINE) Projesi'nde hem Türkiye'de hem de diğer

Avrupa ülkelerinde elde edilen verilerde Türkiye’de ortak alanda bilgisayar kullanan çocukların oranı %24 iken Avrupa’da bu oran %67’dir. AAP İletişim ve Medya Konseyleri (2016) ebeveynlerin çocuğun ne yaptığını daha kolay tespit edebilmesi ve çocuklarını uygunsuz içeriklerden uzaklaştırabilmeleri için ortak alanda kullanımı tavsiye etmektedir (Cho and Cheon, 2005). Çalışma grubunun büyük çoğunluğunun ortak alanda ailesinin gözetiminde medya aracını kullanıyor olması farklılığın oluşmamasına gerekçe gösterilebilir.

Araştırma sonucunda ebeveynin çocuğunu medya aracının kullanımı konusunda bilgilendirme durumu ile problemlili medya kullanım puanı arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Çalışma grubunda ebeveynlerin tamamına yakınının çocuklarını medya araçlarının doğru kullanımı konusunda bilgilendirdiği tespit edilmiştir. Bu sonucu destekleyen pek çok araştırma mevcuttur (Ulusoy ve Bostancı, 2014; EU Kids Online, 2010). Okumuş ve Parlar (2018) yaptığı çalışmada ebeveynlerin sosyal medya kullanımı konusunda çocuklarını bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir. Konca (2021) yaptığı çalışmada ebeveynlerin çocuklarına dijital medya araçlarının doğru kullanımı konusunda açıklama yaptığını belirtmiştir. Çalışmada anne babaların tamamına yakınının çocuğunu medya aracının kullanımı konusunda bilgilendirmesi farklılığın oluşmamasına gerekçe olarak gösterilebilir.

Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları süreye göre çocukların problemlili medya kullanım puanlarının farklılaştığı belirlenmiştir. Ebeveynin çocuğuna ayırdığı zaman arttıkça problemlili medya kullanım puanı azalmaktadır. Alanyazında çalışmadan elde edilen sonucu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Kabul, 2019; Lee and Chae, 2007). Plowman, McPake ve Stephan (2010) yaptıkları çalışmada ailelerin çocukları ile oyunlar oynadığında ve birlikte eğlenceli zaman geçirdiğinde teknolojik cihazlara yönelimlerinin azaldığını söylemişlerdir. Ateş ve Saltalı (2018) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin çocukları ile kaliteli zaman geçirdiğinde çocuklarının cep telefonu ve tablet kullanımının azaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuk koruma programı kullanma durumu ile çocukların problemlili medya kullanım puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çocuk koruma programı kullanan ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında çocuk koruma programı kullanımı ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır

(EU Kids Online II Türkiye, 2010; Günüç, 2015; Mitchell, Finkelhor and Wolak, 2005; Wang et al., 2005). Livingson ve arkadaşları (2010) Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU KIDS ONLINE) Projesi'nde elde ettikleri bulgularda ebeveynlerin çok az bir bölümünün çocuğunun teknoloji kullanımı sırasında yaşayacağı tehlikelerden haberi olmadığını ve çocuğunu tehlikeden koruyabilecek donanıma sahip olmadığını ortaya koymuştur. Anne-Babalar İçin Dijital Doğanları Hayata Hazırlama Kılavuzu (2017) çocuklarının kullanım kontrollerini yanında durarak sağlayan ebeveynlerin oranının %74,8 olduğu bildirilmiştir. Filtre programı kullanan, çocuğunun girdiği sayfaları takip eden, anti virüs programı kullanan ve gerekli önlemleri alan aile sayısı Avrupa'da %72 iken Türkiye'de bu oranın %46 olduğu görülmüştür. Konca (2021) çocuklarının kullanım kontrollerini yanında durarak sağlayan ebeveynlerin oranının %74,8 olduğu belirtilmiştir. Geçmiş yılların verilerine göre ebeveynlerin kontrol durumu artış gösterse de bu oran yeterli değildir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sonrasında çocuğun ders başarı durumuna göre problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı tespit edilmiştir. Çocuğun ders başarı durumu azaldıkça problemlili medya kullanım puanı artış göstermektedir. Alanyazında teknoloji bağımlılığı arttıkça akademik başarı düzeyinin azaldığını ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Esen ve Siyez, 2011; Gençler, 2011; Yalçın ve Duran, 2017). Buna karşın İnan (2010) ; Tarı Cömert ve Ögel (2011) yaptıkları çalışmada akademik başarı ile teknoloji bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Bu farklılığın oluşmasında çocukların uzaktan eğitim döneminde medya araçları ile zorunlu olarak zaman geçirmesi ve kullanımının artması, sonrasında ise yüz yüze eğitime geçilse de medya aracı kullanmaya alışan çocuğun evde daha fazla medya aracı ile zaman geçirmesi ders başarısının düşmesine sebep olarak gösterilebilir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sonrasında çocuğun medya aracı kullanım süresinin değişimine bağlı olarak problemlili medya kullanım puanının farklılaştığı saptanmıştır. Elde edilen verilere göre uzaktan eğitim sonrasında çocuğunun kullanım süresinin arttığını söyleyen ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanım puanı daha yüksektir. Elde edilen sonucu destekleyen çalışmalarda medya aracı kullanım süresi arttıkça teknoloji bağımlılığının da arttığı görülmektedir (Derin ve Bilge, 2016; Gökçearsan ve Günbatır, 2012; Günüç, 2009; Koyuncu vd., 2012; Nalwa and Anand, 2003; Yang and Tung, 2007).

Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuklarına müdahalede bulunma durumları ile çocukların problemleri medya kullanım puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Müdahalede bulunan ebeveynlerin çocuklarının problemleri medya kullanım puanı daha yüksektir. Araştırma sonucu alanyazındaki birçok çalışma ile benzerlik göstermektedir (Birken et al., 2011; Cho and Cheon, 2005; Çelik, 2017; Livingstone et al., 2015; Nikken and Schols, 2015). Coung et al.(2021) ebeveynlerin denetlememe, disiplinsizlik ya da şiddetli disiplinin arttıkça ergenlerin oyun oynama bozukluklarının arttığını tespit etmişlerdir. Shih (2003) çalışmasında internet kullanımına karşı tutum ile internet bağımlılık düzeyi arasında bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Göldağ (2018) ailesi tarafından kontrol edilen çocukların dijital medya aracı bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğunu ifade etmiştir. Lee and Chae (2007) Kore’de yaptıkları çalışmada tam tersi bir sonuç bulmuş ve ailelerin çocuklarını internet kullanımlarını sınırlandırmasıyla internet kullanma durumları arasında ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Bu farklılığın oluşmasında çalışmanın yapıldığı dönemde medya araçlarının bu kadar yaygın kullanılmaması ve her evde olmaması gerekçe olarak gösterilebilir.

Araştırma sonucunda anne baba tutum puanı ile çocuklarının cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir. Ulaşılan bulguyu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Çakıcı, 2006; Demiriz ve Öğretir, 2007; Sunar, 2002; Zhang, 2010). Demir ve Şendil (2008) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin tutum ölçeğinden aldığı puanın çocuklarının cinsiyetine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada ebeveynlerin çocuklarına cinsiyet bağılı olmaksızın eşit davranışlarda bulunduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda anne ve babanın eğitim düzeyine göre istenilen anne baba tutumu arasında farklılaşma saptanmazken; istenmeyen anne baba tutum puanının farklılaştığı saptanmıştır. Anne ve baba eğitim düzeyi düştükçe istenmeyen anne baba tutum puanının arttığı tespit edilmiştir. Alanyazında elde edilen veriyi destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Ayyıldız, 2005; Özyürek ve Şahin, 2005; Ucur, 2005). Mızrakçı (1994) ve Sarı (2007) anne babanın çocuklarını yetiştirme tutumlarına en çok etki eden değişkenin eğitim düzeyi olduğunu ifade etmişlerdir. Çakıcı (2006) eğitim seviyesi düşük olan anne ve babaların çocukları ile daha sağlıksız ilişkiler kurduğunu belirtmiştir. Anne baba eğitim seviyesi yükseldikçe aşırı kontrol ve disiplin problemleri gibi istenmeyen tutumlar azaldığını ortaya koyan pek çok çalışma

bulunmaktadır (Ceylan, 2017; Durmuş, 2006; Dursun, 2010; Kaya, 2010; Özben ve Argun, 2002; Şahin ve Özyürek, 2008).

Araştırma sonucunda aile yapısı ile istendik anne baba tutumu arasında farklılaşma bulunmazken; istenmeyen anne baba tutum puanı arasında farklılık tespit edilmiştir. Tek ebeveynli ailelerde istenmeyen anne baba tutum puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çekirdek aile yapısına sahip olan ailelerin istenmeyen anne baba tutum puanı geniş aile ve tek ebeveynli ailelere göre daha düşüktür. Wu et al. (2016) çalışmasında boşanmış ailelerin çocuklarının internet bağımlılık oranının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Olumlu aile ilişkileri ve etkileşimin internet bağımlılığı üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler benzerlik göstermektedir. Çekirdek aile yapısında anne baba ve çocuklar dışında ev içine müdahale durumu olmadığı için kurallar daha belirgindir. Fakat geniş ailede anne dışındaki büyüklerin müdahalesi, anne babanın kararlarına uyulmasını zorlaştırmaktadır. Tek ebeveynli ailede anne ikinci ebeveynin eksikliğine bağlı olarak olması gereken anne baba tutumu sergilemeyebilmektedir.

Araştırma sonucunda çocuğun yaşı ile istenmeyen anne baba tutumu arasında ilişki olmadığı; istendik anne baba tutum puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocuğun yaşı arttıkça istendik anne baba tutumu azalmaktadır. Elde edilen veriyi destekleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. (Deniz et al., 2016; Gutman et al., 2010; Piko and Balazs, 2012; Roche et al.,2008). Grusec (2002) çalışmasında çocuğun yaşına bağlı olarak ebeveynlerin farklı anne baba tutumları sergilediğini ifade etmiştir. Saygı (2011) çocuğun yaşı büyüdükçe ebeveynleri ile ilişkinin zayıfladığını ifade etmiştir. Araştırmada elde edilen veriler bu ifadeyi destekler niteliktedir. Çocuğun yaşı büyüdükçe belirlenen kurallar esneyebilmekte ve çocuklar anne babadan uzaklaşıp çevreye yöneldikleri için anne babanın etkisi azalmasına bağlı olarak istenen davranışlar uygulanamayabilir.

Araştırma sonucunda kardeş sayısı ile istendik ve istenmeyen anne baba tutumu arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı arttıkça istenen anne baba tutum puanı azalmaktayken ve istenmeyen anne baba puanı artış göstermektedir. Alanyazında kardeş sayısının artışına bağlı olarak istenmeyen anne baba tutumlarının da arttığını ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır (Ayyıldız, 2005; Özben ve Argun, 2002; Sarı, 2007; Yapıcı, 2004). Özyürek ve Şahin (2005) çalışmalarında kardeş sayısına göre anne baba tutumlarının değiştiğini ifade etmişlerdir. Ceylan

(2017) çocuk sayısı arttıkça istenmeyen anne baba tutumlarının daha ağır bastığını ifade etmiştir. Çocuk sayısının artışına bağlı olarak anne babanın sorumlulukları da artmaktadır. Ebeveyn bu süreçte çocuğuna yetemediğinde ya da sabrı azalacağı için istenmeyen anne baba tutumları sergileyebilir.

Araştırma sonucunda ebeveynin cinsiyeti ile anne baba tutum puanı arasında fark olduğu görülmüştür. Annenin babaya göre istendik anne baba tutum puanı daha fazlayken; babanın anneye göre istenmeyen anne baba tutum puanı daha fazladır. Alanyazında elde edilen sonucu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Ceylan, 2017; Şahin ve Özyürek, 2008; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Demir ve Şendil (2008) çalışmalarında annenin istenen anne baba tutum puanının daha yüksek olduğunu; bunun nedenin de babanın toplumda daha otoriter kimlikte olmasının istenmeyen anne baba tutum özelliklerine sahip olması olarak açıklamışlardır.

Araştırma sonucunda çocuğun medya aracı kullanırken ebeveynin yaptığı iş ile istendik anne baba tutum puanı arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Çocuğu medya aracı kullanırken çocuğunun yanında durmayıp kendi işleri ile ilgilenen ebeveynlerin istendik anne baba tutum puanı çocuğu medya aracı kullanırken yanında duran ebeveynlerin istendik anne baba tutum puanına göre daha düşüktür. Kırık (2014) yaptığı çalışmada ebeveynlere çocukları medya aracı kullanırken ne yaptıklarını sormuştur. Ebeveynlerin neredeyse yarısı (%48) kendi işleri ile ilgilendiklerini ifade etmiştir. Konca (2021) çocukların %49,66'sının medya araçlarını tek başına kullandığını belirtmiştir.

Araştırma sonucunda ebeveynin çocuğunun medya aracı kullanımına yönelik kural koyma durumu ile anne baba tutum puanı arasında farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Medya aracı kullanımına yönelik kural koyan ebeveynin istendik anne baba tutum puanı daha yüksekken; kural koymayan ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı daha yüksek olduğu görülmüştür. Demircioğlu vd. (2011) çalışmasında çocuğunun sürekli medya aracı kullanmasının aileleri endişelendirdiğini ve ailelerin çocuklarının kullanımlarına kural koyma ihtiyacı hissettiklerini ifade etmiştir. Alanyazında yapılan çalışmalarda istenmeyen anne baba tutumlarından olan ihmalkar ailelerin çocuklarını dijital ortamda serbest bıraktığı, çocuğun davranışlarını kontrol etmekte zorlandığı ve kural koymadığı tespit edilmiştir (Çelik ve Kaleli, 2010; Hsu, 2005; Akt. Yaman vd.,2020; Yılmaz, 2000).

Araştırma sonucunda ebeveynin çocuğunu medya aracının doğru kullanımı konusunda bilgilendirmesi ile anne baba tutumları arasında farklılaşma olduğu saptanmıştır. Medya aracının doğru kullanımı konusunda çocuğunu bilgilendiren ebeveynin istedik anne baba tutum puanı daha yüksekken; tam tersi bilgilendirmeyen ebeveynin istenmeyen anne baba tutum puanı daha yüksek olduğu görülmüştür. Li, Garland and Howard (2014) ve Ihmeideh and Shawareb (2014) yaptıkları çalışmada anne baba tarafından yeterli destek verilen, bilgilendirilen; daha az denetlenen çocuklarının internet bağımlısı olma risklerinin daha az olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırma sonucunda annenin çalışma durumu ile anne baba tutum puanı arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışmayan annenin istenmeyen anne baba tutumu çalışan anneye göre daha yüksektir. Alanyazında anne çalışma durumunun anne baba tutumu üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Öğretir ve Demiriz, 2007; Özben ve Argun, 2002; Sarı, 2007; Yapıcı, 2004; Yavuzer vd., 2011). Bornstein and Zlotnik (2008) çalışmalarında çalışan annelerin daha demokratik olduğunu ve daha rahat hareket ettiğini ifade etmişlerdir. Saygı (2011) çalışmayan annelerin çocukları ile ilişkisinin daha olumlu olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmanın farklı çıkmasının gerekçesi olarak Türkiye’de çalışan kadınların iş hayatında aldığı sorumluluğun yanında ev içerisinde de iş yükünün büyük bir kısmının üstünde olması, bu duruma dayalı olarak daha stresli olması ve tahammülü azaldığı için bu durumun çocuğa karşı istenmeyen tutumlar sergilemesi gösterilebilir. Her geçen gün kadınların iş hayatındaki yeri artmakta ve ailede görev dağılımı ile kadınların kendini daha rahat hissetmektedir. Azalan sorumluluk ile çocuklarla daha sağlıklı ilişkiler kurması gerekçe olarak gösterilebilir.

Araştırma sonucunda çocuğun problemlili medya kullanım puanı ile anne baba tutum puanı arasında ilişki olduğu görülmüştür. Problemlili medya kullanım puanı ile istedik anne baba tutum puanı arasında negatif yönde; problemlili medya kullanım puanı ile istenmeyen anne baba tutum puanı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Alanyazında yapılan çalışmalarda problemlili medya kullanımı ile anne baba tutumları arasında ilişki olduğunu ifade eden birçok çalışma bulunmaktadır (Kılıç, 2018; Moazedian et al., 2014; Valcke et al.,2010). İstenmeyen anne baba tutumlarının olduğu ailelerde çocuklar yalnızlaşmaktadır ve kendilerini dijital mecrada ifade etmeye çalışmaktadır. Bu durumun zamanla çocukların internet bağımlısı olmasına neden olduğunu ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır (Ayas ve

Horzum, 2013; High and Caplan, 2009; Horzum ve Bektaş, 2014; Hsu, 2005). Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) yaptıkları çalışmada ilgisiz-ihmkar tutum sergileyen anne babanın çocuklarının internet bağımlılık düzeylerinin hoşgörülü, demokratik ve otoriter aile stiline sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Cheung et al. (2014) ve Taş (2018) yaptıkları çalışmada istenmeyen aile tutumundan olan otoriter tutuma sahip ailelerin çocuklarının; istenen aile tutumu olan demokratik tutuma sahip olan ailelerin çocuklarına göre internet bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Shek, Zhu and Dou (2019) çalışmasında anne baba ilişkisi güçlendikçe internet bağımlılık düzeyinin azaldığını ifade etmiştir. Coung et al. (2021) sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisine sahip çocukların oyun oynama bozukluğunun daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Zhang et al. (2022) çalışmasında ebeveyn çocuk ilişki düzeyi arttıkça ergenin sorunlu akıllı telefon kullanımının azaldığı ifade etmiştir. Qi, Kang and Bi (2022) çalışmalarında düşük düzeyde anne-baba ergen arasındaki ilişkinin ergenin internet bağımlılık düzeyine etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Birçok araştırmada aile içinde güven, sağlıklı ilişki ve sevgi ortamı olduğunda internet bağımlılığının azaldığını; kısıtlama ve ceza olduğunda ise bağımlılığın arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Ko et al., 2012; Li vd., 2014; Paulus et al. 2022; Xiuqin vd., 2010; Xu vd., 2014).

5.2. Öneriler

5.2.1. Ailelere Yönelik Öneriler

Ebeveynler çocuklarına sanal dünyada karşılaşabilecekleri tehlikeli durumları da açık açık anlatmalıdırlar. Çocukların kafalarının karıştığı durumlarda kendileriyle rahatlıkla konuşabileceklerinin güvenini çocuğa vermelidirler. Teknoloji çağında çocuğa direkt kullanmayı yasaklamak yerine; ona doğru kullanımı konusunda yardımcı olmalı ve çocuğunu dışarıdan gelebilecek bütün olumsuz durumlar için bilgilendirmelidirler. Çocuk koruma programı kullanarak çocuğunun yaşına uygun içeriklerle karşılaşmasını sağlamalı, televizyon izlerken izleyeceği programın yaşına uygun, şiddet ve cinsel içerikli olmamasına dikkat etmelidirler. Ebeveynler çocukları ile küçük yaşlardan itibaren zaman geçirmeli ve sanal dünyanın gerçek dünyadaki etkinliklerin önüne geçmemesine dikkat etmelidirler.

Aileler çocukları ile ortak bir mail adresi açmalı ve mailleri aralıklı olarak takip ederek çocuğu sıkmadan içeriklerden haberdar olmalıdırlar. Çocuğun medya araçlarını evin ortak alanında kullanması konusunda ailece ortak kararları içeren bir liste hazırlanmalı ve herkesin göreceği bir yere asılmalıdır. Ebeveyn çocuğunun belirlenen kurallara uyup uymadığını denetlemelidir. Böylece çocuğun içerik ve süre takibi kontrol edilebilir. Akşamları aile içi etkinliklerle çocuklar medya araçlarından uzaklaştırılmalıdır.

5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Fransız psikiyatrist Prof. Serge Tisseron'un geliştirdiği, dünya çapında kabul gören 3-6-9-12 kuralı: Yaşa uygun cihaz kullanımı ebeveynler için rehber niteliğinde bir kaynaktır. Öğretmenler aracılığıyla bu kaynaktan haberdar olmaları sağlanarak yaşa göre uygulanacak yöntemler hakkında ebeveynlere bilgi verilebilir.

Medya aracı kullanımına başlama yaşı düştükçe bağımlılık riski artış gösterebildiğinden, öğretmenler tarafından çocuklara ve ailelerine doğru medya kullanımı konusunda farkındalık eğitimleri verilebilir. Farkındalık düzeyi yüksek olan; çocuğunun karşılaşacağı riskleri bilen ve bunu en aza indirmek isteyen anne babaların sergileyeceği tutum çok önemlidir. Bu süreçte ailelere medya aracı kullanımı konusunda eğitimler verilerek; ev içerisinde kendilerinin ve çocuklarının medya aracı kullanımı konusunda bilinçlenmeleri desteklenebilir. Ailelerin çocukları ile sağlıklı ilişki kurmaları için aile eğitim programı ile anne babalar bilinçlendirilebilir.

İstenmeyen anne baba tutumu sergileyen ailelere; çocukları ile nasıl sağlıklı ilişki kuracağı ve olumlu davranışlar sergileyeceğine yönelik eğitimler verilmelidir. Bu süreçte halk eğitim merkezleri, psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri, aile danışma merkezlerinden vs destek alınabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Anne babanın çocuğu ile iletişimi, ailenin bilinçli olup olmaması, aile üyelerinin birbiriyle ilişkisi, anne babanın çocuğu ile geçirdiği zamanı nasıl değerlendirdiği, anne babanın birbirine karşı davranışları, çocuğun evdeki rolü, anne babanın medya aracı alışkanlıkları ve kullanım süreleri gibi değişkenlerin ebeveynlerle görüşmeler yapılarak derinlemesine incelenmesi sürece etki eden değişkenleri daha net ortaya koymak adına önerilmektedir.

Bu çalışmada çocukların problemlili medya aracı kullanım durumları ve anne baba tutumları birçok demografik değişkene göre incelenmiştir. Sonraki çalışmalarda çocuklar da dahil edilerek derinlemesine görüşme yapılarak ve sürece etki eden farklı değişken durumları da eklenerek çalışmanın kapsamı genişletilebilir.

Bu çalışma Samsun ilinde 5-10 yaş arası çocuğu olan 736 ebeveyn ile sınırlandırılmıştır. Ülke genelinde çocukların problemlili medya kullanım düzeylerini ortaya çıkaracak ve önleyici çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AAP Councils on Communications and Media (2016). *Media and young minds. Pediatrics*, 138(5), e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>
- AAP(American Academy of Pediatrics) (2001). Children, adolescents, and television. *Pediatrics*. 107 (2), 423–426
- Adak, N. (2000). *Değişen Toplumda Değişen Aile*. Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Akkaya, S. (2008). *Ortaöğretim (lise) öğrencilerinde rekabetçi tutum ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Aksüt, M. ve Batur, Z.(2007). İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreci. IX. *Akademik Bilişim Kongresi*, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Alisinanoğlu, F.(2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Çocukların Denetim Odağı ile Anne Tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-108.
- Alper, K., Aytan, N. ve Ünlü, S. (2015). Görsel medya çağında çocukların video oyun bağımlılıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 98-106.
- Altay, Ö. (2002). Olumlu davranış kazandırma yolları. *Aile ve Çocuk Dergisi*, 33(166), 46-48.
- Altunç, U. (2008). “Televizyonun Esiri Çocuklar”.
[Http://Www.Kibrisgazetesi.Com/Index.Php/Cat/1/Col/93/Art/8122/Pagename/ AnaSayfa](Http://Www.Kibrisgazetesi.Com/Index.Php/Cat/1/Col/93/Art/8122/Pagename/AnaSayfa) , (28.12.2021).
- Alyanak, B.(2016). İnternet bağımlılığı. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 8(5), 20-24.
- Anne-babalar için dijital doğanları hayata hazırlama kılavuzu (2017). Erişim: 28.12.2021, <https://digitalage.com.tr/anne-babalar-icin-dijital-doganlari-hayata-hazirlama-kilavuzu/>
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67
- Arman, A. R., Bereket, A. ve Ateş, E. (2011). *Kim Korkar Ergenlikten*. İstanbul: Doğan Egmont.
- Aslıyüksek, M. K. (2016). *Bilgi profesyoneli adaylarının internet bağımlılığı düzeyleri*: Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Örneği. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, (6), 23-46.
- Ateş, M. ve Saltalı, N. D. (2019). KKTC’de yaşayan 5-6 yaş çocukların tablet ve cep telefonu kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 62-90.
- Avcı, F. ve Er, H. (2019). Investigation of teacher views on digital addiction and suggestions for solution. *Language Teaching and Educational Research (LATER)*, 2(2), 132-159. DOI: <https://doi.org/10.35207/later.602235>
- Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU Kids Online) Projesi (2010). Erişim:15.04.2022, <http://eukidsonline.metu.edu.tr/>
- Avşaroğlu, S. (2014). *Aile İçi İlişkiler ve İletişim*. Ed: Kaya, A., Kişiler Arası İlişkiler ve İletişim, (s:250-270), Ankara: Pegem.
- Avşaroğlu, S. ve Akbulut, Ö. F. (2020). Sağlıklı aile yapısı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2879–2902. <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2456>
- Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2013). Internet addiction and Internet parental style of primary school students. *Turkish Psychological Counselling and Guidance Journal*, 39(4), 46-57.
- Aydın, B. (2014). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: SFN Baskı.

- Aydın, N. H.B. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aydoğdu, F., ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 570-585.
- Aydoğmuş, K. vd. (2001). *Ana- Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Ayrancı, Ü., Köşgeroğlu, N. ve Günay, Y., (2004). Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5(3), 33-140.
- Aytar, A.G.(Ed.) (2015). *Etkili İletişim*. Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Babies Abroad: 5 Global Parenting Practices, (2012). Erişim:15.11.2021, <https://www.education.com/magazine/article/child-rearing-practices-different-cultures/>
- Balantekin, Y. (2009). *10-14 yaş arası çocuklarda televizyon bağımlılığı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Banasich, A., and Brooks G. J. (1996). Maternal attitudes and knowledge of child-rearing: associations with family and child outcomes. *Child Development*, 67, 1186-1205.
- Bayraktar, F. ve Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *CyberPsychology and Behavior*, 10, 191-197.
- Bee, H. and Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi* (1. Basım). (Çev. Gündüz, O.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berger, P. L. and Luckmann, T. (2008). Gerçekliğin sosyal inşası: *Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi*, (Çev. Vefa Saygın Öğütle), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Bilici, İ. E. (2017). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Binark, M. (2007). Yeni Medya Çalışmaları: *Yeni medya çalışmalarında yeni sorular ve yöntem sorunu*. M. Binark (Der.), Ankara: Dipnot Yayınları.
- Birgin, M. (2012). *Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi*. İstanbul: El Yayınları.
- Birken, C. S., Maguire, J., Mekky, M., Manlhiot, C., Beck, C. E., Jacobson, S. and Parkin, P. C. (2011). Parental factors associated with screen time in pre-school children in primary-care practice: a TARGet Kids! study. *Public health nutrition*, 14(12), 2134-2138.
- Bostancı, M. N. (1998). *Siyaset, Medya ve Ötesi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Bozaslan, H. ve Kaya, A. (2011). *Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının problem çözme, sosyal kaygı ve akademik başarıları açısından incelenmesi*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya.
- Bronstein, M. H. and Zlotnik, D. (2008). Parenting Styles and Their Effects: Infant and Early Childhood Development. M. M. Haith and J.B.Benson (Ed.). 496-509, Oxford: Academic Press.
- BTK(Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu) (2019). Erişim:10.01.2020, <https://internet.btk.gov.tr/internet-kullaniminda-cocuk-ve-aile-iliskisi>
- Burnett, C. and Wilkinson, J. (2005). Holy Lemons! Learning from children's uses of the Internet in out-of-school contexts. *Literacy*, 39(3), 158-165.
- Buzkiran, B. (2017). 8. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi başarı düzeylerinin problemleri internet kullanımı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TRT Akademi*, 2(4), 418-439.
- Buzzi, M. (2011, December). What are your children watching on YouTube?. In *International Conference on Advances in New Technologies, Interactive Interfaces, and Communicability* (pp. 243-252). Springer, Berlin, Heidelberg.

- Can, A. (2019). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. 7. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Canoğulları, Ö., ve Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57.
- Cao, F., and Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents: Prevalence and psychological features. *Child: Care, Health and Development*, 33(3), 275-281.
- Castells, M. (2013). Ağ Toplumunun Yükselişi (Çev: Kılıç. E.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cavkaytar, A. (2010). *Özel Eğitimde Aile Eğitim ve Rehberliği*. Ankara: Maya.
- Ceyhan, E. ve Ceyhan, A. A. (2011). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. A. Kuzu (Ed.), *Bilgisayar II*. (s.165-188). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ceylan, Ö. (2017). *Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cheung, C., Yue, X. V and Wong, D. (2014). Addictive internet use and parenting patterns among secondary school students in guangzhou and hong kong. *Journal Of Child And Family Studies*, doi:10.1007/s10826-014-0033-2 Erişim: file:///C:/Users/Hatice/Downloads/Cheung-Yue-Wonginternetpaper.pdf
- Cho, C. H. and Cheon, H. J. (2005). Children's exposure to negative internet content: Effects of family context. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49(4), 488-509. https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4904_8
- Chou, C., Condrón, L., Belland, J.C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*; 17 (4) 363-388.
- Chung, H. K. and Kim, K. H. (2004). Internet addiction, social support and psychological factors in adolescents. *Korean Journal Child Health Nursing*, 10(4), 406-412.
- Cirhinlioğlu, F.G. (2015). *Çocuk Gelişimi ve Ruh Sağlığı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- CNN Türk (2020). "Gelecek hafta dağıtılıyor. Milli Eğitim Bakanlığı tablet dağıtımını 2020! Ücretsiz devletten tablet yardımı nasıl başvurulur?" Erişim: 17.06.2021, <https://www.cnnturk.com/turkiye/gelecek-hafta-dagitiliyor-milli-egitim-bakanligi-tablet-dagitimi-2020-uccretsiz-devletten-tablet-yardimi-nasil-basvurulur>
- Common Sense Media. (2013). Zero to Eight Children's Media Use in America 2013. Common Sense Media,
- Couse, L. J. and Chen, D. W. (2010). A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education. *Journal of Research on Technology in Education*, 43(1), 75-96.
- Cüceloğlu, D. (2018). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A. (2008). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*. Ankara: Kök.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, H. (2013). Bilgisayar oyunlarına ilişkin ailelerin yaklaşımı ve öğrenci üzerindeki etkilerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 138-150.
- Çankaya, S., ve Odabası, H. (2009). Parental controls on children's computer and Internet use. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1105-1109.

- Çelik, E. (2017). *4-6 yaş çocukların ekran kullanımının, ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çetin, İ. (2012). Tutum Nedir? Tutumun Özellikleri. Erişim:10.09.2022, <http://www.tavsiyeyediyorum.com/>
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Çubukcu, A., ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern and African Journal of Educational Research*, 5(1), 148-174.
- Demir, E.K ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Demircioğlu, H., Şahin, F. T., Günindi, Y. (2011). Anne babaların görüşlerine göre aile işlevleri. *Erzincan Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13)1, 93-105.
- Demirel, N. ve Ünişen, A. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 997-1013.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Deniz, M., Horzum, M. B., Ayas, T. ve Koç, M. (2016). An examination of elementary school students’ parental style and parental internet style with respect to various variables. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 879-892.
- Derin, S. ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 35-51.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C. and Miller, A. L. (2019). Development and validation of the problematic media use measure: A parent report measure of screen media “addiction” in children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2–11. <https://doi.org/10.1037/ppm0000163>
- Dresang, E.T., Gross, M. and Holt, L. (2007). New perspectives: An analysis of gender, net-generation children, and computers. *Library Trends*, 56 (2), 360-386.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- EARGED (Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.(2008). “Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıkları”, MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Eastin, M., Greenberg, B., and Hofschire, L. (2006). Parenting the internet. *Journal of Communication*, 56(3), 486–504.
- Erdur-Baker, Ö., and Kavsut, F. (2007). Cyber bullying: a new face of peer bullying. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27(27), 31-42.
- Ergüney, M. (2017). “İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 1917-1938. DOI: 10.7816/ulakbilge-05-17-10.
- Ertemel, A. V. ve Aydın, G. (2018). Dijital ekonomide teknoloji bağımlılığı ve çözüm önerileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4), 665-690.

- Ertürk, Y. D. (2011). Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı, Şirin, M. R. (Ed.). *Çocuk Hakları ve Medya* (s.49-89), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ertürk, Y. D. (2013). Anne, baba, öğretmen ve medya çalışanları için, çocukluk çağı gelişim dönemlerine göre medya kullanımı. *I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi*. Erişim: 06.02.2022, [Http://Www.Cocukvakfi.Org.Tr/Resource/Docs/Kongre_Yayinlari/13_CocukhaklariveMedyaelkitabi.Pdf#Page=51](http://www.Cocukvakfi.Org.Tr/Resource/Docs/Kongre_Yayinlari/13_CocukhaklariveMedyaelkitabi.Pdf#Page=51),
- Ertürk, K. G. (2017). Aile Kuramları, Yıldız, T. G. (Ed.). *Anne Baba Eğitimi* (s.17-40), Ankara: Pegem Akademi.
- Esen, E. and Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 127-138.
- Eskidemir M. S. ve Tezel, Ş. F. (2019). *Teknoloji ile büyüyen çocuklar. Dijital çocukluk ve dijital ebeveynler: dijital nesillerin teknoloji bağımlılığı*. Aygül, H. H. ve Eke, E. (Ed.). 89-112, Ankara: Nobel Akademik.
- Eşgi, N. (2014). Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(22), 807-839.
- EU Kids Online II Türkiye (2010). Avrupa çevrimiçi çocuklar araştırma projesi Türkiye sonuçları. Erişim:20.12.2021, <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/participant-countries/turkey/TurkeyExecSum.pdf>
- Fariz, S. ve Bulut, S. S. (2019). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5), 1977-1990.
- Filiz, Z. ve Yaprak, B. (2009). A study on classifying parenting styles through discriminant analysis. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(2), 195-209.
- Furuncu, C. (2019). *Problemlili medya kullanım ölçeğinin türkçe formunun geçerlilik güvenilirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü.
- Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Gfroerer, K. P. , Kern, R.M. and Curlette, W.L. (2004). Research Support for Individual Psychology's Parenting Model. *Journal of Individual Psychology*. 60(4), 379-388.
- Goodwin, K. (2018). *Dijital Dünyada Çocuk Büyütmek*. İstanbul: Aganta Kitap.
- Gökçearslan, Ş. ve Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gökner, Ö. (2012). *Bilinçli Çocuk Yetiştirme*. Ankara: Arkadaş.
- Göldağ, B. (2018). Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 1287-1315.
- Gretzel, U. (2019), "The role of social media in creating and addressing overtourism: issues, realities and solutions", *De Gruyter, Boston*, 1, 62-75.
- Grusec, J. E. (2002). Parental socialization and children's acquisition of values. *Handbook of parenting*, 5, 143-167.
- Gutman, L. M., Eccles, J. S., Opeck, S. and Malachuk, O. (2010). The influence of family relations on trajectories of cigarette and alcohol use from early to late adolescence. *Journal of Adolescence*, 34(1), 119-128.

- Gündoğdu D. (2006). *Ortaokul öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve amaçları (Elazığ ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güney Z. (2020). Çocukların sosyal medya kullanımı üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(1), 188-199.
- Güngör, A. (2000). Okul öncesi dönem ve aile, *Öğretmen Dünyası*, 246, 7-8.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Günüç, S. (2015). Relationships and associations between video game and Internet addictions: Is tolerance a symptom seen in all conditions. *Computers in Human Behavior*, 49, 517-525.
- Günüç, S. ve Doğan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' İnternet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2197-2207.
- Hartaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana, Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara: İmge.
- Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L. and Olafsson, K. (2009). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online*. EU Kids Online.
- Herman, D. (2019). *The Fear of Missing Out*. Erişim:11.01.2022, <http://fomofearofmissingout.com/fomo>
- Hesketh K et al. (2007). "Mediators of the relationship between maternal education and children's TV viewing". *American Journal Of Preventive Medicine*, 33(1): 41-47.
- High, A. C. and Caplan, S. E. (2009). Social anxiety and computer-mediated communication during initial interactions: Implications for the hyperpersonal perspective. *Computers in Human Behavior*, 25(2), 475-482.
- Horzum, M. B. and Bektas, M. (2014). Examining the internet use aim and internet parental style of primary school students in terms of various variables. *Croatian Journal of Education*, 16(3), 745-778.
- Hsu, Y. H. (2005). A Study on the network usage and network literacy of fifth and sixth graders in remote areas of Taipei country. *Unpublished master's thesis, National Taipei University of Education, Taipei, Taiwan*
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q. and Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour and Information Technology*, 28(5), 485-490.
- Ihmeideh, F. M. and Shawareb, A. A. (2014). The association between internet parenting styles and children's use of the internet at home. *Journal of Research in Childhood Education*, 28(4), 411-425. <https://doi.org/10.1080/02568543.2014.944723>
- Işık, M. (2007). *Televizyon ve Çocuk*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Kabul, N. (2019). "Üç yaş çocuklarda teknolojik alet kullanımının sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi". Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi.

- Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E. and Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).
- Karan, G. (2006). *Anne Babalar İçin İnternet Rehberi*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2010). Popüler kültürün ilköğretim çağındaki çocukların aile içi ilişkileri üzerine etkisi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21;237-256.
- Keldal, G. (2021). *Evliliğe hazır oluş ile ilişkili faktörler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kılıç, H. (2007). *Bazı demografik değişkenler ve anne baba tutumlarına göre madde bağımlısı bireylerin anne baba bağılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kılıç, S. (2018). *Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kıran, Ö. (2021). Lise ve üniversite öğrencilerinin medya araçları kullanımlarının karşılaştırmalı analizi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(24), 93-115.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 337-347.
- Ko, C.H., Yen, J.Y., Yen, C.F., Chen, C.S. and Chen, C.C. (2012). The association between internet addiction and psychiatric disorder: A review of the literature. *European Psychiatry*, 27, 1–8.
- Konca, A. S. (2021). Digital technology usage of young children: Screen time and families. *Early Childhood Education Journal*, 50(7), 1-12.
- Koyuncu, T., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2012). “İlköğretim ve lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık”. 15. *Ulusal Halk Sağlığı Kongresi*, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V. and Crawford, A. (2002). Internet Paradox Revisited. *Journal of Social Issues*, 58, 49-74.
- Krebeck, A. (2010). Closing the digital divide: Building a public computing center. *Computers in Libraries*, 30(8), 12–15.
- Kubik, M. Y., Gurchich, O. V. and Fulkerson, J. A. (2017). Association between parent television-viewing practices and setting rules to limit the television-viewing time of their 8-to 12-year-old children, minnesota, 2011–2015. *Preventing chronic disease*, 14, E06.
- Kuzu A, Odabaşı F, Erişti Sd, Kabakçı I, Kurt A, Akbulut Y, Dursun, Ö. , Kırıyıcı M. ve Şendağ S. (2008). *İnternet Kullanımı ve Aile*. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Bilim Serisi: 133.
- Künüçen, A. Ş., (2004). Televizyonda haber programları, şiddet ve çocuk. *Selçuk İletişim Dergisi*, 3(2), 57-67.
- Lee, E. H., Zhou, Q., Ly, J., Main, A., and Tao, A. (2014). Neighborhood characteristics, parenting styles, and children's behavioral problems in Chinese American immigrant families. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 20(2), 202-212.
- Lee, M-S., Ko, Y-H., Song, H-S., Kwon, K.-H., Lee, H-S., Nam, M. and Jung, IK. (2007). Characteristics of internet use in relation to game genre in korean adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*, 10 (2), 278-285.

- Lee, S. J., Bartolic, S. and Vandewater, E. A. (2009). Predicting children's media use in the USA: Differences in cross-sectional and longitudinal analysis. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(1), 123–143.
- Lee, S., ve Chae, M. A. (2007). Children's Internet Use in a Family Context: Influence on Family Relationships and Parental Mediation. *Cyberpsychology and Behavior*, 10(5), 640-644.
- Li, W., Garland, E. L. and Howard, M. O. (2014). Family factors in internet addiction among Chinese youth: A review of English-and Chinese-language studies. *Computers in Human Behavior*, 31, 393-411.
- Lin, S. S. and Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in human behavior*, 18(4), 411-426.
- Livingstone, S. and Bober, M. (2004). UK children go online: Surveying the experiences of young people and their parents (online). London: LSE Research Online. Erişim:26.03.2022, <http://eprints.lse.ac.uk/395/1/UKCGOsurveyreport.pdf>
- Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S. and Lagae, K. (2015). How parents of young children manage digital devices at home: The role of income, education and parental style. *EU Kids Online*, LSE.
- Lou, S. J., Shih, R. C., Liu, H. T., Guo, Y. C. and Tseng, K. H. (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 9 (4), 173-184.
- Lynn, G and Johnson.G.T. (2018). *Ekran Bağımlılığı*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Merdin, E. (2017). *Young children's electronic media use and parental mediation*. [Master's thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey]. <https://open.metu.edu.tr/handle/123456789/26600>.
- Mete, M. (1999). *Televizyon Yayınının Türk Toplumunu Üzerindeki Etkisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). *Bakan Selçuk, koronavirus'e karşı eğitim alanında aldığı tedbirleri açıkladı*. Erişim: 03.04.2020, <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitimalaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr>
- Mitchell, K., Finkelhor, D. and Wolak, J. (2005). Protecting youth online: family use of filtering and blocking software. *Child Abuse and Neglect*, 29, 753-765.
- Moazedian, A., Taqavi, S. A., Hosseini A.S.A., Mohammadyfar, M. A. and Sabetimani, M. (2014). Parenting style and internet addiction. *J. Life Sci. Biomed.* 4(1), 9-14.
- Mok, J. Y, Choi, S. W, Kim, D. J. Choi, J. S. Lee, J, Ahn, H. and Song, W. Y. (2014). Latent class analysis on internet and smartphone addiction in college students. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 10: 817-828.
- Munasib, A., and Bhattacharya, S. (2010). Is the "Idiot's Box" raising idiocy? Early and middle childhood television watching and child cognitive outcome. *Economics of Education Review*, 29(5), 873– 883. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2010.03.005>
- Nalçaoğlu, H. (2003). *"Medya ve Toplum İlişkisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve."* Medya ve Toplum. Sevdâ Alankuş (der.) içinde. İstanbul: İPS İletişim Vakfı Yayınları. 43-57.
- Nalwa, K. and Anand, A. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *CyberPsychology and Behavior*, 6(6), 653-656.

- Nikken, P. and Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of child and family studies*, 24(11), 3423-3435.
- Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanımları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 295-323.
- Ogelman G., H. ve Özyürek, A. (2021). Anne-baba tutum ölçekleri (4-12 yaş): geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 1-16.
- Okumuş, V. ve Parlar, H. (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 357-368.
- Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26).
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Örgün, S. K. (2000). *Anne baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2002) Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14,18-28.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM
- Özyürek, A. ve Şahin, F.Z. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(25);19-34
- Özyürek, A. ve Tezel-Şahin, T. (2017). Anne-baba olmak ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları, Tülin, G. Y. (Ed.), *Anne Baba Eğitimi*. (s.41-62). Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Paktuna, K.S. (2011). *Davranışlara Söz Geçirmek- Sözsüz Disiplin*. İstanbul: Boyut.
- Piko, B. F. and Balázs, M.A. (2012): Authoritative parenting style and adolescent smoking and drinking. *In Addictive behaviors*, 37 (3), 353–356. DOI: 10.1016/j.addbeh.2011.11.022.
- Plowman, L., McPake, J., and Stephen, C. (2010). The technologisation of childhood? Young children and technology in the home. *Children and Society*, 24(1), 63–74.
- Rideout, V. (2017). The Common Sense Census: Media use by kids age zero to eight. *San Francisco, CA: Common Sense Media*, 263-283.
- Roche, K. M., Ahmed, S., and Blum, R. W. (2008). Enduring consequences of parenting for risk behaviors from adolescence into early adulthood. *Social Science and Medicine*, 66, 2023–2034.
- RTÜK (Radyo Televizyon Üst Kurulu) (2018). Erişim: 18.11.2021, https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari/3890/5776/televizyon_izleme_egilimleri_arastirmasi_2018.html
- Sadi, B. ve Karadayı, M. (2021). *Uzmanlar çocukların medya kullanımı konusunda uyarılarda bulunuyor*. Haber Üsküdar. Erişim: 17.06.2021, <https://haberskudar.com/uzmanlar-cocuklarin-sosyal-medya-kullanimi-konusunda-uyarilarda-bulunuyor>
- Sapsağlam, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal medya farkındalığı. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*. 9(31), 728-746.
- Sarı, E. (2007). *Anasının devam eden 5 – 6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Sarı, S. ve Kunt, H. (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanım durumlarının belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 263-280.
- Saunders, T. J. and Vallance, J. K. (2017). Screen time and health indicators among children and youth: current evidence, limitations and future directions. *Applied health economics and health policy*, 15(3), 323-331.
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul örnelemi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Seçer, Z. (Ed.). (2018). *Risk Altındaki Çocuklar ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Shann, MH (2001). Students' use of time outside of school: a case for after school programs for urban middle school youth. *The Urban Review* 33, 339–356
<https://doi.org/10.1023/A:1012248414119>
- Shih, S. R. (2003). Network characteristics of the virtual world and its influence on the young. *Student Counseling Bimonthly*, 89, 80-89
- Soydan, E., ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi. *İstanbul Journal of Social Sciences*, 7, 53-64.
- Sunar, D. (2002). Change and continuity in the Turkish middle class family. *Autonomy and dependence in family: Turkey and Sweden in critical perspective*, 11, 217-238.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şahin, A. (2018). *Eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Şahin, F. T. and Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi (DEUHFED)*, 8 (4), 240-246.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, Ergen, ve Anne Baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Şirin, M.R. (1998). *Televizyon, Çocuk ve Aile*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tarhan, N. (2007). Çocuklar bilgisayar oyunlarından etkilenir mi? *Tefekkür Dergisi*, 19(1).
- Tarı Cömert, I. ve Ögel, K. (2009). İstanbul örnekleminde internet ve bilgisayar bağımlılığının yaygınlığı ve farklı etkenlerle ilişkisi. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp Dergisi*, 6(1), 9-16.
- Tarı Cömert, I. ve Kayıran, S.M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi* 10(4):166-170, 2010 doi:10.5222/j.child.2010.166.
- Tarkoçin, S., Alagöz, N. and Boğa, E. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecinde (COVID19) davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerinin anne görüşlerine başvurularak incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 1017-1036.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44338>
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-41.
<http://dx.doi.org/10.18506/anemon.310973>
- Taylor, P. ve S. Keeter (2010). Millennials, a portrait of generation next: confident, connected open to change, *Washington DC: Pew Research Center*.

- TİAK (Televizyon İzleme Araştırmaları A.Ş.) (2021). *Televizyon İzleme Ölçümü 2020 Yıllığı*. <https://tiak.com.tr/upload/files/2020yillik.pdf>
- Timisi, N. (2016) Teknoloji ve Toplum, Ağlar ve Aktörler. Timisi, N. (der.), *Dijital Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Tiryakioğlu, F. ve Yavaşçalı, A. H., (2019). “Kullanımlar ve doyumlar teorisi bağlamında twitch tv kullanıcılarının kullanım motivasyonları üzerine bir araştırma”, *Dördüncü Kuvvet*, 2 (1) , 69-87.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., ... and Kafetzis, D. (2009). Internet use and misuse: A multivariate regression analysis of the predictive factors of internet use among Greek adolescents. *European Journal of Pediatrics*, 168(6), 655-665.
- Turan, S. (2008). *İnternet Ağında Çocukum*. İzmir: Gül Yurdu Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N. (2004). *Bir Aile Olmak, Anne-Baba Olmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2016). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. Ankara: TÜİK.
- TÜİK (2017) *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. Erişim: 26.10.2022, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028
- TÜİK (2020). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. Erişim: 15.06.2021, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679)
- TÜİK (2021). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. Erişim: 01.02.2022, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
- TÜİK (2022). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. Erişim: 15.09.2022, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)
- Türkmen, B. (2019). *Dijital medyanın çeviri eğitimindeki yeri ve dijital medya edinci önerisi*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ucur, Z. E. (2005). *Farklı aile tutumlarının okul öncesi dönem 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulusoy, A. ve Bostancı, M. (2014). Çocuklarda sosyal medya kullanımı ve ebeveyn rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28(28), 559-572.
- Ünal, N. (2009). *Zihinsel engelli çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile normal gelişim gösteren çocukların zihinsel engelli kardeşlerine yönelik davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üneri, Ö. Ş. ve Tanıdır, C. (2011) .Bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesi: kesitsel bir çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 265- 272
- Valcke, M., Bonte, S., Wever, B. and Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers and Education*, 55(2), 454-464. doi:10.1016/j.compedu.2010.02.009.
- Vandewater, E. A., Park, S. E., Huang, X. and Wartella, E. A. (2005). “No -You can’t watch that”: Parental rules and young children’s media use. *American Behavioral Scientist*, 48(5), 608-623. <https://doi.org/10.1177/0002764204271497>
- Wang, R., Bianchi, S. M. and Raley, S. B. (2005). Teenagers’ Internet use and family rules: A research note. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1249-1258.

- We Are Social (2020). Digital in 2020. Retrieved 15.09.2020, from <https://wearesocial.com/digital->
- We Are Social (2022, January). Digital 2022: Another years of bumper growth. Retrieved 24.05.2022, from <https://wearesocial.com/uk/blok/2022/01/digital-2022another-year-of-bumper-growth-2/>
- Yağız E. (2007). *Oyun-tabanlı öğrenme ortamlarının ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz-yeterlik alguları üzerine etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, H. ve Duran, Z. (2017). Çocukların iletişim araçları ve internet kullanma durumu ile aile-çocuk internet bağımlılık düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(23).
- Yalçın, S.S., Tuğrul, B., Naçar, N., Tuncer, M. ve Yurdakök, K. (2002). "Factors that affect television viewing time in preschool and primary schoolchildren". *Pediatric International*, 44(6). 622-627. DOI: 10.1046/j.1442-200x.2002.01648.x
- Yaman, F., Dönmez, O., Kabakçı Yurdakul, I. ve Odabaşı, F. (2016). Dijital Dünyanın Ailesi: İnternet Aile. Eğitim Teknolojileri Okumaları. (Ed. İşman, A., Odabaşı, H.F., Akkoyunlu, B.). *TOCET The Turkish Online Journal of Educational Technology*.
- Yaman, F., Kabakçı Yurdakul ve I., Dönmez, O. (2020). *Dijital Vatandaşlıktan Dijital Ebeveynliğe Dönüşüm. Gençlik ve Dijital Çağ* (Ed. Baran, A.G., Hazer, O., M. Öztürk, S.). Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi. 165-180. <https://doi.org/10.14527/9786053187783.02>
- Yang, S. C. ve Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.
- Yapıcı, M. (2004). 0-5 yaş arası çocukların yaratıcılığının geliştirilmesinde ailenin rolü. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-7.
- Yavuzer, H. (2001). *Ana- Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2012). *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. vd. (2011). *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları*, İstanbul: Timas Yayınları.
- Yavuzer, H. ve Demir, İ. (2016). *Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yay, M. (2019). *Dijital Ebeveynlik*. İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Yeni Medya ve Aile Çalıştayı (2019). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, P. vd. (2017). Bulut tabanlı mobil diyabet kontrol uygulaması: Mobil diyabetim. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(2), 153-159. DOI: 10.17671/gazibtd.309295
- Yıldız-Bıçakçı, M. (2004). *Annesi çalışan ve çalışmayan çocukların anne baba tutumlarını algulamalarının ve benlik imajlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin, gençlerin akademik başarıları ve benlik alguları arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür yayınları.
- Yurdakul, I. K., Dönmez, O., Yaman, F. ve Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896.
- Yüksel, Ö. (2021). *Bilgisayar nedir, ne işe yarar ve nasıl çalışır? ilk bilgisayar ne zaman bulundu ve icat edildi?* Erişim: 22.08.2022, <http://www.cenuta.com/blog/bilgisayar-nedir-ne-ise-yarar-ve-nasil-calisir-il-bilgisayar-ne-zaman-bulundu-ve-icat-edildi/>

- Zeybekoğlu Akbaş, Ö. ve Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies - Social*, 15(4), 2245-2265.
- Zhang X. and Chen, H. (2010). Reciprocal influences between parents' perceptions of mother – child and father – child relationships: A short – term longitudinal study in chinese preschoolers. *The Journal Of Genetic Psychology*. 71, 22 – 34.
- Zimmerman F.J. and Christakis D.A. (2005). Children's television viewing and cognitive outcomes: A longitudinal analysis of national data. *Arch Pediatr Adolesc Med.*, 159(7), 619–625. doi:10.1001/archpedi.159.7.619
- Zöhrap, D.U. (2004). *Lise öğrencilerinde algı ve aile yapısının ergen kişilik özelliklerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Y. and Ran, T. (2010). Mental health personality and parental rearing styles of adolescents with Internet addiction disorder. *CyberPsychology, Behavior and Social Networking*, 13, 401–406.
- Xu, J., Shen, Lx., Yan, Ch. *et al.* Parent-adolescent interaction and risk of adolescent internet addiction: a population-based study in Shanghai. *BMC Psychiatry* 14, 112 (2014).

EKLER

Etik Kurul Kararı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
22.10.2021	10	2021-854

KARAR NO: 2021-854
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Yağmur ARLI' nın Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN danışmanlığında “ Anne Baba Tutumları ile Çocuklarının Problemleri Medya Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” yüksek lisans tezine ilişkin anket, ölçek ve bilgisayar ortamında anket/test çalışmalarını içeren 34090 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Yağmur ARLI' nın Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN danışmanlığında “ Anne Baba Tutumları ile Çocuklarının Problemleri Medya Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” yüksek lisans tezine ilişkin anket, ölçek ve bilgisayar ortamında anket/test çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-72975315-100-172241
Konu : Anket, Test İzni (Yağmur ARLI)

16.02.2022

SAMSUN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığı 16.11.2021 tarihli ve E-91121353-100-149623 sayılı yazısı.

Enstitümüz Temel Eğitim Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Yağmur ARLI, Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN danışmanlığında yürüttüğü "Anne Baba Tutumları İle Çocuklarının Problemleri Medya Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasına veri toplamak amacıyla Müdürlüğünüz bünyesindeki İlkadım, Ladik, Atakum, Çarşamba ilçelerinde bulunan Resmi Bağımsız Anaokulu, Resmi Anasınıfı ve Resmi İlkokullarda anket ve test uygulaması yapmak istediğini bildirmiştir.

İlgi öğrenci ve danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZASLAN 'a ait dilekçe, çalışma verileri ile Etik Kurul kararını içeren başvuru belgeleri ekte sunulmuş olup söz konusu çalışmanın 02.02.2022-04.04.2022 tarihleri arasında yapılabilmesi için izin verilmesini arz ederim.

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

Ek: Başvuru Belgeleri (32 Sayfa)

Anne-Baba Tutum Ölçeği izin Haber Gelen Kutusu X

Yağmur Arlı <

1 Ekim Cum 20:13 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: a.ozyurek ▾

Merhaba Arzu Hocam ben Yağmur ARLI Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde Sınıf eğitimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim "Anne-Baba Tutum Ölçekleri(4-12 Yaş)" isimli ölçeğinizi iziniz olursa çalışmamda kullanabilir miyim?

ARZU OZYUREK

1 Ekim Cum 20:42 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: ben ▾

Tüm akademik çalışmalarında kullanabilirsin, kolaylıklar dilerim.

Gönderen: Yağmur Arlı <

Gönderildi: 1 Ekim 2021 Cuma 20:13

Kime: ARZU OZYUREK <

Konu: Anne-Baba Tutum Ölçeği izin

...

[İlet kısıtlıdır] [Tüm iletileri görüntüle](#)

Windows'u Etkinleştir

Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlilik Güvenirlik Çalışması:Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu İzin İsteği Haber Gelen Kutusu X

Yağmur Arlı <

16 Nisan Cum 15:04 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: Cansu

Merhaba Cansu Hocam ben Yağmur ARLI Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim "Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlilik Güvenirlik Çalışması: Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formunu izniniz olursa bir araştırma seminer ödevimde ve tezimin bir bölümünde kullanabilir miyim?

Cansu FURUNCU <

19 Nisan Pzt 16:11 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: ben ▾

Merhaba Yağmur Hanım,

Daha önceden konuşmüştük gibi hatırlıyorum, kısa formu istemiştiniz ben göndermeyi mi unuttum acaba sonra? :)

Ekte uzun ve kısa formunu görebilirsiniz ölçeğin. Uzun formda ölçek puanı tüm maddelerden alınan puanların toplanıp 27'ye; kısa formda ise 9'a bölünmesiyle elde ediliyor; yani çocuğun problemlili medya kullanım puanı minimum 1 maksimum 5 olabiliyor. Çocuğun ölçekten aldığı puan ne kadar yüksekse, problemlili kullanım da o kadar yüksek oluyor.

İyi çalışmalar dilerim,

Windows'u Etkinleştir

Bu anket çeşitli demografik değişkenler ve anne babaların tutumları ile çocuklarının problemleri medya kullanım düzeylerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Birden fazla çocuğunuz varsa, lütfen sadece bir çocuk için anketi doldurunuz. Bu anketteki soruları cevaplarken sadece o çocuk için neyin doğru olduğunu düşünerek karar veriniz. Vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak ve başka kişilerle paylaşılmayacaktır. Değerli zamanınızı ayırarak yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür eder, kolaylıklar dilerim.

Yağmur ARLI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı

AİLE İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER

1.Çocuğa yakınlık dereceniz

- Anne Baba Diğer

2. Annenin yaşı

- a. 20-24 b. 25-29 c. 30-35 d. 35 ve üzeri

3.Babanın yaşı

- a. 20-24 b. 25-29 c. 30-35 d. 35 ve üzeri

4.Anne Çalışma Durumu

- Çalışıyor
 Çalışmıyor

5. Baba Çalışma Durumu

- Çalışıyor
 Çalışmıyor

6.Ailenin yapısı nedir?

- Çekirdek aile (Anne- baba –çocuk)
 Geniş aile
 Tek ebeveynli aile (Sadece anne veya sadece baba)

7. Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?

- a. 1500 TL ve altı b. 1501-2500 TL c. 2501-3500 TL d. 3501 ve üstü
e. 5000 ve üzeri

8. Annenin eğitim düzeyi

- Okur-yazar değil
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Ön lisans/Lisans mezunu (Üniversite)
 Yüksek lisans/Doktora

9. Babanın eğitim düzeyi

- Okur-yazar değil
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Ön lisans/Lisans mezunu (Üniversite)
 Yüksek lisans/Doktora

10. Gün içerisinde televizyon, bilgisayar, tablet, telefon, oyun konsolu vb. ne kadar zaman geçiriyorsunuz? (Kendi kullanım sürenize göre cevaplayın)

- 1-2 saat
- 3-4 saat
- 5-6 saat
- 7 saat ve üzeri

11. Çocuğunuz medya aracı (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon, oyun konsolu vs.) kullandığı sırada siz hangi hareket/davranışlarda bulunuyorsunuz?

- Kendi işlerimle ilgileniyorum
- Çocuğumun yanında duruyorum
- Diğer.....

12. Çocuğunuza gün içerisinde ne kadar zaman ayırıyorsunuz? (Birlikte oyun oynama, kitap okuma, dışarıda zaman geçirme, resim yapma vs.)

- 1 saat
- 2 saat
- 3 saat ve üzeri

ÇOCUĞUNUZUN;

1. Yaşı:

2. Cinsiyeti:

- Kız
- Erkek

3.Çocuğunuz kaçınıcı sınıfa gidiyor?

- Okul öncesi (Anaokulu)
- 1.sınıf
- 2.sınıf
- 3.sınıf
- 4.sınıf

4. Kardeş Sayısı:

- Tek Çocuk
- 2 kardeş
- 3 ve daha fazla kardeş

MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARI

1. Lütfen çocuğunuzun sahip olduğu medya araçlarını işaretleyiniz.

- Televizyon
- Bilgisayar (dizüstü ya da masaüstü)
- Tablet
- Cep telefonu
- Video Oyun Konsolu (playstation vs.)

2. Çocuğunuzun en sık kullandığı medya aracını işaretleyiniz.

- Televizyon
- Bilgisayar (dizüstü ya da masaüstü)
- Tablet
- Cep telefonu
- Video Oyun Konsolu (playstation vs.)

3. Çocuğunuz medya araçlarını (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon, oyun konsolu vs.) çoğunlukla hangi amaçla kullanmaktadır?

- Eğence (Video izleme, oyun oynama vb.)
- Ders

4. Çocuğunuz bir gün boyunca televizyon, bilgisayar, tablet, telefon ya da oyun konsolu başında ne kadar zaman geçirmektedir? (Çocuğunuzun kullanım süresine göre cevaplayın)

- 1-2 saat
- 3-4 saat
- c.5-6 saat
- d.7 saat ve zeri

5. Çocuğunuz medya aracını genellikle nerede kullanmaktadır?

- Oturma odasında
- Kendi Odasında
- Mutfakta
- Diğer.....

6. Medya araçlarının doğru kullanımını konusunda çocuğunuzu bilgilendirdiniz mi?

- Evet
- Hayır

7. Çocuğunuzun medya araçları kullanımını için belirlediğiniz kuralları (süre, içerik) var mı?

- Evet
- Hayır

8. Çocuk koruma programını kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

9. Uzaktan eğitimden sonra medya aracı kullanımına bağlı olarak ders başarısı nasıldır?

- Değişmedi
- Derse ilgisi azaldı
- Arttı

10. Uzaktan eğitimden sonra medya aracı kullanım süresi eski kullanım süresine göre nasıl bir değişim gösterdi?

- Arttı
- Azaldı
- Değişmedi

11. Çocuğunuza televizyon, tablet, telefon, oyun konsolu vs. karşısında geçirdiği zamandan dolayı müdahalede bulunuyor musunuz?

- Evet
- Hayır

12. Çocuğunuz medya araçlarının kullanımına müdahale edip engellediğinizde nasıl bir tepki vermektedir?

- Biraz daha zaman geçirmek ister
- Bağırır/ vermek istemez
- Sakince verir
- Diğer

PROBLEMLİ MEDYA KULLANIM ÖLÇEĞİ (Uzun Form)

	Asla	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
1. Çocuğum görsel medya araçlarını kullanmak için yalan söylüyor.	1	2	3	4	5
2.Çocuğum daha iyi hissetmek için görsel medya araçlarını kullanıyor.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
8.Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
11.Görsel medya araçlarını kullanmayı bırakmak çocuğum için zordur.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
13.Çocuğumu görsel medya araçlarını kadar eğlendiren başka bir şey yok.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

16.Çocuğumun görsel medya araçlarını başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
19.Çocuğum görsel medya araçlarını kullanamadığında mutsuz oluyor.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
27.Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor.	1	2	3	4	5

İstenmeyen Anne Baba Tutumu	Her Zaman	Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1.Çok sıcak veya çok soğuk havalarda hasta olabileceğini düşünerek çocuğumun dışarı çıkmasına izin vermem.					
13.Çocuğum sözümü dinlemediğinde, onu fiziksel olarak cezalandırırım.					

ÖZ GEÇMİŞ

Yağmur ARLI, Sivas Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sınıf öğretmenliği bölümünden 09.06.2014 tarihinde mezun oldu. 2020 yılında OMÜ LEE Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programına girdi. Mezuniyetinden bu yana Milli Eğitim Bakanlığında sınıf öğretmeni olarak görev yapan Yağmur ARLI orta derecede İngilizce bilmektedir. İşaret dili, sınıf öğretmenlerinin matematik öğretim becerilerinin geliştirilmesi eğitici eğitimi, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreçlerinde okuma yazma öğretimi becerilerinin geliştirilmesi eğitici eğitimi, zekâ oyunları uygulamaları eğitici eğitimi gibi çeşitli eğitimlerde eğitici eğitimi aldı.

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0002-7862-1726

Yayımlar:

1. Arlı, Y. (2021). İlkokul Öğrencilerinin Televizyon Bağımlılık Düzeyleri ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki. *EJERCongress 2021*, 71.
2. Arlı, Y., Soylu, Z. S. ve Özaslan, H. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Çocukların İnternet Kullanımına İlişkin Aile Görüşlerinin İncelenmesi. *EJERCongress*, 66.
3. Arlı, Y. ve Özaslan, H. (2021). Uzaktan Eğitim Döneminde Çocukların Problemlili Medya Kullanım Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyum*, 597.
4. Türk, H., Arlı, Y., Soylu, Z. S., Gülmen, Ö., Fener, N. İ. ve Kesten, A. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Ve Alan Ölçme Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 287-312.